LETO VII. ŠT. 2 (291) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 10. JANUARJA 2002

NOVI GLAS

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

CENA 0,93 € (1800 LIR)

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

OB MESECU DOBREGA TISKA

Pred nami je, kot vsako leto, mesec dobrega tiska. Januarski datum je namreč tesno povezan s praznikom sv. Frančiščka Saleškega, patrona katoliškega tiska in sploh medijev, ki se prepoznavajo v krščanskih vrednotah, kot je to tudi naš list. Zato je prav, da se tudi mi zaustavimo ob vsem tem s krajšim razmišljanjem.

Kaj sploh pomeni tiskana beseda? Že od Gutenbergovih časov dalje le-ta opravlja svojo nenadomestljivo vlogo. Tako tudi pri Slovencih, ko je prav tiskana beseda v časopisju prva budila in vodila slovensko javno mnenje od narodnega prebujenja dalje. Naj zato na tem mestu objavimo zanimiv odlomek iz Bleiweisovih Novic leta 1850, ko je v članku Povabilo na naročilo Novic dr. Janez Bleiweis, urednik in "oče slovenskega naroda", med drugim zapisal nekaj značilnih in vedno aktualnih besed o vlogi časopisa, ki naj predvsem skrbi za slovenski jezik in njegovo pravilno uporabo. Tako pravi: "Vse pisanje v poučnih sostavkih bo v navadnim čisto slovenskim in lahko umevnim jezikom Novic, ktere so slovenskemu ljudstvu namenjene, morajo predvsem skrbeti, da se v bravcih veselje do branja obudi in ne odtegne, rekoč: 'Tega ne razumemo.' Prav je, da se drugi časopisi v svojih sostavkih za bolj učene Slovence višjega jezika poslužujejo, ki se občnoslovanskim bliža – namenu Novic se pa ne prileže drug jezik kakor naš čisto slovenski, ki ima tu svoje prednosti." In še naprej lahko v zvezi z jezikom v tisku beremo: "Torej še enkrat prosimo: za Slovence po slovensko! Jezik ni 'Modeartikel ...'".

Ne bomo tu danes Bleiweisovih navodil jemali dobesedno. Pomislimo pa le na čas, v katerem so te misli nastale. Vsekakor pa v bistvu izražajo ljubezen do slovenskega jezika in skrb, da je tudi danes v javnih občilih (poleg tiska tudi radijski in TV govor) jasen in čist. Enako bi lahko soglašali z Bleiweisom v splošni skrbi, da se slovenščina kar se da izogiba tujk oz. vpliva večjih jezikov. Ali ne bi danes to veljalo to še posebej za angleščino?

Če smo se morda nekoliko bolj zaustavili ob tem vprašanju, pa to vsekakor ne more biti odveč. Vloga časopisa je bila včeraj in je danes skoraj ista ali vsaj podobna. Slovenski tisk, posebno še v naši manjšinski stvarnosti, odigrava prvobitno vlogo oz. ohranja svoj osnovni namen, saj je prav naš tisk tisti, ki nudi bralcem ne le informacijo, ampak jih tudi vzgaja v pravem narodnem duhu ob spoštovanju verskih in drugih izročil. Tako smo v temni dobi fašistične diktature zlasti pogrešali slovensko tiskano besedo, ki nam je bila nasilno odvzeta.

Kaj lahko danes naredimo za razvoj našega dobrega tiska? Kot lahko bralci sami ugotovijo, se krog naših neutrudnih sodelavcev vedno bolj širi. To je tudi znamenje, da se list sam širi in da ga berejo skoraj povsod. Od Tokia do New Yorka, od Buenos Airesa do Toronta, pa seveda po skoraj celi Evropi slovenski človek prebira naš list oz. naš tisk nasploh. Pri tem imam tudi v mislih dragoceno delo Goriške Mohorjeve družbe z njenimi knjižnimi izdajami. Že to je vidna in stvarna podpora naši tiskani besedi. STRAN 6

ANDREJ BRATUŽ

MISLI DNEVA

Človek, ki zameta svojo narodnost in svoj jezik, nima lastne osebnosti, nima značaja ne časti ter dela krivico sami naravi, katera kakor vsakemu določi gotove starše, tako ga tudi postavi v določeno pleme. Sveta dolžnost je skrbeti, da si ohranimo svojo narodnost in svoj jezik. Nobena pozemska oblast nima pravice poseči po tem našem zakladu, če ga mi sami ne zametamo.

IVAN TRINKO, 1903

ZA IZVAJANJE ZAŠČITNEGA ZAKONA

KAJ PA ZAJAMČENO ZASTOPSTVO?

DRAGO LEGIŠA

V današnji številki našega tednika objavljamo na drugi strani daljše sporočilo obeh krovnih organizacij SKGZ in SSO, ki zadeva trenutno najbolj aktualna vprašanja naše manjšinske skupnosti. Gre namreč za velike zamude pri izvajanju zaščitnega zakona, odobrenega 14. februarja 2001. Ena najvidnejših zamud je, kot pravilno ugotavljata pravkar omenjeni organizaciji, v katerih se prepoznava ogromna večina slovenske civilne družbe v Italiji, imenovanje članov paritetnega odbora, od katerega bo dejansko odvisno izvajanje zaščitnega zakona. Pri tem kasnita tako rimska vlada kot vlada dežele Furlanije-Julijske krajine, za kar seveda ni opravičil. V sporočilu krovnih organizacij pa manjka po našem omemba vprašanja, ki je gotovo naravnost življenjskega pomena za sam nadaljnji obstoj naše narodne manjšine v Italiji. Mislimo namreč na problem zajamčenega zastopstva v deželnem svetu, ki je še najbolj aktualno glede na bližnje deželne volitve v Furlaniji-Julijski krajini. Krovni organizaciji se najbrž ne moreta o tem vprašanju zediniti, kar glede na njun ustroj lahko tudi razumemo. To pa seveda še ne pomeni, da mora naša manjšina v tem pogledu držati roke križem. Rešitev tega problema je namreč izrednega pomena ne le za nadaljnji obstoj naše narodne manjšine, temveč tudi za samo demokracijo, ki je hudo pohabljena, če ne daje narodnim manjšinam, kakršna je naša, tudi možnost, da si sama izbira kandidate in jih nato izvoli v deželni zbor. To seveda prav tako velja za obe osrednji zakonodajni zbornici v Rimu.

Problem zajamčenega zastopstva je bil tudi ena glavnih tem 11. deželnega kongresa Slovenske skupnosti, na katerem je bila soglasno odobrena tudi posebna resolucija, ki med drugim poudarja, "da gre za bistveno vprašanje demokracije in spoštovanja človekovih pravic". V tem pogledu imamo "svetel primer v matični Sloveniji - nadaljuje resolucija - kjer je italijanski in madžarski manjšini na vseh ravneh javne uprave zagotovljena ustrezna prisotnost". "Skrajni čas je - zaključuje resolucija SSk -, da se slovenski manjšini zagotovi prisotnost v deželnem svetu Furlanije-Julijske krajine na način, ki omogoča avtentično predstavniško moč v deželnem svetu F-Jk".

Kot smo lahko še pred kratkim brali v tukajšnjem dnevnem tisku, se naglo bliža dan, ko bo pristojna komisija deželnega sveta začela razpravljati o novem volilnem zakonu, a kot kaže, vprašanje zajamčenega zastopstva slovenske manjšine sploh ni na dnevnem redu. Pred nekaj meseci je deželni poslanec Zoppolato dal pobudo za stvarno razpravo o problemu, o katerem pišemo, in je prišlo tudi do nekaterih avdicij, ki so se za nas žal izšla negativno.

STRAN 6

40. DAN EMIGRANTA V GLEDALIŠČU RISTORI V ČEDADU

OBRAČUN PRELOMNEGA LETA Z ZORNEGA KOTA BENEČANOV

ERIKA JAZBAR

FOTO KROMA

Kot je že vrsto let ustaljena navada, zaključujeta božične in novoletne praznike v videmski pokrajini dve srečanji. Prvo prirejajo v čedajskem gledališču Ristori na dan Sv. treh kraljev, drugo pa se odvija v Kobaridu. Dan emigranta in Novoletno srečanje sta pobudi, na katerih si obmejni Slovenci iz videmske pokrajine in Posočja ob začetku novega leta voščijo in utrdijo prijateljske vezi, Dan emigranta pa je ob tem tudi pomembno družbeno in kulturno srečanje, na katerem lahko vsak udeleženec spozna kulturni utrip Slovencev, ki živijo v videmski pokrajini.

V teh desetletjih se je Dan emigranta spremenil ter obogatil, saj je od prvotnega snidenja takrat številnih beneških emigrantov, ki so se vračali za božične praznike v domače kraje in so si na tem srečanju voščili ob novem letu, manifestacija ohranila v bistvu le ime; danes predstavlja prireditev pomembno kulturno-družbeno srečanje vseh tistih, ki soustvarjajo realnost teh slovenskih krajev, neke vrste dan slovenske kulture, pri kateri igrajo glavno vlogo slovensko-beneška beseda, pesem in glasba oz. beneški ljudje.

Letošnji Dan emigranta je bil posebno slovesen in pomemben. Najprej velja povedati, da je šlo za jubilejno 40. srečanje, na katerem se je marsikdo spominjal prvih začetkov manifestacije na sedežu društva Ivan Trinko v Čedadu do množičnega srečanja pod pokroviteljstvom domače občine Čedad v gledališču, ki lahko sprejme do petsto ljudi. Tudi na letošnjem Dnevu emigranta se je zbralo res veliko slovenskih ljudi. Prisotni so bili Benečani, Rezijani in Slovenci iz Kanalske doline, Tržačani in Goričani ter ljudje iz širšega obmejnega prostora. Dan emigranta so počastili s svojo prisotnostjo ne le navadni državljani, temveč tudi pomembni in ugledni gostje, med kateremi velja v prvi vrsti omeniti predsednika slovenskega Državnega zbora Primorca Boruta Pahorja, ki je na srečanju tudi spregovoril.

STRAN 12

VSEBINA

02 Alojz Tul
"EVROSKEPTICIZEM" BERLUSCONIJEVE VLADE

02 Janez Povše
VELIK KORAK NOVE EVROPE

03 Marko Tavčar / intervju
ZORKO HAREJ

04 Danijel Devetak
OTROCI BREZ IMENA IN VOJNA

05 Danilo Lisjak
BOŽIČNO PISMO IZ GOME

08 Ivan Žerjal
OB PRAZNIKIH DVE DVOJNI ŠTEVILKI ŠKRATA

10 JEREMITARJI: "NE BOMO PUSTILI DOSTOPA..."

11 Iva Koršič
ZADNJE VAJE ZA DRAMO KAPLAN MARTIN...

12 Jurij Paljk
O OBLJUBAH

14 Damjan Hlede
RAHLA SPREMEMBA ZA STANOVANJSKE NAJEME

SVET OKROG NAS

POLITIČNI PRETRES PO ODSTOPU ZUNANJEGA MINISTRA RUGGIERA

"EVROSKEPTICIZEM" BERLUSCONIJEVE VLADE

ALOJZ TUL

Že ob nastopu Berlusconijeve vlade so se mnogi politični opazovalci spraševali, kakšna bo njena zunanja politika, še posebno do procesa evropskega združevanja. Imenovanje Renata Ruggiera na mesto zunanjega ministra je pomirilo omenjeno zaskrbljenost, vendar so določeni dvomi ostali. Videli smo, kako je Ruggieru z veliko težavo uspelo uveljaviti nespremenjeno politiko do vključevanja Slovenije in Hrvaške v evropske integracije kakor tudi drugih držav kandidatk. Prve vidne težave v odnosih z EU pa so se pojavile v zvezi z načrtovano gradnjo novega evropskega letala za varnostne namene, ki je Italija ne namerava podpreti, češ da ni nujno potrebna. Sledilo je nasprotovanje tako imenovanemu evropskemu zapornemu nalogu na 34 kaznivih dejanj, ki ga je odločno izpostavil svojim evropskim kolegom pravosodni minister Castelli iz vrst Severne lige, četudi je med omenjenimi dejanji tudi pranje umazanega denarja. Evropska petnajsterica pa se ni kar tako vdala, ampak je dala vedeti, da bo šla sama po svoji poti naprej kljub nasprotovanju Italije. V Rim je kmalu nato pripotoval predsednik Unije belgijski premier Verhofstadt in se o vprašanju neposredno pogovoril s predsednikom vlade Berlusconijem. Slednjemu ni preostalo drugega, kot da sprejme seznam vseh 34 zločinskih dejanj, ki jih bodo morali skupno preganjati v vseh državah Unije. Italija je dosegla le to, da bo izvajanje dogovora za preganjanje kaznivih dejanj začelo veljati, ko bodo v ta namen prilagojena nekatera določila njene ustave. V bistvu pa je Italija bila prisiljena kloniti pritisku ne samo Evropske unije, temveč tudi domačega javnega mnenja in bojazni, da bi bila potisnjena v osamitev. Ob tem se pa poraja vprašanje, iz katerih razlogov se Berlusconijeva vlada spušča v spore z EU. Za Bossija in druge predstavnike Severne lige je to razumljivo, ker so pač posebno gibanje krajevnega značaja in jim demagoške poteze prav pridejo. Manj razumljivo pa je to glede nekaterih ministrov, kot so Scajola, Martino in Tremonti, ki ne skrivajo svojega "evroskepticizma". To je prišlo do izraza tudi v polemiki v zvezi s hladnim sprejemom uvedbe nove skupne evropske valute evra s strani vlade in njenih zadevnih služb. Na ta prelomni dogodek v evropskem združevanju je spomnil le predsednik republike Ciampi v svoji novoletni poslanici, ki pa je naletela na dokaj hladen odziv pri skoro vseh strankah Doma svoboščin.

Na tak omalovažujoč odnos vlade do omenjenega zgodovinskega dogodka je kritično opozoril zunanji minister Ruggiero, kar marsikomu v vladi ni bilo pogodu. Prvak Severne lige Bossi ga je odkrito pozval, naj odstopi, predsednik Berlusconi pa je skušal obiti spor z netaktno izjavo, da zunanjo politiko vodi on sam, ministri pa so le tehnični izvajalci. To je ministra še bolj prizadelo, da ni mogel molčati, temveč je zahteval razčiščenje s predsednikom vlade o tem, komu pripada vodenje zunanje politike.

To ni prvič, da prihaja do razhajanj med vlado in zunanjim ministrom Ruggierom, ki je bil na to mesto predlagan s strani industrijskih krogov blizu Agnellija, ki so želeli imeti jamstvo, da se z novo vlado ne bo spremenila zunanja politika. Že ob drugih priložnostih je dal vedeti, da bo zapustil ministrsko mesto, če te svoje vloge ne bo mogel opravljati. To je sedaj tudi storil. Odhod ministra Ruggiera pomeni prvi močan sunek v Berlusconijevo vlado, ki sicer razpolaga v parlamentu z močno matematično večino, a je sedaj doživela prvi politični pretres.

ODNOSI PAKISTAN-INDIJA

NAPETOST RASTE

BREDA SUSIČ

Kljub obisku britanskega premiera Tonyja Blaira **(na sliki)**, ki je skušal posredovati med pakistanskim predsednikom Musharrafom in indijskim premierom Vajpayeejem, ostaja situacija med Pakistanom in Indijo nadvse napeta. Na srečanju predstavnikov držav Jugo-vzhodne Azije v Kathmanduju prvi teden januarja sta se voditelja sprtih držav sicer srečala, vendar ni prišlo do bilateralnih razčiščevalnih pogovorov. Obe državi sta na meji koncentrirala svoji vojski in medsebojno obstreljevanje terja vsak dan več desetin mrtvih. Zaradi spopadov, ki trajajo že skoraj mesec dni, je iz Kašmirja pobegnilo že okoli dvajset tisoč prebivalcev.

Resnici na ljubo sta sosednji državi zaradi vprašanja mejne regije Kašmirja v stalni napetosti še več kot pol stoletja in sta večkrat segli tudi po orožju. Tokrat pa je - v sozvočju s tendencami, ki so se v mednarodni javnosti razvile po lanskem 11. septembru - v centru spora vprašanje podpore terorizmu. Indija je namreč po terorističnem napadu na lasten parlament lanskega 13. decembra obtožila Pakistan, da nudi zavetišče in celo podporo terorističnim skupinam islamskih protiindijskih skrajnežev. Pakistan je od začetka leta aretiral več sto domnevnih islamskih teroristov. Vendar ni ugodil zahtevi po izročitvi enajstih domnevnih separatistov Indiji, zato New Delhi vztraja pri prepričanju, da so ukrepi Pakistana nezadovoljivi.

Med tiskovno konferenco ob zaključku Blairovega obiska v Islamabadu je Musharraf javno izjavil, da zavrača terorizem. Blair mu je čestital za pogumno odločitev, da pristopi v protiteroristično koalicijo.

Sicer pa ni še jasno, ali ni morda glavni osumljenec za teroristične napade na ZDA bin Laden v zadnjih tednih našel zavetišče ravno v Pakistanu. Ameriške vojaške enote so na začetku tedna že opravile pregled skoraj celotnega območja Tore Bore, kjer naj bi se konec minulega leta skrival bin Laden. Tam so našli sledi bin Ladnove prisotnosti, vendar ni razvidno, kdaj se je saudski milijarder skrival v jamah omenjenega območja. Prav tako nihče ne ve, kam je zbežal.

Ta in podobna negotovost v zvezi z iskanjem talibanskega voditelja mule Omarja, ki je minuli teden za las ušel vojski afganistanskih plemenskih voditeljev, povzroča občutek frustracije tako v ameriški javnosti kot tudi pri voditeljih vojaške akcije v Afganistanu. Čeprav se je v zadnjih dneh tako krajevni kot ameriški vojski predalo več talibanskih voditeljev - med katerimi tudi trije ministri bivše talibanske vlade - so se v Pentagonu odločili, da bodo preusmerili svojo taktiko predvsem v uničenje celic Al Qaede v Afganistanu (kar pomeni nadaljevanje zračnih napadov) ter v Pakistanu (krajevne oblasti so v ponedeljek dovolile vojaške operacije mednarodnih vojaških sil na lastnem ozemlju) in v okrepitev protiobveščevalnih služb, ki bodo v regiji skušale najti sledove pobeglih voditeljev teroristične mreže.

"Nismo še zaključili svojega dela tam doli," je izjavil glasnik Pentagona, admiral John Stufflebeem, kar pomeni, da že štiri mesece trajajočim vojaškim akcijam v Afganistanu zaenkrat ni še videti konca.

SSO-SKGZ O IMENOVANJIH V PARITETNI ODBOR

SSO IN SKGZ LEGITIMNO ZASTOPATA SLOVENSKO CIVILNO DRUŽBO V ITALIJI

Slovenci v Italiji želijo in pričakujejo v novem letu naglo normalizacijo razmer, ki zadevajo najbolj pereča manjšinska vprašanja. Krovni organizaciji SSO in SKGZ sta se dogovorili za skupni poseg pri odgovornih političnih in institucionalnih krogih, da bi čimprej premaknili z mrtve točke izvajanje zaščitnega zakona, dosegli ustanovitev t.i. Instituta in ustalitev odnosov med slovensko civilno družbo in deželnimi organi. Edino z vzpostavitvijo rednih stikov se bo mogoče izogniti številnim problemom, ki so prišli na dan prav v lanskem letu, ko jih ni nihče pričakoval, in ki so med drugim privedli do neznosnega zastoja v izplačevanju državnih prispevkov, kar je načelo ves sistem našega organiziranega družbenega življenja. Tik pred zapadlostjo koledarskega leta smo dobili sredstva, ki bi jih morali imeti na razpolago že v prvih mesecih leta. Tako ravnanje škodi ne le manjšini, pač pa tudi državi sami, institucijam in njenemu mednarodnemu ugledu, kakor da noče spoštovati zakonov, ki si jih je sama dala.

SSO in SKGZ zato spet poudarjata nujnost, da pride čimprej do imenovanja vseh članov paritetnega odbora, kateremu zaščitni zakon skoraj v celoti zaupa nalogo izvajanja zakonodajnih norm v korist slovenske manjšine v Italiji. V smislu zakona samega sta krovni organizaciji pravočasno imenovali svoje člane. Deželnemu odboru so njihova imena znana že od zgodnjega poletja. V zadnjih dneh so se v tisku pojavila namigovanja, češ da se je zataknilo prav pri teh štirih članih: eden naj bi bil v napoto, da bi lahko deželni odbor zadostil strankarskim željam sedanje večinske koalicije. SSO in SKGZ spet poudarjata, da že vrsto let in desetletij popolnoma legitimno zastopata slovensko civilno družbo ter da sta v smislu črke in duha zakona imenovala svoje predstavnike v paritetni odbor. To načelno stališče sta krovni organizaciji pripravljeni zastopati in braniti pred vsemi forumi dežele in države.

Napačen vtis ustvarjajo tudi trditve, da krovni organizaciji načeloma nasprotujeta ustanovitvi Instituta, ki naj bi v smislu zakona 482/99 o jezikovnih manjšinah bil pristojen za slovensko manjšinsko problematiko. SKGZ in SSO sta že svoj čas sporočila svetovalki Segantijevi, ki je dala pobudo za sestavo osnutka statuta, da načeloma ne nasprotujeta ustanovi, ki bi urejala odnose med Deželo in manjšino. To stališče SSO in SKGZ tudi danes potrjujeta, vendar menita, da mora taka ustanova pomeniti dejansko nadgradnjo realnega stanja, to se pravi, da mora biti odraz manjšine kot avtonomnega subjekta in mora spoštovati to, kar je preteklost že izrazila in potrdila. Odbor Instituta mora zato biti neposreden izraz članstva in mora že s svojo sestavo izražati voljo po konkretnem uresničevanju pričakovanj manjšine, ne pa po postavljanju ovir, ki jih je v preteklosti bilo že preveč.

Ni mogoče pričakovati, da bi do ustanovitve takega Instituta (z individualnim članstvom) in do njegove celovite operativnosti prišlo v kratkem času. Zato SKGZ in SSO predlagata, da bi Dežela podaljšala mandat sedanji posvetovalni komisiji za kulturo vsaj za čas, ki je potreben za odobritev letošnjih prispevkov. Komisija sama po sebi ne bi smela biti sporna, saj je izraz deželne stvarnosti in je sestavljena dovolj pluralno, da jamči kriterije pravičnosti. Ta komisija mora med drugim še razdeliti sredstva v višini približno milijona evrov (preko dve milijardi lir!) za leto 2001 (!), namenjena manjšim društvom ter za tisk in založništvo kar za tri leta nazaj.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

VELIK KORAK NOVE EVROPE

Odveč je pripominjati, da je uvedba evra kot skupne denarne enote evropske dvanajsterice velik dogodek, in to ne samo za tako imenovano staro celino, ampak za svet v celoti. Pred našimi očmi nastaja nova državna tvorba, ki lahko pomeni veliko upanje za vse človeštvo. Nova Evropa namreč izhaja iz vrednot demokracije, torej iz političnega in vsakršnega pluralizma, iz bogate in pogostoma krute zgodovinske izkušnje ter iz visoke stopnje življenjske ravni, ki je značilna za razviti del našega planeta.

Če smo rekli, da nova Evropa lahko pomeni veliko upanje za vse človeštvo, potem smo imeli v mislih vse tiste vrednote, ki so poklicane, da bi razrešile številne žgoče probleme. Upati je zato torej, da uvedba skupne denarne enote ne bo zgolj utrjevanje tistega porabništva, ki ne bi imelo posluha za svet v celoti. Porabništva, ki ne prinaša željene spokojnosti niti vsem tistim, ki so ga že dandanes deležni. Upati je, da bo nova Evropa oplemenitila svoje trenutne cilje in nagibe, ki naj ne bi bili samo materialne narave in zato sebično obrnjeni zgolj vase ter s hrbtom proti vsem drugim. Upati je ne nazadnje, da bo nova Evropa vse glasnejša pričevalka miru in sožitja med vsemi, saj je v svoji preteklosti že preveč in preko vsake mere občutila zlo želje po nadvladovanju oziroma nasilje imperijev ter ideologij vseh barv in vrst. Prav gotovo ni nobenega predela na svetu, kjer bi bile trpke izkušnje nestrpnosti in uničevanja tako boleče in nezaslišane, kot jih je doživela prav Evropa v prejšnjem stoletju. Zato upravičeno od nje pričakujemo, da bo vsem na tem našem planetu zgovoren in pogumen smerokaz, kako se je treba nasilju pravočasno, se pravi čimprej upreti, preden bi povzročilo trpljenje večjega pa tudi manjšega obsega. Nova Evropa je torej zares veliko upanje in tej vlogi se na noben način ne bi smela izogniti.

Nova Evropa je zibelka demokracije, ki pomeni eno od osrednjih pridobitev človeka in vsega človeštva. Nova Evropa pa lahko postane tudi tista luč, ki bo sedanjo demokracijo dvignila na še višjo raven od tiste sedanje. Višja stopnja sedanje demokracije, ki slej ko prej temelji na vzpostavljanju boljših življenjskih pogojev za prebivalce razvitega sveta, je tako imenovana demokracija solidarnosti, ki temelji na vzpostavljanju boljših življenjskih pogojev za prebivalce vsega sveta, za prav vse ljudi. Kajti vse bolj jasno postaja, da se vrednote sožitja in strpnosti lahko uveljavijo šele tedaj, ko so zagotovljeni osnovni življenjski pogoji. Brez njih je sožitje praktično nemočno, prevpije ga boj za preživetje. Z drugimi besedami: demokracija je močna šele tam, kjer se ni treba boriti za preživetje. Šele tedaj lahko strpnost in sožitje zares vzcvetita, šele tedaj lahko prične kraljevati mir kot tisti cilj, ki je slej ko prej edini resnični smisel človeka in vseh ljudi, kar jih živi na vseh štirih straneh sveta in neba.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL gorica@noviglas.it
uprava@noviglas.it
34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it
www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA 42€, SLOVENIJA 46€, INOZEMSTVO 62€, PRIORITETNA POŠTA 83€
POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493
CENA OGLASOV PO DOGOVORU

INTERVJU / ZORKO HAREJ

BOGATO PRIČEVANJE KULTURNEGA IN POLITIČNEGA DELAVCA

MARKO TAVČAR

Dr. Zorko Harej, ki je 22. decembra lani obhajal svoj 80. rojstni dan, je človek, ki je bil in je še dejaven na različnih področjih. Kot da bi v najzgodnejših letih v goriških šolah vsrkal sporočilo Gregorčičevega verza *Ne le kar veleva mu stan, kar more to mož je storiti dolžan*, je bil vedno prisoten na različnih področjih. Bil je profesor klasičnih jezikov in nato urednik dramskih sporedov na Radiu Trst A, a istočasno tudi priznan zborovodja in skladatelj, publicist in javni ter politični delavec. Ob tem okroglem jubileju smo mu zastavili nekaj vprašanj, ki naj predvsem osvetlijo njegov odnos do teh različnih področij delovanja.

Doma ste iz Dornberka, kulturno pa ste se izoblikovali v goriških šolah in na tržaškem vseučilišču. Ali je bilo goriško malo semenišče v prvi polovici prejšnjega stoletja res taka kovnica slovenskega primorskega izobraženstva?

Na gimnazijo v goriškem malem semenišču smo šli po večini kmečki sinovi. Državnih šol nismo poznali, vsaj ne v letih, ko smo se odločali za študij, ali točneje so za nas odločali starši. Državne šole so bile znane meščanom in tistim, ki so živeli blizu mesta. Iz kmečkih vasi, kakor je bila moja, so študirali v državnih šolah otroci zdravnikov, lekarnarjev, učiteljev in županov, ki so bili v glavnem italijanskega rodu. Mi smo imeli v družini krščansko in slovensko vzgojo. Iz meščanskih družin je bilo malo semeniških gojencev, ki niso bili zelo različni od nas. Vendar mlad človek se rad zgleduje po starejših študentih, ki so nam bili resnično v dober zgled. Postali so duhovniki, a tudi slovenski pisatelji in pesniki ter profesorji. V gimnazijskih letih so nam bili zgled tudi duhovniki, ki jim je bilo slovenstvo kot del poslanstva. Poleg tega nam je bil podravnatelj Ivo Juvančič, velik Slovenec in učen mož. Na slovensko držo je vplivala tudi šola prof. Antona Kacina, ki nas je učil slovenščino. Čutili pa smo tudi vpliv goriških laičnih izobražencev. Vsaj enkrat, mislim, so nam tudi konkretno pomagali. To je bilo, ko je ravnatelj Valdemarin nekatere dijake, ki smo bili povezani v tajni organizaciji Metla, poslal za nedoločen čas domov. Tedaj so ti vplivni laiki pomagali, da smo se v različnih časih vsi vrnili v zavod. Reforma po italijanskem vzrocu, ki jo je uvajal novi škof Karel Margotti, je omajala to stanje, a nič več. Rodila je upor, tudi ker ni upoštevala zgodovine, miselnosti in razmer goriške škofije. Z ozirom na to, kar so pokazali in še kažejo s svojim delom ljudje, ki so študirali v goriškem semenišču, duhovniki in laiki, moremo upravičeno reči, da je bila ta šola res kovnica slovenstva.

Poznamo Vas kot profesorja klasičnih jezikov, radijskega urednika, zborovodjo in skladatelja, kulturnega, organizatorskega in političnega delavca. V kateri vlogi se Zorko Harej najbolj prepoznava?

Da sem delal na več področjih, so bile krive razmere in mi je bilo tako dano. Vsak človek ima svojo pot, ki si jo malokdaj določi sam. V desetletju profesure sem rad učil in mi je bil všeč šolski ambient. Pregovorili so me, da sem šel na radio. Tam nisem dobil, kar so mi obljubili, vsaj dolgo ne. V politiko sem prišel nekako avtomatično. Že v akademskem klubu Jadran, kmalu po vojni, smo se zbirali slovenski univerzitetni študentje, pri Slovenski skupnosti sem imel prijatelje, tako da je bil moj prihod v stranko naraven. Kot kandidat slovenske stranke sem bil izvoljen v tržaški pokrajinski svet, kjer sem bil nekaj let odbornik za kulturo in nekaj let svetovalec. Vsa leta sem bil tudi angažiran v glasbi, predvsem kot zborovodja. Prepoznam pa se v jezikoslovju, literaturi in glasbi, na področjih, ki so se prepletala tudi v mojem političnem delovanju.

FOTO KROMA

Veliko je torej področij, na katerih ste bili in ste še dejavni. Vendar ste delu pri Zvezi cerkvenih pevskih zborov posvetili sorazmerno največ energij in časa. Od leta 1963, ko je bila ustanovljena, do danes, je Zveza izvedla celo vrsto tudi kulturno zelo pomembnih pobud. So vzroki ustanovitve in smernice, ki ste si jih tedaj postavljali, še veljavni?

Vzroke in smernice Zveze cerkvenih pevskih zborov sem nakazal na ustanovnem občnem zboru Zveze 17. marca 1963: koordinacija dela pevskih zborov, pomoč pevovodjem in zborom pri njihovem pevskem delu in pri ustanavljanju novih zborov, obnavljanje zborovskega repertoarja z izvajanjem malo znanih ali neznanih skladb domačih avtorjev in novih skladb, za katere naj poskrbi ZCPZ, ki naj bodo napisane v sodobni glasbeni tehniki in v skladu s slovensko tradicijo. Imajo naj zgoščeno, povedno in preprosto besedilo, ki naj nagovarja sedanjega človeka. Dodali smo še, da je treba pri izbiranju programa upoštevati celotno našo glasbeno literaturo, od Trubarja in sodelavcev naprej. Vedno pa smo tudi poudarjali, da je treba gojiti lepo petje in pravilni izrek. Vse te smernice delovanja so še vedno veljavne, mislim pa, da je treba ponovno poudariti vlogo, ki jo lahko ima Zveza cerkvenih pevskih zborov tudi pri pripravljanju in izdajanju novih pesmaric in zborovskih antologij.

Kakšne so sedanje razmere in potrebe v zborovstvu na Tržaškem?

Čeprav sedanji čas in razmere niso naklonjeni zborovskemu petju, ki zahteva zbranost in študij, je na Tržaškem še zadosti aktivnih zborov. Seveda bi si človek želel številčnejših sestavov, včasih bolj pripravljeno petje, bolj raznolik program. Vendar se od časa do časa kak zbor dvigne in se tudi številčno okrepi. Zbori so namreč občutljiva in spremenljiva telesa, podvržena mnogoterim dejavnikom Za zborovsko petje pa je pri naših ljudeh še zmeraj zadosti zanimanja. Potrebovali bi več nadarjenih in pripravljenih zborovodij, ki bi bili po možnosti tudi osebnosti z darom organizatorja in privlačne za pevce. Mlade nadarejene pevce bi bilo treba usmerjati na pevovodsko pot. Kakor sem že večkrat rekel, pa bi morali urediti tudi njihov položaj, da bo mikaven za mlade ljudi.

Želim, da bi bilo pri nas veliko zborov, ker iz njih bodo nastali tudi dobri in najboljši zbori, ker po njih bosta živeli naša pesem in beseda.

Kaj pa Vaše politično delovanje? Opravljali ste vodilne naloge v stranki Slovenske skupnosti in bili na njenih listah izvoljeni v tržaški pokrajinski svet. Za daljše obdobje ste bili tudi pokrajinski odbornik za kulturo. Sploh je bil tisti čas zelo pomemben za javno uveljavitev slovenske kulture in prisotnosti v Trstu. Kakšni spomini Vas vežejo na tisto obdobje?

Na tržaški pokrajini sem bil nekaj več kot desetletje. Nekaj časa sem bil odbornik in nekaj manj svetovalec. To je bila doba pogostih kriz v javnih upravah. Na pokrajino sem prišel leta 1980 in sem bil na začetku, sicer manj kot eno leto, odbornik. Sledila je kriza, odborništvo za kulturo sem nato prevzel leta 1984 in ga vodil nekako do konca desetletja. V tem času mi je uspelo uresničiti nekaj zanimivih pobud in to s pomočjo raznih strank in grupacij, med drugim tudi nekaterih, za katere si nisem mislil, da bodo pokazale posluh za moje predloge. Imel sem prijatelje v vseh strankah in veliko so mi pomagali sodelavci v uradu za kulturo, ki mu je načelovala dr. Zaninijeva. Prva taka večja pobuda je bila razstava o kmečki arhitekturi na Krasu z naslovom *Kamnita hiša*, ki je bila na Pomorski postaji v Trstu. Dela je vodil arh. Luciano Semerani, med Slovenci pa je sodeloval etnograf N. Križnar. V bogatem katalogu sta tudi pričevanji A. Černigoja in L. Spacala. Druga večja razstava je bila o Maksu Fabianiju, arhitektu in urbanistu. Pri tej razstavi sem se oprl na izkušnje in znanje arh. Marka Pozzetta. Razstava je bila v konjušnicah Miramarskega gradu. Pri pobudi so sodelovali slovenski, italijanski in nemški strokovnjaki, ker tudi Fabiani je pripadal tem trem kulturam. Razstava je bila nato prenešena še v Bologno, Karlsruhe in v Ljubljano. Pri tretji razstavi o avstrijski avangardi, ki smo jo postavili v muzeju Revoltella, mi je ostal v spominu dogodek, ki je značilen za tedanje odnose med Italijani in Slovenci v Trstu. Ko sem govoril v slovenščini, kakor se spodobi ustanovi, ki je pristojna nad teritorijem s slovenskim prebivalstvom, so me prisotni, ki jih ni bilo tako malo, drug za drugim zapustili, tako da sem ostal sam s svojimi uradniki in tremi Slovenci. Večja akcija je bila tudi raziskava o glasbeni preteklosti Trsta do 1950. Pri delu sem se naslonil na muzikologa G. Radoleja. Delo se je začelo leta 1984 in je trajalo štiri leta. Razdeljeno pa je bilo po zvrsteh: zborovska, komorna, vokalna in istrumentalna ter simfonična glasba. Na koncu vsakega leta so bili koncerti najznačilnejših primerkov raziskane snovi. Za nastope zborov, solistov in manjših instrumentalnih ansamblov smo imeli na razpolago malo dvorano Gledališča Verdi. Za simfonična dela, maše in kantate pa smo imeli na razpolago tržaško stolnico in cerkev Madonna del mare v ul. Rosmini. Zanimivo je, da je bila v okviru teh koncertov prvič izvedena simfonična suita *Tri dobe* Ubalda Vrabca. Predstavili smo tudi Frančiškansko mašo Gastoneja Zuccolija, znanega skladatelja in organista v tržaški stolnici. Mašo je orkestriral S. Premrl, kapelnik v stolnici v Ljubljani. Pri teh koncertih so bili enako zastopani italijanski in slovenski avtorji, kjer se je dalo, tudi izvajalci. Izsledki omenjene raziskave so zbrani v knjigi *Ricerche sulla vita musicale a Trieste 1750 - 1950*. V tej pionirski knjigi je tudi poglavje o tržaških slovenskih skladateljih. Iz tega dela sem med drugim zvedel, da sta v Trstu delovala in bila tudi znana slovenska skladatelja Ippaviz in pa Preschern.

Na Pokrajini smo tudi izvedli popis vseh knjižnic na Tržaškem z več kot tisoč knjigami. Hotel sem, da bi bila Pokrajina referenčni center, kamor bi se stekali podatki vseh teh knjižnic na našem teritoriju. Ta center pa bi se vključil v vsedržavni italijanski bibliotečni sistem. Popis knjižnic smo opravili in ga predstavili na javnem posvetu, drugega dela pa nisem opravil, ker mi niso dovolili, kakor tudi nisem mogel organizirati v Trstu festivala evropskih manjšinskih gledališč. Na leta, ko sem bil na pokrajini, me vežejo prav lepi spomini, kar zadeva pobud, ki sem jih uresničil, in oseb, s katerimi sem imel opravka pri svojem delu.

Katera je vloga politika oz. stranke in katera kulturnega delavca oz. kulturne ustanove?

Ko govorimo o politiki, moramo imeti vpogled obrnjen na dve strani. Na sedanjo ureditev družbe od države preko dežele do občin, na njihovo upravno ureditev, obliko vlade in na druge vidike skupnega življenja, kakor so gospodarstvo, javna dela, zdravstvo, šolstvo, kultura in šport. Ker je pri nas uveljavljen demokratični sistem, kjer naj bi vladalo ljudstvo, preko svojih predstavnikov, je težko rešljivo vprašanje, kdo naj predstavlja, da bodo želje in potrebe ljudstva upoštevane, da bodo izvoljeni predstavniki sposobni in moralno neoporečni, da bodo skrbeli za skupno dobro in ne zase, sorodnike, prijatelje in stranko.

Za našo manjšino je koristno, da nastopa enotno na volitvah, ker po sedanji zakonodaji more izvoliti svoje predstavnike. To je dobro, ker taki predstavniki imajo edino skrb, da varujejo potrebe in koristi manjšine. Druge stranke imajo v svojih programih lahko tudi zaščito slovenske narodne skupnosti, toda samo če to koristi intresom njihove stranke. Stranka Slovenske skupnosti ima že v svojem statutu široko miselno osnovo, ki je lahko sprejemljiva za vse Slovence v deželi Furlaniji-Julijski krajini.

STRAN 6

POČASTITEV 80-LETNICE DR. ZORKA HAREJA

ZORKO HAREJ, GLASBA IN MI

Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta je jubilanta, osemdesetletnika dr. Zorka Hareja, počastila ravno na njegov rojstni dan, 22. decembra 2001, v ljudi in prisrčnega vzdušja polni dvorani Marijinega doma v ulici Risorta v Trstu. Slavnostni večer je bil tak, da je na koncu slavljenec dejal, da življenje pač ni vedno postlano s cvetjem, vendar je lepo. "Danes je lep dan, ker sem v družbi prijateljev", je vidno srečen dejal dr. Harej. Jubilantu so namreč čestitali organizatorji in tržaški škof Evgen Ravignani, konzul Republike Slovenije Miha Vilar mu je izročil priznanje Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, voščilo pa mu je preko dvajset ustanov, organizacij, zborov in društev, od SSO, SSk, Slovenske prosvete, goriške ZCPZ, Glasbene matice in centra Emil Komel pa do bivših dijakov, kolegov na Radiu Trst A, tržaške srbsko-pravoslavne skupnosti in seveda množice slovenskih cerkvenih in drugih zborov s Tržaškega, ki so tako izrazili svoje priznanje in hvaležnost človeku, ki jih je v mnogih primerih v določenem obdobju sam vodil, zagotovo pa jim je s svojim delom in zgledom vlil vedno novih in svežih življenjskih moči. Za dodatno prisrčno in veselo noto pa je s svojim pozdravom v imenu sorodnikov in rojakov iz rodnega Dornberka poskrbel inž. Jožko Harej.

Slavljenca so počastili tudi z lepim kulturnim sporedom, ki je v veliki meri bil v znamenju ravno Harejevih skladb. Nastopili so namreč moški zbor Fantje izpod Grmade pod vodstvom Iva Kralja, Ženski vokalni tercet Ver laetum ter sopranistka Sara Jablanšček in violinist Iztok Cergol ob klavirski spremljavi Tomaža Simčiča.

Priložnostni govornik na slovesni počastitvi je bil Janko Ban, ki je orisal obdobje, v katerem je slavljenec odraščal, in pomen njegovega delovanja v slovenski narodni skupnosti v Italiji. Pravkar minulo dvajseto stoletje je bilo stoletje velikih odkritij, a tudi stoletje velikih grozot, kar je seveda močno vplivalo na umetniško ustvarjanje. Estetski pogledi in usmeritve so si sledili z veliko naglico, da so se glasbeniki težko znašli, hkrati pa je bila to estetika tudi problematičnih izpovedi. K temu splošnemu orisu umetnosti dvajsetega stoletja je treba dodati še dogajanje na Primorskem po prvi svetovni vojni, ko so glasbeniki bili prisiljeni delovati v razmerah kulturnega molka. V teh okoliščinah je odraščal in se razvijal Zorko Harej, ki je segel čimširše na področje glasbe. Harej je zborovodja in skladatelj, poleg tega pa tudi organizator in spodbujevalec: brez njega ne bi imeli ZCPZ, koncertov, glasbenih publikacij in drugih stvari. Pomen in sporočilo njegovega delovanja pa bi se za nas lahko glasilo: sprejemati nove pobude in jih izpeljati z vztrajnostjo.

IŽ

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU A

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

JEZUSOV KRST - 13.1.

"Položil sem nanj svojega duha." (Iz 42, 1)
"Glas Gospodov je nad vodami." (Ps 29, 3)
"Veste o Jezusu iz Nazareta, ki ga je Bog mazilil s Svetim Duhom in z močjo." (Apd 10, 38)
"Odprla so se nebesa. Videl je Božjega Duha." (Mt 3, 16)

Janez Krstnik oznanja tistega, ki bo prišel za njim in je močnejši od njega. Janez je krščeval v vodi, Jezus pa bo krstil v Svetem Duhu in ognju (Mt 3, 11). Janez ne more razumeti, zakaj ga Jezus prosi za krst, ko je vendar Božje Jagnje, ki odvzema ves in veliki greh sveta (Jn 1, 29. 36). Ker je nedolžen, ne potrebuje ne spreobrnjenja in ne odpuščanja. Vendar Jezus vztraja, da mora izpolniti vso pravičnost (Mt 3, 15). Zato tudi prejme krst.

Začenja namreč reševati pred vsemi, javno, z znamenji in čudeži, viharno, a v Duhu, kar je duhovno mrtvo ali je na tem, da umre. Ustvarja nova srca, grehe odpušča (Mt 9, 3.5). Njegov Duh pretrese pismouke in farizeje, tudi z ostro obsodbo (Mt 23, 1-36).

Slepim daje vid (Jn 9, 1-41). A duhovno slepi in gluhi ga ne morejo razumeti. Ti ne vidijo, da odpira nebesa, grmi in pošilja Duha (Apd 2, 2; Mt 3, 16; Mr 1, 10). Kajti Jezusa je mogoče zaznati le v veri, duhovno, kar pa neverni ljudje ne slišijo in ne vidijo, saj "so se uprli namenu, ki ga je imel Bog z njimi, kajti niso se mu dali krstiti". Bog sicer nikogar ne sili, pokaže pa pot, po kateri moremo priti do njega. Ta pot je namreč Sin, ki pravi: "Jaz sem pot, resnica in življenje. Nihče ne pride k Očetu drugače kot po meni" - in: "Kdor je videl mene, je videl Očeta" (Jn 14, 6.9).

Lahko vzamemo v roke znanstveno knjigo o nastanku sveta in vesolja, da se bolj zatopimo v premišljevanje vernega človeka, psalmista SZ v današnjem psalmu (Ps 29; 1 Mz 1, 1. 2. 6. 9-10). Opisuje, kako Duh mogočno ureja vode v milijardah let, vode, ki pokrivajo vso zemljo, da ne rodi. Toda Božji Duh vse vesolje modro oblikuje. Saj zna biti potrpežljiv do nas, ko je že tako ljubezniv do materialnega sveta. Jezus brž po krstu v Duhu spravlja človeka celo s svetom zveri (Mr 1, 13).

Koliko bolj ga skrbi svet ljudi, ki so kakor ovce, ki nimajo pastirja (Zah 13, 7). Ta skrb, ki je ljubezen, ga sili, da hodi okrog in da povsod oznanja Božje kraljestvo, odprta nebesa, Duha, ki osvobaja. To je moč njegovega krsta, ki ga je gnala v vode hudobije, ki ljudi usužnjujejo. Te vode ga preplavijo kakor hudournik. A ukaže jim umik, kakor vodam SZ, vodam sužnosti v Egiptu in Rdečega morja, že prej vodam vesoljnega potopa, ki uničijo vse, ki niso pod mogočno Božjo roko. Jezus podoživlja s tem besnost angelove in človeške nehvaležnosti za čudež vsega stvarstva (Rim 1, 18 nss). Tako razbije verige sužnosti, ki se imenuje greh ali ošabna nehvaležnost za življenje in za dar življenja z drugimi, s katerimi smemo živeti.

Jezusov krst mora zato biti viden v vsem življenju, čeprav ne hrupno, da ne ponižuje človeka. Toda Jezus nas navaja na vedno odgovorno premišljevanje o krstu in o delih, ki pričajo o njegovem reševanju človeka: "Pojdite in sporočite ljudem, kar ste videli in slišali: Slepi spregledujejo, hromi hodijo, gobavi se očiščujejo, gluhi slišijo, mrtvi so obujeni, ubogim se oznanja evangelij in blagor tistemu, ki se nad Jezusom ne spotakne" (Lk 7, 21 nss).

Toda svet in hudobni ljudje, ki jih navdihuje satan, vidijo v Jezusu najhujšega nasprotnika. Razjedata jih namreč nevera in častihlepje (Jn 12, 43). Jezus jim očita naravnost: "Vi pa ste od svojega očeta, hudiča" (Jn 8, 44). On sam pa nastopa v vsej ponižnosti. SZ poje o njem: "ne bo vpil, ne bo kričal in ne dal slišati svojega glasu po ulicah ... Ne bo opešal in ne klonil, dokler ne bo vzpostavil pravice na zemlji" (Iz 42, 3 nss). Ker bo vedno in povsod nastopal kot tisti, ki streže.

Po krstu je Jezus "Hodil iz kraja v kraj ter delal dobra dela in ozdravljal vse, ki so bili pod hudičevo oblastjo; zakaj Bog je bil z njim" (Apd 10, 38).

Zdaj pa Jezus vabi vse, ki smo bili krščeni, naj živimo njegov krst. Ta pa je, kakor nas sam uči, križ. Ni torej častihlepje, pač pa slava križa. Kar pa težko dojemamo, kakor apostola Jakob in Janez, ko prosita Jezusa: "Daj nama, da bova sedela v tvoji slavi, eden na tvoji desnici in eden na tvoji levici" - Jezus je jima dejal: "Ne vesta, kaj prosita. Ali moreta piti kelih, ki ga jaz pijem, ali biti krščena s krstom, s katerim sem jaz krščen?" Rekla sta mu: "Moreva". In Jezus jima je dejal: "Kelih, ki jaz pijem, bosta pila, in s krstom, s katerim sem jaz krščen, bosta krščena". In še: "Kdor hoče postati velik med vami, naj bo vaš strežnik ... vsem služabnik. Saj tudi Sin človekov ni prišel, da bi mu stregli, ampak da bi stregel in dal svoje življenje v odkupnino za mnoge" (Mr 10, 37-45).

Jezusu je treba biti podobni v smrti. Ker je on vrgel ogenj na zemljo, mora tudi prejeti ognjeni krst, ki ga napolni z vso človeško stisko, tako silno, da v vrtu Getsemani poti kri, se trese in zvija, na križu pa dopolnjuje svoj krst v največji tesnobi in zapuščenosti (Lk 12, 49-50; 22, 42. 44).

Pavel nam kliče: "Vsi, ki smo bili krščeni v Kristusa Jezusa, smo bili krščeni v njegovo smrt... pokopani v smrt, da bi prav tako, kakor je Kristus v moči Očetovega veličastva ali slave vstal od mrtvih, tudi mi stopili na pot novosti življenja ... v podobnosti njegovega vstajenja" (Rim 6, 3 nss).

Vse to pa nas navdaja s hvaležnostjo in spodbuja, da prosimo za vztrajno hojo za Jezusom. Ker je On ljubljeni Očetov Sin (Mt 3, 17).

NEKAJ PODATKOV O TRAGEDIJAH OTROK PO SVETU

OTROCI BREZ IMENA IN VOJNA

DANIJEL DEVETAK

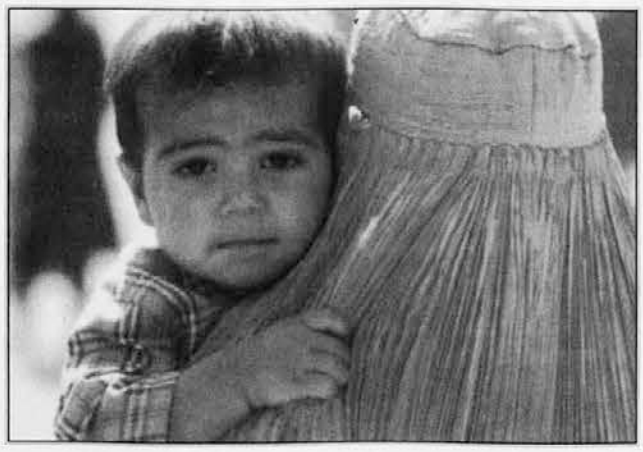

Vsak tretji otrok "prileze" na svet naskrivaj. To je dognala Organizacija združenih narodov, ki je opravila raziskavo o težavah, ki tarejo otroke po vsem svetu. In navedla je številke, ki kričijo do neba. Kdo sploh še sliši ta klic, zlasti v času počitnic v deželah presitega Zahoda?

Vsako leto umre zaradi lakote ali podhranjenosti ali zaradi "banalnih" bolezni, ki jih v t.i. "razvitem svetu" z lahkoto zdravijo ali preprečujejo s cepljenjem, približno enajst milijonov ljudi, to je okrog 30.500 na dan. Dvestopetdeset milijonov otrok (od 5. do 14. leta starosti) prisilno dela; od teh kar 153 milijonov v Aziji, 80 milijonov v Afriki in 17 milijonov v Južni Ameriki. Stotrinajst milijonov otrok ni nikdar sedlo v šolske klopi in so zato popolnoma nepismeni. Tristo milijonov otrok živi sredi vojne med vojaki, s puško v roki. Stopetdeset milijonov otrok živi na cesti, ena tretjina teh v Indiji. Dvajset milijonov otrok živi med begunci, z nejasno preteklostjo in s še bolj megleno prihodnostjo. In, na koncu, še en srhljiv podatek: 40 milijonov otrok (tretjina novorojenčkov vsega sveta) se tako rekoč ni nikdar rodila, saj pri porodu niso bili vpisani v noben register ali matični urad, tako da nimajo za ta svet nobene pravice. To so samo nekatere, najbolj zloglasne, številke svetovne sramote.

OTROCI V AFGANISTANU

Če nas vse to preveč ne prizadene (čeprav se dogaja vsak dan), preidimo k bolj "aktualnim" dogodkom in natrosimo še nekaj podatkov. Kot je bilo lahko pričakovati, so še enkrat največje žrtve tudi spopadov v Afganistanu prav otroci. Strokovnjaki namreč menijo, da je zaradi vojne prihodnost kakih sedem milijonov Afganistancev vezana na mednarodno humanitarno pomoč. Med temi je (seveda) približno 70% žensk in otrok; vsaj poldrugi milijon predstavljajo otroci, mlajši od petih let. Šole obiskuje vsak tretji fantek, isto možnost ima vsaka deseta deklica. Higienske razmere so res slabe, saj, med drugim, vsake pol ure umre afganistanska ženska med porodom. Vsak peti otrok se rodi hudo podhranjen in tako ima še manj možnosti, da bi preživel ali vsaj shodil. Sploh pa je polovica afganistanskih otrok slabo in nezadostno prehranjena. Vsak četrti otrok umre zaradi pljučnice ali drugih kužnih bolezni, preden dopolni pet let starosti. V tej mrzli zimi, ki je na afganistanskih planotah posebno huda, je desetine tisočev ljudi v smrtni nevarnosti zaradi samega mraza, lakote in bolezni.

Kje so mednarodne listine o pravicah otrok, če morajo malčki pri petih letih delati, pri desetih se bojevati na fronti, umreti od lakote, ne da bi se niti naučili brati in pisati? Kje so njihove pravice, če niso nikdar imeli ob sebi mame in očka? Kaj dela t.i. mednarodna skupnost, če smo, kljub vsem naporom humanitarnih organizacij, vsak dan priče tako groznim pojavom vsakovrstnega nasilja nad najbolj ranljivimi in izpostavljenimi, izkoriščanja najbolj šibkih? Imamo pravico živeti kot ljudje in nositi lastno ime samo državljani t.i. prvega in drugega sveta?

PAPEŽ JANEZ PAVEL II. NA PRAZNIK SVETIH TREH KRALJEV

"PRETIRANO POTROŠNIŠTVO RAZVREDNOTI SVETO!"

Tako je dejal na praznik Svetih treh kraljev papež Janez Pavel II., ko je v baziliki sv. Petra v Rimu posvetil deset novih škofov.

Papež je bil vidno utrujen, bolezen je izjemno močno načela njegovo zdravje in opazovalci so tokrat po nedeljskem bogoslužju prvič zapisali, da je bilo prvič, ko sveti oče zaradi preutrujenosti in bolezni ni mogel položiti obeh rok na glavo na novo posvečenih škofov, kot to predvideva obred.

A sveti oče ne bi bil to, kar je; neomajno prepričan v Resnico evangelija, če tudi na praznik Svetih treh kraljev ne bi odločno povzdignil glas proti pretiranemu potrošništvu, ki je zajelo ves razviti svet in pride do izraza še najbolj med božičnimi prazniki. Poudaril je, da je tekanje za nakupi daril, prirejanje bogatih večerij in prazničnih kosil in zatekanje k vsemu površnemu, ki tako silno označuje praznovanje Božiča na razvitem Zahodu, tista stvar, ki razvrednoti svetost božičnih praznikov. Tudi na praznik razglašenja Gospodovega je zato spregovoril o pomenu "simbola zvezde, ki je svetila modrim in ima tudi danes globok pomen za vse ljudi, pa čeprav se danes tudi iz tega simbola zaradi potrošniške mrzlice dela banalna stvar." "Pa vendar", je rekel sveti oče, "zvezda, ki jo občudujemo v jaslicah, še vedno govori tako razumu kot srcu človeka tretjega tisočletja, posvetnemu, sekuliziranemu človeku, kateremu vzbuja občutke nostalgije ob zavesti, da je večni popotnik, ki išče resnico in je istočasno tudi željan absolutnega."

Čudovite besede, v katerih je sveti oče zbral v preprostih stavkih veliko resnico o današnjem človeku, ki v razviti družbi sredi pretiranega potrošništva išče resnico o samem sebi in išče tudi zadnje odgovore, v bistvu Boga, ki mu ga udobje in še tako razvita družba ne moreta dati. Sveti oče je tudi tokrat s svojo milino in prodorno mislijo globokega vernika ponudl svetu rešitev, ki je zapisana v evangelijih in se je rodila prav v hlevčku v Betlehemu, pod zvezdo, ki je k Novorojenemu vodila tri modre z Jutrovega.

Tudi zato je papež Janez Pavel II. na praznik Svetih treh kraljev med pridigo ponovil silno ljube besede iz evangelija, ko je govoril o zvezdi in luči. Dejal je, da novorojena Luč pomeni odrešitev za vsakega človeka na svetu in zato: "Ne bojte se teme sveta, kajti kdor vas pošilja, je Luč sveta!"

Tudi zato je papež novoposvečenim škofom dejal, naj bodo zvesti evangeliju, in rabil dobesedno izraz: "Bodite okuženi z evangelijem!", kar kaže na njegov odnos do evangelizacije v svetu. Sedanji papež se še kako zaveda pomena novih kristjanov, novih moči za vesoljno Cerkev in istočasno tudi sekulariziranega Zahoda, razkristjanjene družbe v Evropi in Združenih državah Amerike, kateri pa vseeno nenehno ponuja Luč evangelija, ki današnjemu človeku edina lahko kaže pot v prihodnost.

Zato je desetim novim škofom papež ob koncu posvečenja in bogoslužja vzkliknil: "Odrinite na globoko!" Tako je Jezus naročil ribičem, da so ujeli v svoje mreže veliko rib. Tudi novi škofje naj bodo torej ribiči, ki bodo v mreže evengelija zajeli mnogo novih duš!

JUP

PAPEŽ HODI NEOMAJNO NAPREJ

"NADALJEVAL BOM, DOKLER BO TO HOTEL GOSPOD"

Zdelo se je, da so naporni dnevi okrog Božiča in trpljenje zaradi vojnega stanja na Vzhodu hudo ošibili svetega očeta Janeza Pavla II., in vendar smo lahko še enkrat videli, kako je vztrajno še enkrat dokazal, da s svojo kleno voljo želi ostati neomajen v službi Cerkve na Petrovem mestu, "dokler bo Gospod to hotel," je sam rekel in tako spet zanikal možnost, da bi se umaknil.

"Boga prosim, da bi mi dal moč nadaljevati v zvestem služenju rimski Cerkvi in vsemu svetu," je rekel na Silvestrovo pri zahvalni molitvi Te Deum. V mislih je gotovo imel vse to, kar je doživel v prejšnjem letu, ne le apostolska potovanja po vsem svetu, ampak tudi in predvsem prizadevanja in molitve za mirno in pravično rešitev v številnih kriznih žariščih, ki jih lani res ni manjkalo.

Pri tem pa je jasno nakazal svoje namene, ko je rekel: "Gospod bo gotovo pokazal svoje usmiljenje in nam bo pomagal pri naših apostolskih prizadevanjih". Tu je mislil na načrte za novo leto, ki bi lahko upravičeno prestrašili kateregakoli zdravega in močnega človeka. Z vso svojo notranjo močjo bo 24. januarja poromal v Assisi, kjer bo veliko medversko srečanje, od katerega si veliko obeta. Zbrali se bodo številni verski voditelji z vsega sveta, da bi skupaj molili za mir; pobuda naj bi bila še bolj odmevna od znanega podobnega srečanja leta 1986. Meseca maja, ko bo praznoval 82 let, bo obiskal Bolgarijo. Julija bo poletel v Kanado za Svetovni dan mladih, ki bi moral biti eden največjih shodov v tem letu; prav od mladih, ki ga znajo vsakokrat osrečevati in mu vlivati novih moči, sveti oče veliko pričakuje.

Prvič je papež Wojtyla prosil Boga za moč pri nadaljevanju svojega papeževanja, ko je slavil 75 let, to je v letu, ko se škofje upokojijo. Tedaj je rekel: "Gospodu puščam odločitev o tem, kdaj in kako naj me odpusti od tega služenja." Že tiste besede so jasno pokazale, da ne namerava pred časom zapustiti Petrovega prestola. Te besede je sedaj še enkrat potrdil. Čeprav je fizično bolehen in šibak, črpa moč v Besedi, ki dela iz njega neuklonljivega, neumornega in neutrudnega znanilca Kristusa in Življenja. Sveti oče, Bog vas živi!

DD

IZ ČRNE AFRIKE / PRIČEVANJE IZ PRVE ROKE

BOŽIČNO PISMO IZ GOME

Spoštovani prijatelji, dragi dobrotniki!

Prisrčen misijonski pozdrav izpod vulkanov na vzhodu Konga, kjer se z bratom Vilkom Poljanškom uvajava na novem misijonskem področju, ki je še vedno zaznamovano s priokusom vojne in negotovosti. Smo na področju, ki ga je vojaško in sicer prisvojila Ruanda, čeprav je 86-krat manjša od Konga in se gre kot bolha proti slonu. No, prisotnost (3 km stran od nas) modrih čelad ZN nas tolaži. Sicer pa naši otroci, po večini sirote brez staršev ali z obremenjeno preteklostjo, delijo z nami to negotovost in zaupanje v Previdnost. Do sedaj se še nobena huda sila ni zagnala v nas, čeprav je v noči s sobote na nedeljo, 15. decembra, kar pokalo v neposredni bližini našega centra. Smo pa res prav na obrobju mesta na lavasti gmajni in prav lahko se vtihotapi kakšna nevarnost. Sicer ob preobilici vsakdanjih skrbi, ki nam jih "naštepajo" naši otroci, se na vse nevarnosti hitro pozabi: Okrog 1.600 obrokov hrane skuha naša kuhinja za naše otroke, ki so bodisi noč in dan z nami (čez 220) ali tisti,ki so po družinah in prihajajo k nam v šolo vsak dan in tudi jedo (400) in otroci iz raevnih družin v okolici (200), ki se te dni redno in zastonj šolajo in hranijo v Centru in na osnovni šoli. V poklicnih šolah za mizarje, zidarje, šivilje ali varilce - kovinarje pa si odpirajo vrata v lepšo bodočnost. Veliko otrok se je v vojnih spopadih izgubilo. Starši so pobegnili sami in sedaj iščejo otroke po ogromni deželi. Zato sprejemamo tudi te otroke in jih pripravljamo na srečanje s starši na drugem koncu dežele. Mednarodni Rdeči križ jih prevaža v letalih. Tako je čez dan naš Center poln živžava in prava ropotarnica. Poleg tega smo v polnem razmahu gradenj (8 razredov za reden pouk opismenjevanja, pisarni, knjižnica in večji prostor za sestanke). Seveda bodo nove sanitarije še kako dobrodošli. Nova kuhinja in obednica ter ambulanta so najbolj nujne, a še iščejo dobrotnike. Naši fantje v glavnem vse sami zidajo in planirajo teren za dvorišča in nove gradnje. Kamenja ne manjka in tukaj so fantje - zidarji najhitrejši. Cement je po 11 dolarjev za 50 kg vrečo. Zanimivo je dejstvo, da se plačuje vse v ameriških dolarjih, ker na tem ozemlju nobena banka ne deluje. Domače valute je zelo malo v obtoku. Smo zares na tesnem in potrebe so vse večje, tudi zato, ker smo edina tovrstna ustanova z resnim in odgovornim pristopom do mladih v tej provinci. Vse mednarodne organizacije bi rade, da povečamo zmogljivosti Centra. Seveda se vse konča pri lepih obljubah brez pomoči. V teh dneh pred Božičem si mnogi otroci s počitniškim delom prislužijo praznično obleko in čevlje. Mnogi morajo s svojim delom vzdrževati celo družino. Drame in stresi, ki so jih prestali naši otroci, bi bili prave grozljivke za branje. Družinsko vzdušje jim pomaga k premagovanju teh travm. Mnogi so bili mobilizirani kot otroci - vojaki in so prestali pekel pobojev, posilstev, ropov in likvidacij vseh vrst. Pa vendar že dobrih deset dni sanjajo božično vzdušje in izza šolskih oken donijo božični napevi v raznih jezikih. Mizarji že oblikujejo štalco, drugi rišejo, pesnikujejo, lepijo in režejo figure. Dobrotnice iz mesta in sestre redovnice že pečejo piškote in kolačke, s katerimi bodo naši otroci šli za Božič na ulice in obdarovali druge vrstnike, ki nimajo sreče, da bi bivali v Don Boscovi hiši. Malo sumim, da bodo prej sami kaj pojedli! Namen je vseeno plemenit.

V Belgiji je že pripravljen kontejner s kritino za šolska poslopja in kopica čevljev. Pripravlja se drugi kontejner (12 m), ki bo namenjen za opremo nove kuhinje in jedilnice. Morebiti bom moral tudi sam "skočiti" na pomoč pri nakladanju in pokrpati dolgove z Miklavževimi darovi. Ker smo brez elektrike, sanjamo o novem in močnejšem agregatu. Sedaj imamo bolj stare škatle, z vseh vetrov skupaj znošene in pokrpane. Stari kombi Dukato, dar italijanske vojske, se bo zdaj pa zdaj razletel in vsak dan, preden odhitim po nakupih, moram dolivati vodo v radiator. Voda je iz kapnice in jezera. Pet sobratov delimo eno samo stranišče in kopalnico s "firenkom". Skromni kot naši otroci v štirih hišah, ki so prenatrpane z dvojnim številom. Dobro se ujemamo. Dva Kongolca, dva Slovenca in Venezuelčan.

Odsvetovali so nam posvojitev na daleč, ker bi to preveč favoriziralo le ene otroke. Mesečni stroški na otroka so 50 DM. Tako se oblikuje skupen fond, iz katerega plačujemo tu 26 učiteljev in asistentov. Sadovi vzgoje so vidni z izdelki iz naših delavnic. Ljudje se otepajo z veliko bedo in umrljivost se je početverila. Ni kupne moči, ker ni služb. Posebno v času bolezni mnogi podležejo, ker si ne morejo kupiti osnovnih zdravil, ki so drugje splošno dostopna. Sicer pa je v mestu natrpanih čez 500.000 prebivalcev,ki so pribežali iz notranjosti zaradi nevarnosti napadov gverile in drugih oboroženih skupin. Splošen vtis je podoben bolj podrtiji kot pa mestu. Ob velikih nalivih je pa vse v blatu in povodnjih, dokler vsa voda ne izgine po luknjah v jezero Kivu. Edino letališče je čisto, ker služi silam ZN (modrim čeladam) in trgovini. Človek se samo vprašuje, če je takšno življenje še sploh dostojno za človeka!

Pa vendar se v tem okolju hiti neki lepši bodočnosti naproti, saj je zemlja zelo rodovitna in rudne zaloge neizčrpne. Vendar se vse to zaenkrat kopiči le v rokah bogatih in osvajalcev. Učitelji sploh niso plačani že več kot 10 let. Tudi naši so plačani zgolj iz darov, ki jih prejemamo. V tem zagonu pomoči in večjega upanja za afriškega človeka ste vključeni tudi vi, moji prijatelji in dobrotniki. Prva božična noč je Emanuela zaznamovala z revščino in zavrženostjo od premožnega sveta. Ubogi so mogli slišati veselo novico o odrešenju in jo ponesti v tedanji svet in pozneje po vsem svetu. Velika je ta družina bratov in sester ene vere in istih idealov širom sveta. Naj nas njegov Mir še bolj poveže na navezi Dobrote, Ljubezni in Solidarnosti. Stegnjena roka sirote je Jezusova roka! Naši otroci vsak dan molijo za vas in molitev otrok je Jezusu najdražja. Mislite nanje in veselja in blagoslova vam ne bo zmanjkalo! Pa srečno v leto dveh številk! Trdnega zdravja vam voščim in modrih odločitev. Gradimo svet upanja, solidarnosti in vseselja. Bog je z nami - Emanuel!

Vsem vam dolgujem hvaležnost za vse oblike spremljanja moje misijonske poti. Veliko dobrega lahko storimo skupaj, z roko v roki. Boglonaj!

Danilo Lisjak SDB, misijonar v Kongu, **Vilko Poljanšek** SDB, brat laik misijonar.

P.S. Najin naslov je: Centre Don Bosco - Ngangi

B.P. 12 GISENYI – RWANDA Africa

Iz zgornjega opisa vam je jasno, zakaj je treba poslati vse v Ruando. Imava tudi težko dosegljiv mobi telefon 00251 08429155 (zvečer po deseti je najlažje priti do zveze - vztrajati: Afrika!).

Zelo rad bi napisal vsakemu posebej drobno kartico, pa zares ne utegnem. Vaš naslov in ime pa je gotovo stkalo v mojem srcu plemenite misli povezanosti, tihega kramljanja in duhovne bližine. To je tista bližina, ki nas gradi in povezuje v Nevidnem. Hvala za razumevanje in nasvidenje!

DANILO

SODOBNO IN TEHTNO O BOGU

ANTROPOLOŠKA IN TEOLOŠKA IZHODIŠČA KRŠČANSKE VERE IN DUHOVNOSTI (13)

ZVONE ŠTRUBELJ

Os, okrog katere se vrti krščanstvo, je nerazdružljiva dvojica: človek-Bog. Odtod sledi dvojna zavezanost: zvestoba Bogu evangelija in zvestoba človeku, razodetemu v Jezusu Kristusu.

Pravilo: "ne ločiti tega, kar je Bog združil v Jezusu Kristusu", je kakor brv nad prepadom, po kateri krščanstvo hodi že 20 stoletij. Vsi niso prehodili te brvi. Če obidemo velike kristološke debate prvih stoletij krščanstva in se omejimo na eklezialni okvir, to je na razumevanje Cerkve, vidimo, da še danes obstajata dve skrajnosti, ki sta tuji krščanski tradiciji. Prva zagovarja t.i. nestorijanizem. Nestorij je trdil, da v Jezusu Kristusu obstajata ločeno dve naravi: božja in človeška. Prav tako naj bi v Cerkvi ločeno obstajali božja in človeška razsežnost, vsaka naj bi delovala po svojih zakonitostih. Skoraj v ničemer se ne stikata. Druga skrajnost, ki je bila odklonjena kot herezija, je t.i. monofizitizem. Jezus Kristus je bil sicer človek, toda njegova človeškost je bila kot kapljica v morje njegove božanske narave. Božja narava je použila človeško. S to logiko operira t.i. eklezіološki monofizitizem, ki razume Cerkev prvenstveno kot božjo ustanovo. Njeno bistvo je božje narave. Njena zunanja, družbena sestava je nekaj nebistvenega. V vsakem zgodovinskem obdobju jo použiva notranja, duhovna, božja narava.

Drugi Vatikanski koncil je v Dogmatični konstituciji o Cerkvi, Lumen gentium (LG 1,8), opredelil Cerkev kot vesoljni zakrament. Zakrament je po klasični teološki definiciji zunanje znamenje, ki ponazarja notranjo milost. V tej luči je torej Cerkev zunanje, vidno znamenje združenja ljudi z Bogom in med seboj. Teološko je pravilno, da gre prednost notranji razsežnosti, odrešilnemu delovanju Boga. Toda njegova odrešilna in osvobajajoča Beseda je prišla do nas ljudi v "utelešeni Besedi", v Jezusu Kristusu. Prav zato je utelešenost, utelešenje, nepogrešljivi in dragoceni element krščanstva. Koncil govori o Cerkvi kot o skrivnosti. S tem pa ne opisuje le skrite, duhovne plati Cerkve. Njena globinska razsežnost se izraža v vidnem, v družbenem, v sociološkem. Skrivnost Cerkve ni v njeni skriti notranjosti, ampak v tem, da si je Bog po svojem Duhu izbral konkretno človeško skupnost kot orodje svojega odrešilnega delovanja. Nemški teolog Peter Hünermann trdi, da socialni, družbeni ustroj Cerkve še ni ovrednoten na področju teologije in v eklezialni zavesti vernikov. Sociološke in psihološke analize te plati Cerkve seveda obstajajo. Niso pa še postale sestavni del teološkega razmišljanja (prim Hilberath, Communio 278). Citiram še drugega prodornega ekleziologa, M. Kehla: "Zanemarjanje, pa naj bo teoretično ali praktično, človeško empirične plati Cerkve ne ojača njene teološko-božje plati, ampak jo kvečjemu zmanjšuje" (Hilberath, Communio 280).

DALJE

SVETNIK TEDNA

7. JANUAR

SILVESTER ČUK

RAJMUND PENJAFORTSKI, REDOVNIK

Glavna mašna prošnja na današnji god sv. Rajmunda Penjafortskega poudarja svetnikovo ljubezen do grešnikov in jetnikov in se obrača k usmiljenemu Bogu, da nas "na njegovo priprošnjo reši suženjstva greha, da bomo v duhovni svobodi spolnjevali zapoved ljubezni". Življenjepisci pa tega svetniškega moža poveličujejo kot velikega učenjaka in strokovnjaka na področju cerkvenega prava.

Rodil se je okoli l. 1175 na gradu Penjafort nedaleč od Barcelone kot potomec katalonske plemiške rodbine. Starši so mu nudili vse možnosti za temeljito izobrazbo, ki jih je nadarjeni fant dobro izkoristil. Obiskoval je šolo pri stolni cerkvi v Barceloni. Vzporedno z učenjem svetnih predmetov se je izobraževal tudi v cerkvenih disciplinah in se pripravljal na duhovniški poklic, vendar se tedaj še ni dal posvetiti. Po končanem šolanju je bil nekaj časa profesor na šoli, katero je obiskoval. Okoli l. 1210 se je profesuri odpovedal in šel študirat cerkveno pravo v Bologno, ki je bila tedaj najbolj sloveča univerza za to stroko. Poslušal je predavanja odličnih profesorjev in dosegel doktorski naslov. Prav kmalu se je tudi sam uvrstil med sloveče profesorje. Večina profesorjev je poučevala zato, da so čimveč zaslužili, Rajmund pa je svojim študentom predaval zastonj, preživljal se je s plačo, ki jo je dobival od bolonjske občine. Sad njegovih predavanj je bila zajetna knjiga z naslovom Summa iuris *(Pravna zbirka), ki je bila najboljši pravni učbenik 13. stol.*

Ko so prišli v Bologno dominikanci, je prisluhnil njihovim pridigam in začutil željo po višji krščanski popolnosti. Za zmeraj se je odpovedal učenjaški slavi in profesuri, dal slovo Bologni in se vrnil v Barcelono. Kmalu po vrnitvi je bil posvečen v duhovnika in škof ga je imenoval za generalnega vikarja. To službo pa je opravljal le malo časa, ker je vstopil v dominikanski red. Sodeloval je s sv. Petrom Nolaskom, ustanoviteljem reda mercedarijev za odkupovanje krščanskih ujetnikov iz muslimanske sužnosti. Kot izkušen pravnik je za ta red sestavil redovna pravila. Papež Gregor IX. ga je okoli leta 1230 poklical v Rim za svojega spovednika in najožjega sodelavca. Po naročilu tega papeža je Rajmund zbral pravne odloke papežev 12. in 13. stoletja ter jih spravil s sklad s cerkvenimi zakoni. Ta zbirka, ki obsega pet knjig, spada med temeljna dela cerkvenega ali kanonskega prava. Sestavil je tudi poseben priročnik za spovednike.

Ko ga je papež zaradi njegovih izrednih zaslug hotel imenovati za nadškofa v Taragoni na Španskem, se je ponižni Rajmund tako prestrašil, da je zbolel. Papeža je preprosil, da ga je pustil oditi domov v Barcelono, kjer se je želel posvetiti molitvi in premišljevanju. Toda na generalnem kapitlju dominikanskega reda v Bologni l. 1238 je bil soglasno izvoljen za vrhovnega predstojnika. Službo je sicer sprejel, vendar pa je v nova pravila vnesel tudi določbo, da se sme predstojnik iz tehtnih razlogov svoji službi tudi odpovedati. To je čez dve leti tudi storil. Vrnil se je v Barcelono in se posvetil zlasti delu za reševanje krščanskih ujetnikov pa tudi oznanjevanju evangelija med mohamedanci in Judi, ki so živeli v Španiji. Duševna zbranost in stalna odpoved sta Rajmundu podaljšali življenje. Umrl je 6. januarja 1275 v Barceloni, star okoli sto let. Pripravili so mu veličasten pogreb. Za svetnika je bil razglašen l. 1601, mesto Barcelona si ga je izbralo za patrona; je pa tudi zavetnik kanonistov. Upodabljajo ga kot dominikanca, kako se na razgrnjenem plašču vozi po morju od Malorce v Barcelono, kakor o njem pripoveduje legenda.

Danes godujejo tisti, ki jim je ime Rajmund oz. Rajko ali Rajka.

RADIO OGNJIŠČE: NAPOVED

RADIO OGNJIŠČE

Vsako soboto je ob 17. uri oddaja *Slovenci v Italiji*, ki jo ureja in vodi Martina Slavec. Oddaja sledi aktualni problematiki v zamejstvu z zanimivimi pogovori. Uro pred oddajo so čestitke in pozdravi naših poslušalcev, kjer lahko svojo čestitko brezplačno pošljete v eter. Telefon: 00 386 5 62 81 114.

Nova oddaja *Graditelji* (vsako nedeljo ob 10. uri) predstavlja primorske graditelje slovenskega doma, ki so svoje moči zastavili za obrambo slovenstva. Dokumentarno feljtonska oddaja predstavlja zamolčane in pozabljene Primorce, med katerimi je veliko duhovnikov.

Radio Ognjišče lahko poslušate na UKV frekvencah 107,5 - Sv. gora (Goriška in Furlanija) in 91,2 - Tinjan (Trst).

OBVESTILO

V NEDELJO, 13. januarja 2002, ob 16. uri bo na mirenskem Gradu 26. božičnica Goriškega pastoralnega področja, ki se bo pričela s kratko duhovno mislijo in nagovorom, sledil bo nastop pevskih zborov. Ob koncu bodo združeni zbori zapeli več pesmi.

SKAVTSKI KOLEDAR

Koledar

SZSO

2002

Roverji in popotnice ter člani noviciata goriškega klana Slovenske zamejske skavtske organizacije so letos tiskali res lep stenski koledar za leto 2002.

V zadnjem tednu so ga že delili po mašah in prireditvah; dobite ga lahko pri roverjih ali na skavtskem sedežu na Drevoredu 20. septembra v Gorici (tel. 0481 536809) ob ponedeljkih od 18.30 do 20. ure. S tem, kar bodo prejeli, bodo finančno podprli naše mlade, ki se bodo udeležili Svetovnega dneva mladih v Torontu julija letos.

Podprimo naše mlade!

KULTURA

PEVSKA SKUPINA MUSICUM / KONCERT BOŽIČNIH PESMI

IN NATALI DOMINI

FOTO BUMBACA

"Na dan Gospodovega rojstva." Pod tem zanimivim in hkrati zahtevnim naslovom, v skladu z značajem in ambicijami pevske skupine Musicum, je devet fantov že znanega goriškega sestava ponudilo številnemu občinstvu v cerkvi sv. Andreja apostola v Štandrežu v nedeljo, 6. januarja, lep koncert božičnih pesmi.

Idejno težo večeru pod Kraljevimi oboki akustične štandreške cerkve je uvodoma dal prof. Emil Devetak s priložnostnim nagovorom. Omenil je težke misli z vprašanji, kaj nam bo prinesla novega bližnja prihodnost, ki jo tako močno zaznamujejo tragedije zadnjih mesecev. Hote ali nehote se v človeku poraja velika zaskrbljenost za jutrišnji dan, saj je svetovni mir resno ogrožen. Zdrava pamet nam pove, je ugotovil prof. Devetak, da se zagonetno in kočljivo sedanje stanje lahko rešuje le v strpnem dialogu, "ki temelji na pravičnosti in odpuščanju", kot to neutrudno zatrjuje sveti oče Janez Pavel II. "Človeštvo nima druge izbire." Iz tega izhaja poziv k obsojanju vsakega nasilja in k prizadevanju za skupno uresničevanje miru, prijateljstva, bratstva, složnosti in ljubezni "s sporočilom optimizma in s prepričanjem, da v življenju vedno prevladuje dobro nad slabim... Le takrat naj bi žarele nam naklonjene zvezde nad našo zemljo."

V tem upanju, ki ga nič na svetu ne sme skaliti, je skupina Musicum pod umetniškim vodstvom Davida Bandellija uvedla koncert s čudovito Gallusovo skladbo *De coelo veniet dominator Dominus*, nadaljevala pa z biserom vokalne polifonije, di Lassovo skladbo *Hodie apparuit*. Sledili sta zibajoče meditativna *Tota silescit* in živahnejša *In Natali Domini* Stanka Jericija, goriškega skladatelja, na katerega so mladi pevci na poseben način navezani. Nekaj novega sta bili pesmi *Poiche' l'umil capanna* in *Zitti, zitti* Marca Crestanija, sodobnega skladatelja iz Verone, ki rad črpa navdih v melosu ljudske tradicije. Mogočno je zazvenela Tomčeva harmonizacije Trubarjeve pesmi *Hvalimo mi denes Buga*, svečano pa Močnikova harmonizacija *Te božične pejsni* Jurija Dalmatina. V drugem delu koncerta, ki so ga fantje želeli posvetiti sodobnejšim in bližnjim avtorjem, smo najprej slišali Vrabčevo *Ura je polnoči*, nato Hribarjevo *O sveta in vesela noč*. Po kratki in zvočno polni Vrabčevi *Nikar ne dremajte* je skupina Musicum zapela - sicer v zelo hitrem tempu - znano Vodopivčevo *Blažena noč*. Pred sklepno učinkovito Merkujevo pesmijo *Slava Bogu na višavah* so fantje prvič izvedli skladbo Patricka Quaggiata, mladega goriškega glasbenika, ki se v zadnjih časih z močjo uveljavlja kot res dober skladatelj. Njegova *Noč božična, sveta noč* je čista in nežna, iznajdljiva in obenem pomirjevalna. Občinstvo je nagradilo krstno izvedbo s toplim aplavzom in na željo župnika Karla Bolčine jo je skupina Musicum ob koncu svojega bogatega prereza božičnih pesmi tudi ponovila kot prvi dodatek v veliko zadovoljstvo vseh prisotnih.

Po nepogrešljivih dodatkih *Sveta noč* in *Hitite kristjani* se je v imenu izvajalcev zahvalil prisotnim in voščil ob praznikih član skupine Musicum Peter Gus; dodal je tudi zanimivo misel in s tem dopolnil začetno razmišljanje: ko bi ljudje bolj ljubili glasbo, bi verjetno ne bilo toliko vojn. O tem je devet fantov skupine Musicum trdno prepričanih. In s svojim nastopom so o tem prepričali tudi poslušalce.

DD

PETA ŠTEVILKA PASTIRČKA

RADOŽIVO DARILO

Pastirček je nasmejanih lic spet priromal do svojih zvestih bralcev. Malim in velikim je iskreno, kot zna le pravi prijatelj, voščil srečno, veselo in zdravo 2002 ter jim namenil lepo pesmico V.T. Arharja. V njej je Pastirček kot dobrotni sv. Miklavž, ki prinaša mir in srečo ter vodi otroke k lepemu. Poleg voščila podarja vsem bralcem prisrčno darilce: koledar, ki ga bodo veseli tudi nonoti, saj so le-ti njegovi ilustrirani protagonisti. Ljubljene nonote najdemo tudi v pisemcih, ki polnijo osem središčnih strani januarske številke. Poslali so jih učenci iz Tržaške in Goriške. V njih je mnogo iskrenih misli o božičnih praznikih in družini ter želje, zaupane sv. Miklavžu. Veliko risbic v živahnih barvah še preseva božična radost, a v srcih malih slikarjev si že utira pot misel na pisano pomlad.

Pravo zimsko vzdušje je navdihnilo zvesto Pastirčkovo sodelavko Marizo Perat, saj je v njeni rahločutni zgodbici prisoten dobrosrčni snežak brez klobuka. Zima se oglaša tudi iz pesmice Zlate Volarič; iskreči se stihi onomatopejske pesmice *Rojstvo dežja* pa pričarajo pravcati dežni slap. Tudi s slovnico skreganega Packa sta snežna odeja in smučanje tako prevzela, da je zagrešil veliko spak. Še pesmica iz dragocene ljudske skrinjice poje o zimi, za katero se po gorkem jugu pripelje vigred. Na knjižni polici je knjiga Neže Maurer *Velik sončen dan*, v kateri je kar 70 pesmic o ljudeh, živalih, rastlinah in celo stvareh. Le-te so tudi nesporne junakinje prispevka *Kdor išče, najde* Nike Bagon, četrtošolke iz OŠ P.B. Domen iz Sovodenj, ki ji je domišljijska žilica priborila častni naslov in prvo izkaznico časnikarja meseca v novem letu. SuperkuharHari ni pozabil svojih Fižolčkov in jim poklanja slastno pecivo s pudingom. Pika tudi ne miruje. Spet je našla nekaj izvirnega: tablico za na vrata sob Pastirčkovih navihancev; izdelana je iz odpadnih materialov. Le hitro na delo, dragi Pastirčkovi prijatelji, saj vas poleg tega izdelka čakajo še Pastirčkove izpolnjevanke, uganke, dopolnjevanke... in še mnogo zanimivega branja, najmlajše pa pripovedka o povodnem možu, ki jo bodo sami odeli v čim lepše barve.

Za konec še obvestilo: na Placuti in v slovenskih knjigarnah so na razpolago za poslušalce in pevce pesmarica, zgoščenka in kaseta *Eno si zapojmo ali pa vse*, izbor najlepših slovenskih narodnih pesmi iz grl zamejskih otroških zborov, ki ne sme manjkati v otroški sobi.

IK

PREJELI SMO

TEŽAVE NA RADIU TRST A

Že več kot dve leti je preteklo, kar smo na straneh Mladike brali zapis o razširitvi italijanskih sporedov na slovensko UKV omrežje radijske postaje Trst A. Članek je pri vodstvu RAI v Trstu zbudil nelagodje, ki smo ga zaznali na javnem srečanju z ravnateljem sedeža, a žal nobenega pravega ugovora ali razlage. Tako zdaj že dobri dve leti po slovenskem omrežju RAI, ki podnevi oddaja sporede Radia Trst A v slovenščini, lahko v večernih in nočnih urah poslušamo glasbo in napovedi časa v italijanščini in izčrpna italijanska poročila opolnoči.

To je bila "pridobitev" za slovensko radijsko postajo pred dvema letoma. Kaj pa druge? Nobena skrivnost ni, da se postaja Trst A ubada z velikimi problemi, ki so pred časom privedli tudi do stavke osebja slovenskih sporedov. Stavka očitno ni nič pomagala, saj se krčenje in težave še kar nadaljujejo. To začenjamo čutiti zadnje čase tudi poslušalci. Veliko je na radiu ponovitev, dosti več lahke glasbe, manj je kulturnih in dramskih oddaj, da o posebnih oddajah za božične in novoletne praznike, zaradi katerih je v preteklosti našo radijsko postajo poslušala vsa Slovenija, niti ne govorimo. Gre skratka za stalno zmanjševanje vsega: od osebja do finančnih sredstev, čemur logično sledi obubožanje in črtanje oddaj. S tem pa se enostavno posledično zmanjšuje raven zaščite slovenske manjšine v Italiji.

Zakaj o tem ne spregovorijo politične stranke in krovni organizaciji, je verjetno razlog v tem, da se tega skoraj nihče ne zaveda, ker se o tem v javnosti ne govori in ne piše.

Način zmanjševanja in krčenja postaje je tako počasen, a dosleden, da se tega skoraj ne zavedamo. Šele ob novem letu nam je oko slučajno padlo na dve novici, ki sta pričali o tem, da so naše ugotovitve točne. Prva novica je bila napoved novih sporedov v novem letu. Opozorjeni smo bili na tri nove oddaje (tri!), od katerih je bila ena pravzaprav ponovitev lanske. Druga novica pa je bila odpoved že napovedane oddaje, ki je odpadla zaradi "administrativnih" težav. Kakšne so bile te administrativne težave, o tem lahko samo ugibamo.

(PODPIS HRANIMO V UREDNIŠTVU)

JANEZ POVŠE V SLG CELJE

V četrtek, 10. januarja, bo Slovensko ljudsko gledališče Celje izvedlo krstno predstavo komedije Janeza Povšeta *Ločitev*. Delo je na lanskoletnih Dnevih komedije, to je na že tradicionalnem festivalu poklicnih gledališč, prejelo nagrado, ki nosi ime žlahtno komedijsko pero. *Ločitev* prikazuje dva mlada zakonca, Borisa in Sonjo, ki se resno zapleteta v t.i. krizo prvih skupnih let. Janez Povše se na veder način poigrava z vrlinami, pa tudi z nepopolnostjo moške oziroma ženske narave, ki pa slednjič vendar ponovno odkrijeta pot do srečnega zbližanja in medsebojnega razumevanja. Seveda ne manjka smešnih nesporazumov, ki v življenju lahko pripeljejo do resnične ločitve, toda v komediji se vse srečno konča. Komedijo za dve osebi je režijsko pripravil režiser Jaša Jamnik, igrata pa Tina Gorenjak kot ona in Zvone Agrež kot on. V celjskem gledališču računajo na naklonjen odziv občinstva kakor tudi na kvaliteten gledališki dogodek.

V NOVEM LETU NA RADIU TRST A

Tržaška radijska postaja Radio Trst A bo v novem trimesečju januar-marec 2002 ponudila svojim poslušalcem nekatere oddaje, o katerih je prav povedati nekaj besed. Tu bi spregovorili o treh oddajah. Ena je rubrika, ki je že nekaj časa redno na sporedu slovenskega radia, in sicer *Pogovori o jeziku*. V preteklem trimesečju jo je pripravljala profesorica Lelja Rehar in bo z njo tudi v naslednjih mesecih opozarjala poslušalce, ki kaj dajo na jezik, katere napake se najpogosteje vrivajo v naš govor. Avtorica teh dragocenih zapisov s pozornostjo sledi jeziku, ki ga govorijo in pišejo Slovenci v Italiji, zato ji bo vredno prisluhniti. Pogovori o jeziku so na sporedu ob ponedeljkih ob 18.45, ponovitve pa ob sobotah ob 9. uri.

Radijski oddelek, ki pripravlja oddaje za otroke, bo svojim mladim poslušalcem ponudil radijski kviz z naslovom *Vija vaja super (od)daja*. Kontaktno oddajo, ki je že stalnica na tržaškem radiu, bo tudi tokrat pripravljala in vodila Loredana Gec, urednik pa je Danilo Pertot. Oddaja je z neštetimi ugankami, igricami, vprašanji in raznovrstnimi zanimivostmi lahko prijetno dopolnilo šolskemu programu, zato bi bilo prav, če bi jo poslušali tudi v šolah (kjer seveda imajo celodnevni ali podaljšani pouk). Toplo jo priporočamo učencem in učiteljem. Ker kviza brez daril in nagrad ni, bodo tudi v tem radijskem kvizu delili tedenska darila in končne nagrade, ki jih bodo zaslužili najbolj vztrajni otroci. Oddaja *Vija vaja super (od)daja* bo na sporedu vsak torek ob 14.10. Telefonski številki za tekmovalce sta 040 362875 in brezplačna 800108 533.

Govorjeni spored bo svojim poslušalcem ponudil v ponovno poslušanje niz oddaj, ki je bil na sporedu v poletnih mesecih, je pa zaradi občutljive in človeško globoke vsebine vsekakor zanimiv. To so *Ženska pisma*, ki sta jih napisali goriška šolnica in publicistka Harjet Dornik in tržaška mladinska pisateljica in prevajalka Evelina Umek. Na sporedu ob ponedeljkih ob 8.10.

S 1. STRANI

KAJ PA

Vse zato kaže, da je omenjeni poslanec vrgel puško v koruzo in da se bo po vsej verjetnosti zgodilo, da pojdemo na bližnje deželne volitve, ne da bi nam bila dana možnost za svobodno izbiro kandidatov in njihovo izvolitev v deželni zbor. Tudi prizadevanja deželne svetovalke Zorzini Spetič niso bila po našem mnenju deležna ustrezne pozornosti naše javnosti, čeprav je treba priznati, da se je dotaknila vprašanja, ki je, kot smo že dejali, izrednega pomena za našo manjšino. Tako pišemo, čeprav se ne strinjamo z rešitvijo, ki jo je predlagala, saj bi bila pri izbiri kandidatov še vedno odločilna volja italijanskih političnih partnerjev.

Če bi obstajala politična volja, bi se gotovo našla pravična in tudi primerna rešitev tega zelo važnega vprašanja. Še je čas, da se nekaj v tej smeri ukrene, saj bi bilo zares žalostno, če bi morali na bližnje deželne volitve, ne da bi mogli izvoliti avtentično predstavništvo slovenske narodne manjšine v deželni zbor Furlanije-Julijske krajine.

S 3. STRANI

PRIČEVANJE

Na volitvah, kjer po številčni teži ne moremo sami izvoliti svojih predstavnikov, se moramo povezati z drugimi, da bomo skupno izbrali primerno predstavništvo in ga izvolili. Strank, ki so temeljile izključno na ideologijah, danes skoraj ni več. V sedanjem političnem položaju se družijo ljudje iz raznih nagibov. Prav bi bilo, če bi se tudi Slovenci ozirali izključno na narodne interese, če bi ocenili, kaj in kdo nam v danem trenutku koristi ali ne.

Pogumno dejanje zbližanja komponent slovenske narodnosti v naši deželi sta opravili krovni organizaciji Svet slovenskih organizacij in Slovenska kulturno gospodarska zveza, ki sproti rešujeta nastajajoče manjšinske probleme. Odnosi med krovnima organizacijama in političnimi strankami, predvsem s Slovensko skupnostjo, se bodo počasi uredili.

Kultura je, kar vzgaja duha v lepoti, človeka boljša in plemeniti. To so stvari, ki jih slišimo, kakor so glasba, petje, govor, deklamacija in one, ki jih vidimo, kakor so slikarstvo, kiparstvo in stavbarstvo.

Pri nas je dosti kulture. Organizirajo se koncerti pevskih zborov in skupin, instrumentalnih ansamblov, solistov in godb. Prirejajo se razstave slik, ročnih izdelkov iz kamna in keramike, starodavnih noš, kažejo filme in organizirajo predavanja, obujajo starodavne običaje. Kulturno dejanje je tudi mašni obred, med katerim se moli, govori, poje, orgla, pogosto v izbranem okolju z imenitnimi slikami in kipi ter v arhitektonsko umetniško skladno izdelani cerkvi. To sicer versko srečanje je tudi važno, ker se ponavlja vsako nedeljo in za mnoge praznike.

Pri nas, ki živimo kot manjšina na meji z italijanskim svetom, ima kultura tudi narodnostno vrednost, ker se izraža v slovenskem jeziku in odvija v slovenskem okolju. Zato je posebno važna.

Kaj menite o sedanjem narodnem utripu v našem zamejstvu?

Če poslušamo radijska in televizijska poročila in beremo časopise, lahko rečemo, da je slovenska narodna skupnost v Italiji prisotna in živa. Veliko je športa, kulturnih in drugih javnih prireditev. V minulem letu se mi zdi pomembna v tem oziru tudi bitka za popisne pole v slovenščini pri ljudskem štetju, da ne govorimo o zakonu za zaščito slovenske manjšine, ki smo ga, kakor koli že, po letih prizadevanj vendar dosegli. Opazno je tudi večje upoštevanje Slovencev s strani večinskega naroda, morda je to sad vrednotenja manjšin v Evropi in uspešnosti bližnje Slovenije.

Položaj se pri nas hitro spreminja. Vse je bolj pragmatično. Ljudje se družijo, da pridejo na oblast. Med Slovenci je opazna težnja po združitvi moči, kot primernejše sredstvo za dosego pomembnejših ciljev v življenju naše manjšine. Toda naša številčna moč se manjša, kar lahko opazimo skorajda povsod: pri zborih, društvih, v cerkvah, dvoranah in predvsem v šolah. Toda, kakor sem rekel, na tem svetu ni nič dokončnega in upajmo, kakor se spodobi na začetku novega leta, da se bodo razmere spremenile in bomo stopili v Združeno Evropo kot živo in čvrsto telo, ki ima svojo pot in vlogo.

S 1. STRANI

OB MESECU

Seveda je potrebna tudi materialna podpora našemu tisku, ki nedvomno omogoča izdajanje našega tednika in drugih izdaj. Zato se tu obračamo na vse slovenske zveste bralce, da naš list v tem smislu velikodušno podprejo.

Pojem dobrega tiska je seveda danes bolj širok kot nekoč. Ta se opira predvsem na že prej omenjene vrednote krščanskega etosa in humanistične miselnosti sploh. V tem duhu tudi mi, ki spremljamo naš dobri tisk.

NOVA PESNIŠKA KNJIGA MARKA KRAVOSA

POTRKAJ NA ŽARO

Potrkaj na žaro je naslov nove pesniške knjige Marka Kravosa, ki je kot prva knjiga zbirke *Epika* izšla konec minulega leta pri založbi Mondena v Sloveniji.

Zbirka pesnitev Potrkaj na žaro je lepo opremljena, za kar je poskrbel Ivo Frbežar, tiskana je na plemenitem in na otip prijetnem, snežno belem papirju, knjigi pa dajejo dodaten čar še grafike Marjana Kravosa, medtem ko je spremni esej v zbirko napisal prof. Boris Paternu.

Vsakega pravega ljubitelja Kravosove poezije in tudi sicer pesniške besede iz srca naprošam, naj si prebere najprej esej dr. Borisa Paternuja z naslovom *Odstavljeni Jazon*, predvsem zato, ker gre za pravi biser pisanja o poeziji. Vsem mladim pa, ki se šele podajajo na pot raziskovanja književnosti, iskreno priporočam esej tudi zato, ker je zgleden primer, kako vrhunskemu znanstveniku in seveda predvsem ljubitelju književnosti uspe združiti znanje, sočen in visoko kultiviran slovenski jezik s prisotno ljubeznijo do literature, zraven dodajmo še odnos do obravnavane teme in malo remek delo je tu. Ponavadi ljubitelji poezije ne maramo razlag pesniških stvaritev, ker jemljejo običajno skoraj ves čar pesnikovim besedam in mislim, a v pisanju dr. Paternuja o Kravosovih epskih pesmih ni ničesar od zgoraj navedenega, ampak le briljantno pisanje o književnosti. Da je to res, rade volje navajamo dve misli dr. Paternuja o tem, kaj najbolj označuje Kravosovo poezijo: "Najprej je to upiranje sindromu žalosti in strahu, ki je iz mnogih razlogov od nekdaj globoko ukoreninjen v slovenskem pesništvu. Druga vidna Kravosova lastnost pa je njegovo stilno protejstvo, okretno gibanje med različnimi slogi: od višjih do močno znižanih pa spet nazaj, in od pretanjene poetične metaforike do drastičnega verizma. Obe lastnosti se med seboj ujemata v svojevrstni radoživosti in odprtosti vsemu tistemu, kar sam nekje imenuje 'pisana bogatija stvarstva'." Kratko, jedrnato, lepo in povedno in temu zares ni potrebno ničesar dodajati.

V pesniški knjigi Marka Kravosa bo torej bralec našel epske pesnitve tržaškega pesnika, med njimi tudi presenetljivo svežo in samo ob prvem branju ironično in šaljivo pesnitev z naslovom Prešeren v Trstu, o kateri vemo, da je prva objava in je bila ta pesnitev napisana od maja leta 1999 do junija 2001. Že sam konec nevsakdanje, a lepe pesnitve, je vreden branja in občudovanja Kravosovega ironičnega sveta, ki je tudi naš: /Smisel rože, ribe, dobre rime,/ smisel pesnika večno pred vrati/ up je, v kozjem sedlu zgodovine,/ da bo še kaj piti, jesti, brati./

V pesniški zbirki je nato objavljena Jazonova sled, ki je že doživela tudi prevod v italijanski jezik, nakar sledi še vrsta drugih pesmi, za katere si sami ne bi upali trditi, da so epske narave, ker nam kažejo Marka Kravosa takega, kakršen je v resnici: zvedavega in ironičnega, posmehljivega, a tudi hudomušno dobrega, radovedno odprtega in hudo zaprtega, ko gre za resne stvari, tako vase zaprtega, da na koncu koncev le mora nastati pesem, ki nam ga odpre, taka pesem, za katero potem rečemo, da je naša in seveda Kravosova: "razpeta med veličino in ničevostjo življenja sploh", kot bi rekel dr. Paternu.

In seveda ta pesem zraven diši še po znoju in soli, burji in morju, teranu in refošku, se zraven smeh in jok slišita, a nikdar ne obupa in sploh bi človek ob Kravosovih pesmih na koncu najraje vzkliknil: "Ja, saj gre, saj bo šlo, samo obupa ne, prosim!"

M. BUSAN, C. CACCIATO, M. ERZAR

MLADI LIKOVNI UMETNIKI V GALERIJI ŠPACAPAN

JURIJ PALJK

V Galeriji sodobne umetnosti Luigi Spazzapan v Gradišču bo do 10. februarja letos še na ogled razstava z naslovom *Podobe sedanjosti*, ki spada v niz razstavnih dejavnosti kulturnega odborništva goriške pokrajinske uprave. Že lansko leto so v Galeriji sodobne umetnosti v Gradišču, ki je poimenovana po slikarju Špacapanu, priredili razstavo z istoimenskim naslovom, na njej so se predstavili Nico Di Stasio, Claudio Mrakic in Zmago Posega, goriški umetniki srednje generacije. Tokratna razstava, ki je nekako logično nadaljevanje lanskoletne in tudi nadaljevanje načrta, da bi vsako leto v galeriji predstavili najizrazitejše likovnike iz območja nekdanje velike goriške pokrajine, se pravi z obeh strani današnje državne meje, je namenjena mlajšim umetnikom. Letos so se namreč organizatorji odločili, da predstavijo tri zelo mlade likovne umetnike in tudi tokrat dva iz italijanske Goriške in eno umetnico s slovenske strani Goriške. Tako se na razstavi v Gradišču predstavljajo trije mladi goriške umetniki, in sicer Massimiliano Busan iz Gorice, Carmello Cacciato iz Tržiča in Metka Erzar iz Šempetra pri Gorici.

Krajše predstavitvene in kritične zapise v lep katalog razstave sta prispevali goriški likovni kritičarki Emanuela Uccello in Franca Marri, objavljeni so tudi krajši biografski podatki o vsakem umetniku; odlika kataloga pa je tudi v tem, da je izšel v italijanskem in slovenskem jeziku, kar kaže na posluh goriške pokrajinske uprave za resnično plodno kulturno sodelovanje ob meji. Razstava je vredna ogleda tudi zato, ker nam prikazuje najizrazitejše mlade likovne umetnike iz Goriške, ki so po končanem študiju slikarstva in grafike v Benetkah skoraj vsi po vrsti zapisani abstraktnemu in sodobnemu načinu likovnega dela.

Massimiliano Busan je rojen leta 1968, živi in dela v Gorici, končal je študij na beneški akademiji likovnih umetnosti, je zavezan sodobnim tokovom umetnosti, abstraktnemu videnju likovnega upodabljanja notranjega in vidnega sveta. V Gradišču Busan razstavlja svoja zadnja likovna dela, ki bi jih lahko poimenovali tudi neke vrste vedute duhovnega, njegovega sveta. Realen svet je v njegovih mešanih tehnikah komaj zaznaven, zato pa je toliko več prostora za samosvojo likovno upodabljanje duhovnega, mestoma temačnega sveta. Busan se izraža v mešanih tehnikah.

Massimo Cacciato, ki je doma iz Tržiča in je bil rojen leta 1967, se je tudi šolal v Benetkah, na Mednarodni šoli za grafiko in to tudi pri našem umetniku Francu Vecchietu, ki tam poučuje. Cacciato je v Gradišču postavil na ogled niz minimalistično urejenih in postavljenih likovnih del, ki mejijo na grafiko in njeno lahkotnost. Zavezanost elementarnosti in pretanjenemu okusu za barve sta odlika njegovega likovnega dela, ki ga označuje tudi strogi smisel za geometrično urejenost.

Najmlajša umetnica, ki se predstavlja v galeriji Spazzapan v Gradišču, je presenetljiva Metka Erzar (letnik 1974). Živi in dela v Šempetru pri Gorici, ljubitelje likovne umetnosti je opozorila nase minulo leto z razstavo v Novi Gorici. Tudi ona je diplomirala v Benetkah na akademiji za lepe umetnosti. V Gradišču je Erzarjeva daleč najbolj prodorna in izrazita med vsemi tremi in to kljub svojim mladim letom, saj se predstavlja z dognanim likovnim jezikom, ki zaobjema domala vse likovne tehnike: od grafike do kiparstva, slikarstva in posega v prostor, instalacije. Gre za umetnico, ki ji velja slediti, saj ima svojevrstno likovno govorico na meji med figurativnim in abstraktnim svetom, polno znakov in simbolov, pradavnih elementov in snovi. Vidi se, da umetnica verjame v svoje delo, in tudi to, da gre za zavestno slikarstvo, ki se ne ustavlja pri likovni gesti, ampak išče globlje in polne vsebine trajne vrednosti. Njena likovna dela, ki vsebujejo veliko tehnik slikanja in likovnega izražanja, so doživetje zase, tudi zaradi notranje skladnosti, s katero nagovarjajo obiskovalca razstave.

Razstava je več kot samo vredna ogleda!

PREDSTAVITEV V LAVRIČEVI KNJIŽNICI V AJDOVŠČINI

TOPEL SPREJEM ZA MOHORJEVO

V torek zvečer, 8. t.m., so v Lavričevi knjižnici v Ajdovščini priredili lep kulturni večer, ki je postal že tradicionalen. V Vipavski dolini Goriška Mohorjeva družba običajno vsako leto predstavi svojo knjižno bero. Tudi letos je bilo tako, le da so se tokrat tako pri GMD kot tudi ajdovski prireditelji odločili, da bodo sicer predstavili celotno knjižno bero mohorjevk, a predvsem dva avtorja, ki sta tako ali drugače vezana na Vipavsko dolino.

Konec lanskega leta je namreč pri GMD izšla knjiga neutrudnega primorskega duhovnika g. Jožka Kraglja z zgovornim naslovom *Kamni govorijo*, v redni zbirki GMD za leto 2002 pa knjiga našega kolege Jurija Paljka z naslovom *Očetovstvo malo drugače*. In prav g. Kragelj in Paljk sta bila avtorja, ki sta se predstavila na doživetem kulturnem večeru v Ajdovščini, ki je bil izjemno lepo obiskan. Čeprav se ponavadi reče, da nihče ni doma prerok, tokrat to ni veljalo za našega sodelavca Jurija Paljka, ki je po rodu iz Vipavske doline, kot tudi ne za g. Jožka Kraglja, ki je še kako tesno povezan z Vipavsko dolino, saj je na Vipavskem dolga leta služboval kot dušni pastir.

Dr. Mirjam Simčič in prof. Marija Češčut sta predstavljali Goriško Mohorjevo družbo in prav prof. Češčutova je imela po uvodnem pozdravu gostiteljice g. Zdenke, ki vodi Lavričevo knjižnico, nalogo, da predstavi lansko knjižno bero GMD. To je storila prisrčno in v kratkih orisih predstavila knjigo *Sonjine slaščice*, *Kacinov zbornik*, *Koledar za leto 2002*; spregovorila je tudi o drugih knjigah in končno predstavila g. Jožka Kraglja in Jurija Paljka ter seveda njuni knjigi.

Prvi je pred izjemno pozornim in toplim občinstvom spregovoril g. Kragelj o svoji knjigi *Kamni govorijo*, v kateri je zbral veliko nagrobnih napisov na primorskih pokopališčih. G. Kragelj je poudaril pomembnost teh napisov, ki kažejo na veliko duhovno bogastvo naših prednikov, ki ga moramo ohraniti; obenem pa je tudi dejal, da bi bilo tudi danes lepo, če bi na nagrobnih napisih spet stali lepi napisi, ki bi nagovarjali žive. G. Jožko Kragelj je tudi predstavil svojo knjigo o nepozabnem sovodenjskem duhovniku g. Petru Butkoviču Domnu.

Jurij Paljk je spregovoril o svoji knjigi *Očetovstvo nekoliko drugače* pred svojimi rojaki; najprej je pozdravil ajdovskega župana Poljšaka, s katerim sta v dijaških letih skupaj hodila v Julijce, poslanca v slovenskem državnem zboru Mamića in druge ugledne osebnosti ter seveda predvsem sovaščane in prijatelje iz Goriške in Vipavske. Spregovoril je o tem, kako je knjiga *Očetovstvo malo drugače* nastala, in tudi o tem, kako je še vedno navezan na ljudi in kraje, kjer je odraščal, kakor je tudi navezan na slovensko stvarnost v Italiji, v kateri živi in dela, predvsem pa zavezan slovenski besedi.

Kulturni večer v Lavričevi knjižnici je sklenil iskren pogovor med avtorjema in publiko. Dejstvo, da je kaj kmalu zmanjkalo knjig, pa je samo še okrasek že itak lepemu večeru.

ČASTNI ZNAK SVOBODE

ODLIKOVANJE SLOVENSKI FILHARMONIJI

V torek, 8. t.m., je predsednik republike Slovenije Milan Kučan v predsedniški palači v Ljubljani odlikoval z Zlatim častnim znakom svobode Slovensko filharmonijo in se tej najbolj prestižni slovenski glasbeni ustanovi tako zahvalil za tri stoletja dela in za tristo let trajajoče umetniško poslanstvo. Kot je znano, je Slovenska filharmonija naslednica svoje predhodnice slovite Accademiae philharmonicorum Labacensium. Milan Kučan je v svojem nagovoru poudaril predvsem dejstvo, da si šteje v veliko čast, ker lahko odlikuje tako imenitno kulturno ustanovo, ki jo lahko Slovencem zavidajo tudi večji narodi, zelo malo jih je, ki bi imeli tako staro glasbeno ustanovo.

Prav tako je Kučan tudi poudaril, da je "danes Slovenska filharmonija vrhunska glasbena ustanova, ki šteje tako v Evropi in svetu kot seveda tudi doma. Na repertoar je sposobna postaviti najbolj zahtevna dela evropske in svetovne glasbene literature; sposobna je promovirati tudi slovensko glasbeno ustvarjalnost." Visoko državno odlikovanje je predsednik Kučan izročil direktorici Slovenske filharmonije Mojci Menart, ki se je v zahvali obvezala, da si bodo filharmoniki tudi v prihodnje prizadevali ohraniti visoko raven svojega poslanstva.

Predsednik Milan Kučan pa je nagradil tudi nekatere posameznike, in sicer dirigenta Sama Hubada s srebrnim častnim znakom svobode, Iva Petriča, dr. Mirka Cudermana, Alenko Saksido, Igorja Ozima in Borisa Šinigoja pa s častnim znakom svobode.

NOVI GLAS V LETU 2002

Naročnikom in bralcem sporočamo, da bo prihodnje leto

- **posamezna številka** našega tednika stala **1.800 lir ali 0,93** €;
- **letna naročnina za Italijo** bo ostala nespremenjena, to je **80.000 lir ali 42** €.

Ostale naročnine bodo naslednje:

- **za Slovenijo 90.000 lir ali 46** €;
- **za inozemstvo 120.000 lir ali 62** €;
- naročnina **po letalski pošti 160.000 lir ali 83** €.

Svoje naročnike in bralce prosimo za razumevanje. Prepričani smo, da bodo našemu tedniku potrdili zvestobo, čimprej poravnali naročnino in pridobili nove naročnike, tako da se bo krog naših bralcev še povečal.

UPRAVA NOVEGA GLASA

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV

ŠTUDIJE O GORIŠKI PRETEKLOSTI

FOTO KROMA

Knjiga prof. Lojzke Bratuž *Iz goriške preteklosti* je doživela tudi svojo tržaško predstavitev. Do slednje je prišlo v ponedeljek, 7. t.m., na prvem rednem večeru Društva slovenskih izobražencev po božičnih in novoletnih počitnicah. Predstavitev v organizaciji DSI, Goriške Mohorjeve družbe in Knjižnice Dušana Černeta, je v Peterlinovo dvorano privabila lepo število poslušalcev s Tržaškega in Goriškega, ki so s pozornostjo in zanimanjem sledili orisu vsebine dela, ki nekako zaokroža oz. zaključuje slovenski prispevek k minulim praznovanjem tisočletnice prve omembe Gorice, hkrati pa je izšla tudi v letu, ko smo se spomnili 250-letnice ustanovitve goriške nadškofije in 150-letnice ustanovitve Društva sv. Mohorja.

O avtorici in njenem zadnjem delu je spregovorila prof. Marija Pirjevec, ki je sicer tudi prispevala spremno besedo. Knjiga prof. Bratuževe, je dejala, vsebuje izbor 14 študij, posvečenih kulturni preteklosti Slovencev v Gorici in njeni okolici, ki so bile večinoma že objavljene v danes težko dosegljivih publikacijah. Avtorica je te svoje prispevke še dodatno dopolnila in priredila, tako da nudijo bralcu zaokroženo podobo kulturne zgodovine Slovencev v Posočju od srede 16. stoletja do današnjih dni. Prvič je v tej knjigi bila objavljena študija o rokopisih v slovenskem jeziku na Goriškem od 16. do 19. stoletja, dalje si lahko preberemo prispevke o dvojezičnem priročniku Jožefa Cusanija, o prvem goriškem nadškofu Karlu Mihaelu Attemsu, o preroditeljskih prizadevanjih Valentina Staniča in drugih goriških piscev, o vezeh med Goriško in slovenskim središčem v Prešernovem času, o goriških letih Frana Erjavca, o znanem jezikoslovcu Janu Baudouinu de Courtenayu in njegovih vezeh z goriškimi Slovenci, o Gregorčičevih prepesnitvah svetopisemskih besedil, o pogledih nadškofa Sedeja na pripovedništvo Ivana Preglja, o stikih jezikoslovca Stanislava Škrabca z italijanskim svetom, o usodi Petra Kupljenika v leposlovni upodobitvi Andreja Budala in v arhivskih virih, o narečnih pesmih Ludvika Zorzuta, o Sveti Gori v slovenski književnosti in o literarni podobi Gorice.

Na večeru, ki ga je obogatilo branje nekaterih odlomkov iz knjige s strani Livija Valenčiča, je avtorica prof. Lojzka Bratuž s svoje strani med drugim opozorila na pomen kulture in literature pri dokazovanju obstoja in ohranjanju identitete goriških Slovencev. Kar se tiče nadaljnjega raziskovalnega dela pa je opozorila zlasti na pomen arhivov goriških plemiških rodbin (kot npr. Coroninijev in Lanthierijev). Spregovorila je tudi o težavah, na katere naleti raziskovalec pri svojem delu, pa tudi o odklonilnem odnosu, ki ga zlasti politika ima do zgodovinskih dokazov o enakopravni prisotnosti Slovencev v Gorici.

ŠKOF RAVIGNANI OB MEDNARODNEM DNEVU MIRU

PRAVIČNOST IN ODPUŠČANJE TUDI NA NAŠIH TLEH

Prvi januar, začetek novega leta, je tudi svetovni dan miru. Že v prejšnji številki smo se na prvi strani našega tednika spomnili novoletne poslanice papeža Janeza Pavla II., kjer je bilo poudarjeno, da ni miru brez pravičnosti in odpuščanja. Na papeževe besede se je navezal tudi tržaški škof msgr. Evgen Ravignani v svoji homiliji ob priložnosti maše na svetovni dan miru, ki je bila 1. januarja v cerkvi Novega sv. Antona v Trstu.

Ravno v tem trenutku, ko izgleda, da je zaradi terorizma in vojne vedno manj upanja, se morajo verni ljudje otresti vsake negotovosti ter dati nov zagon in novo, močno zaupanje molitvi za mir. To upanje, je dejal škof Ravignani, izhaja iz vere v Kristusa, ki je premagal zlo in smrt, ki je v krvi svojega križa spravil nebo in zemljo in ki predstavlja upanje novega človeštva, ki živi v miru. Nanašajoč se na papeževe besede o stebrih miru, ki sta pravičnost in odpuščanje, je tržaški škof opozoril, da danes pravičnosti ni. Človeška pravica je krhka in nepopolna in ji ne uspe vedno in povsod zagotoviti spoštovanje pravic in dolžnosti. Velikokrat jo omejujejo težave pri ugotavljanju resničnih dejstev, nezmožnost določanja odgovornosti in krivde nekoga brez vsakršnega dvoma in nezmožnost vstopiti v človekovo srce, da se ugotovijo nelagodja in nasprotja in da se tako preveri moralna odgovornost njegovih dejanj. Dalje na človeško pravico lahko močno vpliva egoizem oseb in skupin, kar lahko privede do povračila maščevanja. Takrat pa to ni več pravica. Seveda, je dejal škof, se to ne bi smelo dogajati, ampak žal tako je.

Človeška pravica se ne uspe uveljaviti niti na področju pravične razdelitve ugodnosti in bremen med vsemi ljudmi. V sami naši družbi lahko čutimo boleč kontrast med prekomerno in tudi razkazovano blaginjo maloštevilnih in revščino mnogih. V svetovnem merilu narašča prepad med bogatimi in revnimi narodi, med severom in jugom sveta, do upora pa prihaja ravno zaradi političnih izbir, ki zmanjšujejo svobodo in dostojanstvo revnih narodov in jih obsojajo na revščino, ter zaradi dopuščanja krivic in zatiranja pravic.

Človek, ki upravlja pravico ali ki hoče enostavno biti pravičen, bo modro ravnal, če se bo navdihoval pri Bogu. Pri tem je škof Ravignani ponovno citiral papeževe besede o tem, kako je človeško pravico treba izvajati in dopolnjevati z odpuščanjem. Tržaški škof je glede tega omenil vojno stanje v Sveti deželi, vendar se je potem zaustavil tudi pri krajevni stvarnosti, kjer je še vedno treba zadostiti želji po pravici in pravičnosti. Ravignani je omenil še nezaceljene rane zaradi prestanih krivic in tragičnih dogodkov, ki so prizadeli naše kraje. Tržaški škof je ponovno pozval k spravi, da bi se pri tistih, ki imajo različen jezik in kulturo in ki jim je zgodovina dodelila skupno bivanje ter so mnogo pretrpeli, srečala pravičnost in odpuščanje v slogi in miru.

Na svetu ne bo resničnega in trajnega miru, če mednarodna skupnost ne bo prišla do zavesti, da je dolžnost vseh odpraviti razloge za spore in vojne, ki izvirajo iz lakote, revščine, zatiranja, ponižanja, prepada med bogatimi in revnimi državami, nepravične razdelitve sadov zemlje, ki je last vseh, saj jo je Bog daroval vsem in ne samo nekaterim. Škof Ravignani je dalje ponovil papeževe besede o pomenu molitve za mir: to namreč pomeni odpreti človeško srce vdoru božje prenovitvene moči. Moliti za mir pomeni moliti za pravičnost, za svobodo - tudi za versko svobodo - za dosego božjega odpuščanja in za istočasno rast v pogumu, ki je potreben tistemu, ki hoče odpustiti za prizadete mu žalitve.

VEČER V ORGANIZACIJI MOSP-A

MLADI ZAMEJCI, ZAKUSKE IN MULTIKULTURNOST

BREDA SUSIČ

Mladi v odkrivanju skupnih poti vabijo v soboto, 19. t.m., ob 19. uri v prostore v ulici Donizetti 3 na "Zamejsko zakusko". Zakuski bo sledil program.

S to nenavadno pobudo mladi z ulice Donizetti začenjajo novo leto, v katerem bodo vsak mesec pripravljali vsaj po eno pobudo, ki bo odprta širši publiki. Obenem bodo z novim zagonom delovali tudi mednarodni, časnikarski in gledališki krožek. Vabilo na zakusko naj bi izzvenelo izzivalno, saj so MOSPovci kritični nad tistim delom zamejstva, ki ga tradicionalne zakuske uspavajo in zadovoljujejo. Sporočilo večera, ki ga pripravljajo, gre torej v nasprotno smer: mladi bi radi privabili tiste, ki želijo skupaj kritično razmišljati o trenutni situaciji v našem zamejstvu ter o vrednotah, kakršne so slovenstvo, narodna zavednost in ponos, ki jih ideja o multikulturnosti včasih potiska v senco.

Zato so ob slastni zakuski pripravili debato o multikulturnosti, pri kateri bodo sodelovali nekateri mladi, ki so aktivni v slovenski skupnosti na Tržaškem in Goriškem.

GLASILO SKLADA MITJA ČUK ZA VZGOJITELJE

OB BOŽIČNIH PRAZNIKIH ŠE DVE DVOJNI ŠTEVILKI ŠKRATA

IVAN ŽERJAL

Med božičnimi in novoletnimi prazniki so slovenski vzgojitelji, pa tudi vsi tisti, ki jim ni vseeno, kako je z našim jezikom, našimi mladimi in ki si zaželijo tudi lepega branja, imeli čas in priložnost prebrati dve zaporedni dvojni številki *Škrata*, glasila Sklada Mitja Čuk, ki sta izšli tik pred Božičem. Zaradi raznoraznih težav, v prvi vrsti seveda nerednega finančnega priliva, *Škrat* neredno izhaja, tako da sta številki 9-10 (september-oktober) in 11-12 (november-december) kar ena za drugo prišli med bralce praktično nekaj dni pred zaključkom leta 2001. Kljub vsemu pa je prihod *Škrata* med bralce praznik, saj je revija vsakič polna zanimivega branja, ki gre od razmišljanja o aktualnem trenutku, strokovnih razprav in načelnih spisov pa vse do literature, intervjujev in poljudnoznanstvenih prispevkov.

To velja seveda tudi za zadnji številki prejšnjega leta: obe se začenjata z uvodnim *Dvopičjem izpod peresa* urednice Jelke Cvelbar. V št. 9-10 je ta rubrika napisana v obliki pisma prijateljici, ki ji je urednica priložnostno dala namišljeno ime Vera. V članku Cvelbarjeva poda vsebinski oris številke in na koncu poudari, kako *Škrat* nastaja "v gluhi lozi, prizadevno, z velikim trudom in majhnimi sredstvi. Če bi ga izdajali le za to, da bi želi slavo, bi že zdavnaj odnehali." V št. 11-12, ki je hkrati tudi božična številka, pa se Jelka Cvelbar zaustavlja ob vprašanju pomena etičnih in moralnih vrednot in zadržkov v današnjem času, ko s kloniranjem živalskih in človeških celic in z drugimi dogodki se vedno bolj utrjuje prepričanje, da je človeku vse dovoljeno. "Če se moja svoboda neha tam, kjer se pričenja tvoja, dragi bralec", piše Cvelbarjeva, "potem je med obema svobodama nevidna pregrada. Ime ji je moralni zadržek, prav lahko pa tudi (staromodno) vrednota. Ali bomo človeško svobodo v imenu napredka, znanosti, pravice do vedenja kar tako poteptali?"

Po *Dvopičju* se vsebina *Škrata* navadno nadaljuje z odlomkom iz kakega literarnega dela. S pomočjo prof. Zore Tavčar, ki je tudi lektorica *Škrata*, so uredniki izbrali dva odlomka iz antologije slovenske zdomske književnosti *Pod južnim križem*, ki je izšla pri celjski Mohorjevi družbi leta 1992: tako je v št. 9-10 objavljen odlomek iz romana Franka Bükviča *Ljudje iz Olšnice* (gre za pretresljivo pripoved konca slovenskega Juda in njegovih dveh sinov v plinski celici nacističnega taborišča), v št. 11-12 pa novela Toneta Brulca *Ptič jokavec*. *Škrat* že nekaj časa objavlja v nadaljevanju opis življenja v starem Egiptu, za katerega skrbi Andrej Beličič: naslov je enak tistemu, ki ga je nosila serija uspešnih oddaj po Radiu Trst A: *Iz davnine šepeta Nil...* V petem in šestem nadaljevanju Beličič piše o egipčanskih bogovih, o bivalnih razmerah med revnimi in premožnimi sloji, o vaseh in naseljih, družinskem življenju, položaju ženske, materinstvu, otroštvu ter o kmetijstvu in drugih poklicih.

Druga redna rubrika je tista, ki jo pripravlja Giorgina Piščanc in ki je posvečena glasbeni vzgoji. Piščančeva daje velik poudarek pomenu glasbene ustvarjalnosti otroka, v št. 11-12 pa je to ustvarjanje odeto tudi v praznično božično oblačilo. Za jezikovno vzgojo še naprej skrbi prof. Diomira Fabjan Bajc, ki v rubriki *Za ljubitelje maternega jezika* predvsem opozarja na stalno prežečo nevarnost kalkov iz italijanščine in pojasnjuje pravilne slovenske pomene besed ter besednih in stavčnih zvez. Olga Tavčar razmišlja o pomenu branja in o vlogi odraslih pri motiviranju predšolskih in šolskih otrok za branje. V št. 9-10 najdemo med drugim še zapis Dorice Posavec o novem Slovenskem pravopisu, Suzi Pertot pa razmišlja o vprašanju, kdaj po strokovno pomoč za otroka. Vedno Suzi Pertot je za št. 11-12 pripravila prispevek, v katerem opisuje, kako so otroci spremljali tragične atentate v New Yorku in vojno v Afganistanu.

Ob vsem tem bi posebej poudarili še nekaj prispevkov, ki so vredni branja. V št. 9-10 je Jelka Cvelbar poskrbela za "virtualno okroglo mizo" s številnimi slovenskimi šolniki o pomenu, stanju in težavah slovenske šole v Italiji. V isti številki piše Igor Škamperle o pomenu slovenske kulturne identitete pri odnosu do narave. V št. 11-12 se je Vida Valenčič pogovarjala s tržaškim škofom msgr. Evgenom Ravignanijem o pomenu dialoga in sožitja med predstavniki različnih verstev, narodov in kultur; božična številka pa je bila tudi priložnost za razmišljanje o krščanski vzgoji otroka, za kar je poskrbel(a) avtor(ica), ki se je podpisal(a) z imenom Movit.

VESTI IZ SKAVTSKEGA SVETA

PRIPRAVE NA PRAZNOVANJE BOŽIČA V ZNAMENJU BETLEHEMSKE LUČI

Božične počitnice so sicer že za nami, počasi se vsi vračamo v vsakodnevni ritem življenja, še pred kratkim pa smo lahko v družinskem krogu uživali mir in veselje ob prihodu Odrešenika.

Tudi slovenski tržaški skavtje so se v adventnem času pripravljali na Božič, in sicer z duhovnimi obnovami in srečanji. Pred tem pa naj omenimo še, da so ob srečanjih skavtje poskrbeli tudi za raznašanje Betlehemske luči po slovenskih župnijah. Pri številnih sv. mašah, predvsem med sugestivnimi polnočnicami, so skavtje darovali na oltar Betlehemsko luč kot simbol miru in sreče, ki naj jo ta luč predstavlja po družinah.

Pa poglejmo, kako so se na Božič pripravljali širom po tržaški pokrajini. Če začnemo pri najbolj zahodnem delu, se je prvi steg odločil, da bodo svoje srečanje oblikovali pod geslom Jezus, moj prijatelj, ob tem pa so še obogatili svojo pripravo z razmišljanjem o Betlehemski luči, pri sprejemu katere so tudi sodelovali v soboto, 15. decembra.

Brežanski skavtje so svojo pripravo oblikovali v celem adventu. V luči Jezusovega nauka "Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe", so med sestanki v adventnem času pripravljali svetilke, s katerimi so nato ponesli Betlehemsko luč na svoje domove, poleg tega pa so spletli še razne adventne vence. Ob tem so se starejši člani tudi pogovarjali o temi sami, najmlajši volčiči in volkuljice pa so se odločili, da bodo sami izdelali svoje jaslice. Zaključek priprave je bil v soboto, 15. decembra, ko so se vsi člani tretjega stega zbrali, skupaj povečerjali in si ogledali diapozitive s taborov, razdeljevali Betlehemsko luč in si voščili ob bližajočih se praznikih.

Mestni steg pa je svojo pripravo oblikoval le nekaj dni pred Božičem, točneje v soboto, 22., in v nedeljo, 23. decembra, v skavtski koči v Dragi. Tam so se zbrali vsi člani stega, od najmlajšega do najstarejšega. Člani so se najprej

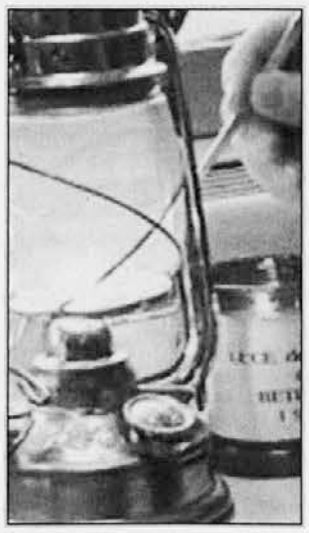

razdelili v različne skupine, v katerih so starejši igrali vlogo staršev, izvidniki in vodnice vlogo starejših bratov in sester, volčiči in volkuljice pa so se igrali na najmlajše bratce in sestrice. V teh skupinah je lahko vsakdo razumel svojo vlogo v družini in se ob tem tudi zamislil nad družino, ki jo ima v svojem domu. V večernih urah so člani lahko sodelovali pri pravih živih jaslicah: dva voditelja sta namreč bila Marija in Jožef, ostali so bili dobri pastirji; pri zelo slovesnem in doživeten obredu so volčiči in volkuljice Jezusu pripravili tople jasli in jih še bolj ogreli s svojimi dobrimi deli, izvidniki in vodnice so Jezusu darovali ovce, roverji in popotnice pa so odstranjevali kamne, kot simbol trenj s starši, in izravnali pot, ki jih pelje do Jezusa, voditelji pa so prav tako darovali po eno obljubo. Po obredu je sledila pastirska večerja po družinah. Pri tej duhovni obnovi je sodeloval tudi g. Maks Suard, ki je skavte spremljal skoraj cel čas, vse do naslednjega dne, ko so se člani četrtega stega pridružili sv. maši v Borštu, kamor so se odpravili po prespani noči v Dragi.

Po božičnih in novoletnih počitnicah pa se bodo skavti ponovno začeli redno zbirati na tedenskih sestankih, konec januarja pa čaka voditelje še deželni občni zbor.

(JC)

NABREŽINA / KONEC BOŽIČNIH PRAZNIKOV

RAZSTAVA JASLIC IN KONCERT

Božična razstava v Nabrežini je - predvsem po zaslugi tamkajšnjega župnika Bogomila Breclja - za naše ljudi postala že priljubljena tradicija. Tako je bilo tudi ob tokratnih božičnih praznikih, ko so v župnijski dvorani od 25. decembra do 6. januarja bile razstavljene številne in raznolike jaslice oz. umetnine na božično tematiko, ki so prihajale tako iz domačih krajev kot tudi z različnih koncev sveta. Tako je obiskovalec lahko občudoval različne afriške jaslice, jaslice iz Južne Amerike, iz Tajske in Japonske, iz teh daljnih dežel pa se je zopet popeljal domov z ogledom jaslic domačih ustvarjalcev, zlasti učencev in dijakov s Proseka in Komna, vredne ogleda pa so bile tudi jaslice v deblu s Sinjega vrha nad Ajdovščino. Poleg jaslic pa je bila v nabrežinski župnijski dvorani še razstava slik mladega goriškega umetnika Ivana Žerjala.

Ob tej priložnosti je stekel tudi tradicionalni nagradni natečaj za najlepše jaslice, na katerega se je prijavilo deset nabrežinskih družin. Kriterij ocenjevanja se je osredotočil na vprašanje, v katerih jaslicah bi se Jezus počutil najbolj domače. Pri tem je prvo nagrado prejela družina Furlan, drugo nagrado ex-aequo pa družini Križmančič in Sila. Sicer so si pohvalo zaslužile tudi jaslice ostalih družin (Jazbec-Ridolfi, Paoli, Radovič, Sedevčič, Simoni, Venier in Vidoni).

Nabrežinsko božično praznično obdobje se je zaključilo v nedeljo, 6. januarja, na praznik Svetih treh kraljev. Številnemu občinstvu, ki je dodobra napolnilo župnijsko cerkev sv. Roka, se je predstavil mešani pevski zbor Hrast iz Doberdoba. Doberdobski pevci so pod vodstvom dirigenta Hilarija Lavrenčiča zapeli osem skladb na božično tematiko, in sicer Gallusovo *Haec est dies, quam fecit Dominus*, *Tebe pojem* Sergeja Rahmaninova, *Esti dal* Zoltana Kodalyja, *Otrok v božični noči*, ki jo je na besedilo Aleksija Pregarca uglasbil Aleksander Vodopivec, beneško ljudsko *Koleda* v priredbi Danieleja Zanettovicha, ljudski iz Benečije in Rezije *Te dan je usega veseja* in *Ore ti triji krajaue* v priredbi Pavleta Merkuja in doberdobsko ljudsko *Kaj se vam zdi*, ki jo je priredil sam zborovodja Hilarij Lavrenčič.

Priložnostno misel je podal dr. Jože Markuža, ki je poudaril aktualnost božičnih praznikov in njihovega sporočila miru in sprave med narodi. To sporočilo so Sveti trije kralji posredovali številnim narodom in velja tudi danes, ker človeku daje novih moči in novega upanja ter mu obljublja lepšo prihodnost. Tudi mi lahko postanemo kot modri z Vzhoda s svojim življenjem in oznanjanjem vesele novice vsem narodom.

Nabrežinsko koncertno popoldne so zaokrožile še litanije Matere Božje in slovesen blagoslov, občuteno vzdušje ob koncu božičnih praznikov pa je nedvomno ustvarilo skupno petje pesmi *Sveta noč* in *Glej zvezdice božje*.

IŽ

SV. IVAN / BOŽIČNI KONCERT

"ENO JE DETE ROJENO..."

Tudi po zaključku božičnih praznikov v naših krajih še naprej odmeva božična pesem. Tradicija koncertov božičnih pesmi se je pri naših ljudeh namreč tako zakoreninila, da se take pobude pričenjajo že krepko pred Božičem in se nadaljujejo tudi po prazniku Svetih treh kraljev. Tako so se tudi v slovenski župnijski skupnosti pri Sv. Ivanu odločili, da priredijo srečanje v besedi in pesmi z naslovom *Eno je Dete rojeno...* in podnaslovom *Glasovi božičnega časa*. Koncert bo to soboto, 12. januarja, ob 20.30 v župnijski cerkvi pri Sv. Ivanu, prireja pa ga, kot že rečeno, svetoivanska slovenska župnijska skupnost v sodelovanju s Slovensko prosveto in ob podpori Zadružne kraške banke.

Svetoivanski koncert bodo oblikovali Ženski vokalni tercet Ver laetum z Opčin, moški oktet Suha s Koroškega in Mešani pevski zbor Divača, kratka božična razmišljanja pa bodo podali mladi domači recitatorji. Pobuda torej idealno zaobjema tako matično kot zamejsko Slovenijo in bo torej tudi priložnost za dodatno krepitev stikov med Slovenci z obeh strani meje. Kar se izvajalcev tiče, lahko povemo, da je tercet Ver laetum najmlajši sestav, ki je nastal le pred nekaj leti v okviru pevskega društva Vesela pomlad z Opčin. Tercet sestavljajo Matejka Bukavec, Daria Vitez in Rossana Paliaga, ki je tudi umetniški vodja. Njihov repertoar obsega nabožne in posvetne ter ljudske in umetne pesmi, renesančne motete in madrigale ter skladbe, ki jih skladatelji posebej posvečajo tercetu.

Oktet Suha je že dalj časa prisoten med ljubitelji petja, saj je ravno lani praznoval svojo 20-letnico. Ustanovljen je bil namreč leta 1981 na pobudo nekaterih učiteljev in študentov, do danes pa je imel že preko 600 koncertov. Njegov prvi umetniški vodja je bil Engelbert Logar, ki je za oktet napisal tudi vrsto skladb, od l. 1989 pa ga vodi Matevž Fabijan. Oktet Suha goji slovensko narodno pesem, ob tem pa izvaja tudi skladbe na besedila sodobnih slovenskih koroških pesnikov, duhovne pesmi in pesmi v več jezikih.

Mešani pevski zbor Divača pa se ponaša z najdaljšo življenjsko dobo, saj uspešno nadaljuje kar 108-letno pevsko tradicijo v domačem kraju. Zbor združuje nad štirideset pevk in pevcev iz Divače, Sežane in Brkinov in je že opravil več turnej po Sloveniji, Italiji, Hrvaški, Madžarski, Češki in drugje. Več let sodeluje z drugimi zbori iz zamejstva in Slovenije Vox Magna, v tem trenutku pa pripravlja tudi CD ploščo, posvečeno skladatelju Ubaldu Vrabcu. Zbor je dolgo let vodil v zamejstvu dobro znani in priljubljeni dirigent Edi Race, že osem let pa ga vodi Anton Baloh, do nedavnega dirigent zbora Primorsko iz Mačkolj.

S sobotno pobudo pri Sv. Ivanu želijo lepo in doživeto zaključiti obdobje božičnih praznikov, v znamenju kakovostnega petja in razmišljanja o božični skrivnosti.

OBVESTILA

MLADINSKI DOM - Boljunec priredi v soboto, 12. januarja 2002, ob 20. uri v boljunski župnijski cerkvi tradicionalni božični koncert. Nastopili bodo Mešani pevski zbor PD Mačkolje, Komorni mešani pevski zbor F. Venturini-Domjo, učenci osnovne šole F. Venturini-Boljunec ter Tamburaški ansambel SKD F. Prešeren-Boljunec.

GLEDALIŠKI VRTILJAK, sezona 2001/2002. V nedeljo, 13. januarja, ob 17. uri bo v dvorani Marijinega doma pri Sv. Ivanu, ulica Brandesia 27, predstava Urške Hlebec *Fantkov dan*. Izvaja Lutkovno gledališče Ljubljana. Vabljeni!

MESEČNA MAŠA za edinost bo v ponedeljek, 14. januarja, ob 15. uri v Marijinem domu v ul. Risorta kot priprava na *Teden edinosti*. Na razpolago bo tudi ekumenski zbornik V edinosti. Vabi Apostolstvo sv. Cirila in Metoda v Trstu.

DRUŠTVO SLOVENSKIH izobražencev vabi v ponedeljek, 14. 1., na srečanje s prof. Pavletom Merkujem v Peterlinovi dvorani, Donizettijeva 3, ob 20.30.

SLOVENSKI KULTURNI klub in MOSP razpisujeta ob dnevu slovenske kulture Literarni, likovni in fotografski natečaj za mlade (do 30. leta starosti). Tema in tehnika sta prosti. Svoje izdelke lahko oddate v uradih Slovenske prosvete v ul. Donizetti 3 od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure - vključno do petka, 8. februarja. Lastno ime in priimek naj avtor priloži v zaprti kuverti, na katero naj napiše šifro, s katero podpiše lastno delo. Šifra naj vsebuje tudi letnico rojstva, saj bodo avtorji razdelejni v dve kategoriji glede na njihovo starost. Recital literarnih del, razstava likovnih in fotografskih izdelkov ter nagrajevanje bodo v soboto, 16. februarja. Literarne prispevke lahko pošljete tudi na naslov elektronske pošte rast_mladika@hotmail.com.

DAROVI

ZA NOVI glas: Alexander Cergol 8 evrov.

V SPOMIN na pok. Maksa Šaha daruje žena Jelka 50.000 lir za misijone in 50.000 lir za cerkev v Mavhinjah.

NAMESTO CVETJA na grob pok. Silve Letonja por. Legiša darujeta Božena in Jelka Terčon 100.000 lir za Center za rakasta obolenja.

ZA CERKEV v Mavhinjah: v spomin na Marijo Legiša darujejo: Igo Legiša 50.000 lir; Anica Terčon 20.000 lir; Pina Terčon 30.000 lir.

ZA PEVSKI zbor v Mavhinjah: v spomin na Marijo Legiša darujeta: Igo Legiša 50.000 lir; Norma Gabrovec 50.000 lir.

ZA CERKEV v Nabrežini: bolniki 100.000 lir; Caharija 35.000; Florjančič 35.000; ob krstu D.L. 20.000; Caharija 35.000; Paulina 80.000; Pertot 75.000; Jazbec 35.000; v spomin na Nevo Kojanec daruje Kakeš 50.000; Gieti 150.000; Condominio 100.000; Pahor 30.000; Rudež 80.000; Giaccone 100.000; Zidarič 80.000; Santagati 100.000; Gruden Breda 200.000; N.N. 50.000; Koželj 35.000; Gruden 100.000; Stepančič 100.000; Majda in Dorica 100.000; bolniki 450.000; Metlika 40.000; Franja in Linko za nov oltar 50.000; Gruden 15.000; Antek in družina v spomin na Nevenkota 100.000; Gruden v spomin na Nevenkota 80.000; Logar 100.000; Marko Udovič 100.000; ob pogrebu Gregorja Pertota 400.000; v spomin na prijatelja Gregorja Pertota darujejo Saša, Mario, Livio in Drago 400.000 lir.

ZA CERKEV v Ricmanjih: Angela Prašelj, Domjo, v spomin na pok. moža Albina 100.000 lir; Meri Žuljan Romano, Ricmanje, v spomin na pok. mamo Milko 50.000 lir; družina Zlobec 50.000 lir.

ZA KAPELO p. Leopolda v Domju: družina Zlobec 50.000 lir.

SVETOIVANSKA SLOVENSKA ŽUPNIJSKA SKUPNOST
v sodelovanju s SLOVENSKO PROSVETO
in ob podpori ZADRUŽNE KRAŠKE BANKE

prireja božični koncert

ENO JE DETE ROJENO...
GLASOVI BOŽIČNEGA ČASA

v soboto, 12. januarja 2002, ob 20.30 v župnijski cerkvi pri Sv. Ivanu, trg Gioberti 1.

SODELUJEJO: Ženski vokalni tercet Ver laetum, oktet Suha, Mešani pevski zbor Divača in mladi recitatorji

IZ NABREŽINE

BOŽIČNA ZAHVALA

Iskrena zahvala mladini za šolske prireditve, občinski upravi za razsvetljen trg, predvsem našim delavcem in delavkam za lepe okrase cerkve in pred cerkvijo, na zvoniku in pred dvorano. Zahvala vsem številnim sodelavcem pri Božični razstavi, katero si je ogledalo veliko ljudi in ki jo je posnela tudi tržaška televizija. Pohvala Andrejki Terčon za pomenljive jaslice v trnju in lučkah, Anici Pahor za umetniško delo Svete družine, proseški srednji šoli za "domače" jaslice z oblanjem, Sergiju Gerliju za velike "kraške" jaslice v cerkvi in v dvorani. Zahvala predvsem mlademu slikarju Ivanu Žerjalu za vrsto izvirnih "lepot" v našem času. Čestitke in zahvala zboru Hrast in Hilariju Lavrenčiču za prelepi božični koncert.

BB

ZADNJE NOVOSTI IZ NAJBOLJ ZNANEGA ZAMEJSKEGA ZASELKA

NE BOMO PUSTILI DOSTOPA NA NAŠO ZEMLJO!

Kot smo že poročali v zadnji številki Novega glasa, so Jeremitarji naslovili na goriškega prefekta pismo s prošnjo za sprejem njihove delegacije, da bi mu obrazložila stanje, ki je nastalo zaradi vztrajanja goriške občine pri izvajanju tretjega dela tovornega postajališča. Prefekt dr. Camillo Andreana se je takoj po novoletnih praznikih odzval in v četrtek, 3. januarja, sprejel na goriški prefekturi delegacijo.

FOTO BUMBACA

Jeremitarji so vladnega predstavnika, ki je pred kratkim prevzel to odgovorno mesto, seznanili z aktivnostmi, ki so jih že izvedli, in s srečanji s krajevnimi, deželnimi in državnimi predstavniki. Povedali so tudi, da bodo o zadevi seznanili evropske forume. Delegacijo je spremljal odvetnik Peter Močnik, ki je prefekta opozoril, da so proceduralni in pravni postopki, ki jih goriška občina izvaja, vprašljivi in ne vedno v skladu z zakonskimi predpisi. Zato so že bili predloženi številni ugovori na deželno administrativno sodišče v zvezi z ravnanjem goriške občine in prijava na sodišče.

Prebivalci Jeremitišča so tudi poudarili, da ne nameravajo odstopati od zahteve, da se Jeremitišče reši v celoti. Ne morejo pristati na to, da bi goriška občina gradila na njihovih zemljiščih in stanovanjih strukture, ki so bile načrtovane pred več kot 30 leti, in nimajo danes nobenega smisla več, saj bodo z vstopom Slovenije v Evropsko unijo prave katedrale v puščavi. Sama goriška občina in predsednik upravnega odbora postajališča se tega zavedata in sta zato v zadnji spremembi regulacijskega načrta predlagala in odobrila tudi postavko, da se postajališče lahko uporabi tudi za trgovske namene. S tem sta tudi priznala, da ne gre več za javno korist, temveč za korist nekaterih posameznikov. V takem primeru je razlastitveni postopek nelegitimen.

FOTO BUMBACA

Finančna sredstva v višini 30 milijard, ki so na razpolago po Osimskem sporazumu, naj goriška občina bolj smotrno uporabi za prestrukturiranje objektov v obmejnem pasu, da bodo služili novim potrebam, ko bo padla državna meja. Sedanje vojašnice, carinarnice, hlevi in druge podobne strukture bodo namreč čez dve leti prazni.

Goriški prefekt, ki je pokazal veliko zanimanje in razumevanje, je obljubil, da bo zadevo podrobno preučil in da bo skušal posredovati pri občinski upravi. Povedal je, da bi bilo koristno za vse, predvsem pa za javne uprave in upravitelje, počakati, da se o zadevi izrečeta sodstvo in deželno upravno sodišče.

Naslednjega dne je delegacijo sprejel tudi občinski odbornik za javna dela arh. Enzo Spagna, ki je povedal, da ima občina v postopku izvršilne načrte za tretji sklop del tovornega postajališča in da je te že predstavila štandreškemu rajonskemu svetu, da se o njih izreče. Poudaril je tudi, da občina ne namerava izvajati hitrih birokratskih postopkov glede Jeremitišča in da upa, da se bo spor s prizadetimi rešil.

Jeremitarji so od občine zahtevali, da v fazi sprejemanja dokončnega načrta spremeni namembnost zainteresiranega ozemlja in da reši celovitost Jeremitišča.

Srečanja z občinskim odbornikom se je udeležil tudi tajnik Kmečke zveze Edi Bukavec, ki je podčrtal, da vprašanje Jeremitišča ni samo krajevnega značaja, ampak da zadeva širši slovenski prostor.

Kljub pozivom zainteresiranih, da občina ustavi razlastitveni postopek, sta se v ponedeljek, 7. januarja, pojavila v Jeremitišču dva tehnika z nalogo, da izmerita zemljišča in da se tako začne razlastitveni postopek.

Jeremitarji, ki so med tem ogradili zaselek z raznimi protestnimi dvojezičnimi napisi, so tehnikoma jasno povedali, da se z njimi ne bodo pogovarjali v italijanščini in da bodo storili vse, da se ne uresniči razlastitveni postopek. Občinskima poverjenikoma ni preostalo drugega, kot da sta zapustila kraj, ki so ga med tem obiskale policijske in orožniške obhodnice.

V PONEDELJEK V PROSTORIH GORIŠKE POKRAJINE

MANJŠINSKO ŠOLSTVO V TREH DRŽAVAH

Deželni šolski sindikat CGIL je v ponedeljek, 7. t.m., priredil v Gorici celodnevni posvet z naslovom *Jezikovne manjšine v F-Jk, Sloveniji in Hrvaški: bogastvo, ki ga gre ovrednotiti.* Posvet je bil v pokrajinski sejni dvorani v organizaciji Medregijskega sindikalnega sveta FJ-k/Slovenija in pod pokroviteljstvom goriške pokrajine. Na posvetu so primerjali izobraževalne sisteme manjšin, ki živijo v obmejnem prostoru, in sicer slovensko v Italiji ter italijanski v Sloveniji in na Hrvaškem, zakonodajo in poglede sindikatov na odprte probleme ter njihove predloge za ovrednotenje manjšin.

FOTO BUMBACA

Spored referatov je bil nadvse pester in bogat, saj so spregovorili izvedenci, ki se z omenjeno problematiko ukvarjajo nekako vsak dan, od šolnikov do institucionalnih predstavnikov. Posvet je odprl poseg predsednika pokrajine Giorgio Brandolin, ki je poudaril potencial, s katerim razpolaga goriška pokrajina in bi lahko bila v tem smislu odličen laboratorij za sožitje, žal pa je še preveč odgovornih, ki ostajajo mnenja, da so manjšine prej problem kot pa bogastvo.

Tehtno in izčrpno poročilo je podal tajnik CGIL za šolstvo Antonio Luongo, ki je povzel stanje šolstva v naši deželi. Med drugim je poudaril, da pripada 5 odstotkov italijanskih državljanov narodnim manjšinam, najvišji delež le-teh pa ima v odstotkih ravno naša dežela, kjer živijo slovenska, furlanska in nemška narodna skupnost. Šola bi morala v tem smislu vzgajati bodoče generacije v spoštovanju teh različnih identitet ob dejstvu, da bi morala imeti vsaka manjšina možnost, da svojo identiteto ohranja in razvije. Manjšinske skupnosti so odigravale in odigravajo pomembno vlogo predvsem danes, ko se pripravljamo na bližnji vstop Slovenije v Evropsko zvezo in bo bolj odprto gledanje na svet, ki nas obdaja, lahko predstavljalo potrebno podlago za sprejemanje zgodovinskih novosti brez večjih travm. Velja še povedati, da je Luongo podčrtal, da se izhajajoč iz zakona 38/01 število slovenskih šol ne more kar tako krčiti, ob tem pa bo treba tudi konkretno razmišljati o vstopu slovenskega jezika v italijanske državne šole.

Zanimanje za posvet je bilo zelo zadovoljivo, saj je bila zasedba množična, vsi prisotni pa so se lahko seznanili z različnimi aspekti manjšinskega šolstva v treh državah, od številčnih podatkov do različnih pristopov, zakonskih besedil, ki urejujejo šolstvo v treh državah, do organizacije in strukture šolskega sistema. Na posvetu je marsikdo poudaril dejstvo, da se manjšinska šola danes ubada z demografskim problemom, obenem da je ravno problematika preživetja tista, ki jemlje glavnino pozornosti odgovornih na šolah, tako da je daljnoročno planiranje precej otežkočeno.

Na posvetu so spregovorili in predstavili stanje iz lastne izkušnje deželni šolski ravnatelj Bruno Forte, prisotni so lahko prisluhnili referatoma univerzitetnih raziskovalk Marise Michelini in Silvane Fachin Schiavi, Enrico Panini, tajnik šolskega sindikata CGIL, Janez Stergar, predsednik Sindikalne konference raziskovalnih in kulturnih organizacij Sindikata vzgoje, popoldan pa so spregovorili predsednica SSŠ Sonja Klanjšček, Nadja Debenjak, Rudi Pavšič, pedagoška svetovalka RS za slovenske šole v Italiji Andreja Duhovnik, predsednik Unije Italijanov Maurizio Tremul, predsednica hrvaškega Sindikata zaposlenih v vrtcih in osnovnih šolah Anita Car.

EJ

BLAGOSLOV OTROK PRI SV. IVANU V GORICI

ČUDEŽNA URA ZA NAŠE OTROKE

Na dan Svetih treh kraljev je bil na sedežu slovenskega dušnopastirskega središča pri cerkvi sv. Ivana v Gorici praznik naših otrok. S starši in sorodniki se jih je v klopeh med nedeljsko mašo zbralo res veliko, od dojenčkov pa do odraščajočih mladih.

Že pri homiliji jih je mašnik p. Mirko Pelicon na poseben način nagovoril o pomenu zvezde, ki so jo videli trije modri z Vzhoda, in luči, ki naj gori v vsakem izmed nas. Poklical je prostovoljca (opogumil se je mali Tadej Pahor), ki je stopil k p. Mirku na oltar, prižgal svečko in jo prinesel pred tabernakelj. Pred Najsvetejšim je tako vse občestvo zmolilo zdravo Marijo. Preprosta, a pomenljiva gesta, ki govori tudi o tem, kako nas Kristus vabi, da bi bili "kakor otroci", čistega srca in odprtih rok, ko se mu približujemo. Po sveti daritvi sta p. Mirko in župnik msgr. Cvetko Žbogar pred oltarjem pričakala prav vsakega najmanjšega in enega za drugim prekrižala na čelo.

Da bi bil praznik še bolj prijeten, je poskrbela Skupnost družin Sončnica, ki je v okviru duhovnije zelo dejavna in v zadnjih letih pobudnik res zanimivih formativnih in družabnih srečanj (naj omenimo, da bo Skupnost imela 18. t.m. občni zbor). Predsednica Sončnice Mirjam Bratina je namreč po maši v lepi novi dvorani ob cerkvi sv. Ivana pozdravila številne prisotne in goste s Tržaškega, ki so prikazali otroško predstavo *Čudežna ura*. Učinkovito in prijetno igrico, ki je otroke na njim razumljiv način nagovorila o tem, kako naj ravnajo s prejetimi darovi, je napisala in zrežirala prof. Lučka Susič. Mladi igralci so nastopili sproščeno in prikazali prav ljubeznivo igrico o Mikiju (Danjel Simonetig), ki je za sv. Miklavža prejel prav posebno darilo, od katerega se je marsičesa naučil. Vživeto so odigrali svoje vloge tudi angel (Julija Berdon), Janica (Helena Pertot), prababica (Nadia Roncelli), oče (Peter Raseni) in robot Krompirček (Tomaž Susič). Povejmo še, da je za sceno poskrbel Štefan Pahor, za gib Nikla Panizon, izvirno glasbo pa je napisal Aljoša Saksida.

Ob koncu naj se v imenu staršev in družin zahvalimo Skupnosti Sončnica, Slovenskemu odru iz Trsta in našima duhovnima pastirjema za vsa prizadevanja pri vsestranski rasti župnijske skupnosti in sploh goriških družin.

DD

IGRA DEVETSTO V SOVODNJAH

Devetsto je poetični dramski tekst, ki je nastal po istoimenskem romanu Baricca in bo v gledališki inačici ponovno prevzel publiko v soboto, 12. t.m., ob 20.30 v Kulturnem domu v Sovodnjah. Dogodivščina svojevrstnega umetnika, ki ni v življenju nikoli stopil na kopno, ker je v svojem ladijskem mikrokozmosu ustvaril sebi čisto primeren in popoln svet, je pritegnila pozornost literarne, gledališke in filmske scene, saj je doživela nepozabno filmsko uprizoritev z naslovom *Legenda pianista na oceanu*. Režiser Marko Sosič jo je postavil na oder in uspel ohraniti njeno pravljično sugestijo. Janko Petrovec nas bo popremil v podpalubje ladje Virginian, kjer bo zaživela neverjetna zgodba genialnega Dannyja Boodmana T. D. Lemona Devetsta, najboljšega pianista vseh časov. Večplastni interpret se bo vživel v vlogo trobentača Tima Tooneya, izumitelja jazza Jellyja Rolla Mortona, mornarjev in, seveda, protagonista pianista *Devetsta*. Globoka pripoved o življenju in umetnosti je že dosegla odobravanje kritikov in publike, ki ji je prisluhnila v preko 40 ponovitvah, zdaj pa se pripravlja očarati sovodenjsko publiko.

OBČNI ZBOR SKUPNOSTI DRUŽIN SONČNICA

Skupnost družn Sončnica, ki zbira mlade slovenske družine na Goriškem, vabi člane na tretji redni občni zbor, ki bo potekal v petek, 18. januarja 2002, ob 20.30 v prostorih župnijske dvorane pri svetem Ivanu v ulici San Giovanni 9 v Gorici. Na občnem zboru bodo člani odobrili obračun in proračun ter spregovorili o programu, ki ga bodo izvedli v letošnjem letu. Po končanem občnem zboru bo sledila družabnost ter včlanjevanje.

NOVA KNJIGA ALDA RUPLA

Nosi naslov *Nočitve pod zvezdami*, gre pa za zbirko desetih črtic ali bolje rečeno intimistične kratke proze, ki nam posreduje vtise o dojemanju narave in o odnosu človek-narava v različnih predelih naše celine, od Švedske do Bosne in naših krajev. Knjiga šteje 180 strani, založila jo je družba Transmedia, knjigo pa je likovno obogatil Jože Cej. Prva predstavitev knjige bo 24. t.m. ob 20. uri Feiglovi knjižnici, v organizaciji Slovenskega planinskega društva. O delu bo spregovoril Duško Jelinčič.

DRAMSKA SKUPINA PROSVETNEGA DRUŠTVA ŠTANDREŽ

ZADNJE VAJE ZA DRAMO KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

IVA KORŠIČ

V župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu je bilo pretekli ponedeljek ozračje že nasičeno s tistim posebnim vzdušjem, ki se prikrade, ko je premierska uprizoritev nove dramske postavitve tik pred vrati.

Odrska mojstra Franko in Joško Kogoj sta po željah režiserja Emila Aberška že postavila in dopolnila scensko sliko, le kakšno malenkost bosta še dodala. Luči so bile v glavnem že izoblikovane, Martin Tonsig jih bo še malce predelal po režiserjevih navodilih. Igralci so bili skoraj vsi oblečeni v kostume, ki jih je s potrpežljivim in vestnim odbiranjem izbrala Snežica Černic in pri tem skušala čim bolje razbrati režiserjeve misli in paziti, da se bo vsak detajl ujemal z zgodovinskim trenutkom, ki ga prikazuje drama, hkrati pa, da se bodo kostumi tudi po barvah usklajevali med seboj. Glasba, ki jo je izbral Patrick Quaggiato, je bila že nared. Šepetalka Marinka Leban je za zastorom marljivo šepetala, posebno tiste replike, ki so se še zatikale. Režiser Aberšek in strokovni sodelavec Janez Starina sta pazljivo opazovala in poslušala odrsko izvajanje, ob koncu vaje pa povedala svoje mnenje, opozorila igralce na šibkejše točke in obrazložila, kako bi morala celota potekati. Igralci se pač trudijo, da bi se čim bolj približali njunim zahtevam. Letos so le-te povsem drugačne.

Dramski odsek Prosvetnega društva Štandrež bo namreč premierno stopil na domače odrske deske to **soboto, 12. januarja, ob 20.30** in po dolgih letih vedrih iger predstavil osrednje delo Franceta Bevka *Kaplan Martin Čedermac* (izšel je l. 1938 pod psevdonimom P. Sedmak) v dramatizaciji Borisa Grabnarja. V njem Bevk, kot je vsem znano, obravnava narodno zatiranje Slovencev v Beneški Sloveniji in prikazuje lik pokončnega slovenskega duhovnika, ki kljubuje pretečemu zlu. Prešeren smeh se bo torej tokrat povsem umaknil s štandreškega odra, na katerem je nesporno kraljeval veliko sezon. Letos bodo domače gledalce in goste spremljali drugačni, resnobni občutki, ki bodo zarezali globoko v gledalčevo zavest, če bodo igralci res kos tej zahtevni nalogi.

Približno dveurna predstava terja od igralcev fizični in psihološki napor. V zvezi s tem in z izbiro besedila mi je igralec Janez Starina povedal tole: "Izjemno mi je všeč, da so se štandreški igralci odločili za ta tekst. Zdi se mi dragoceno, da so ga izbrali ravno sedaj, ko se na italijanski politični sceni pojavljajo take podobe, ki se dotikajo mračne dobe naše zgodovine. Za igralce je to velik izziv, ker se po dolgih letih spet srečujejo z dramo. Kot sooblikovalec predstave sem zapazil, da so se vsi nastopajoči izjemno boleče, osebno prizadeto odzivali na tekst, kot da ga doživljajo danes, pač zaradi sedanje politične situacije in znanih štandreških 'bojev'. Treba je bilo celo brzdati igralce in jih usmerjati na realna tla, ker so bili ti občutki tako močni, da so izvajalce potisnili v neki nezaželen patos".

Če so štandreški igralci imeli srečno roko pri svoji izbiri, bodo gledalci preverili na sobotni premieri oz. na ponovitvi v nedeljo, 13. januarja, ob 17. uri. To bo hkrati zadnja predstava prvega abonmaja ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2001.

Kot je bilo že napisano, nastopa v drami kar 18 igralcev. Poleg že znanih obrazov bodo prvič na odru nekateri novinci. Tokratno skupino sestavljajo: Božidar Tabaj v glavni vlogi kaplana Martina Čedermaca, Marta Povšič (Katina, njegova sestra), Christian Benedetti (poročnik), Dimitri Brajnik (Žef Klinjon), Breda Peric (mati Martina Čedermaca), Marko Tabaj (Vanc Rakar), Marko Brajnik (prefekt), Martin Komjanc (kaplan Potokar), Damjan Paulin (kaplan Skubin), Viktor Selva (župnik), Marjan Breščak (nadškof), David Vižintin (kmet Breškon), Danjela Puia (Breškonka), Silvan Skok (kmet Birtič), Vanja Bastiani (Birtička), Verena Brajnik (Mjutka), Lucijan Kerpan (krčmar Špehonja), Martin Marussi (vaščan z orglicami).

V PETEK, 11. JANUARJA

SPOMIN NA NADŠKOFA COCOLINA

V petek, 11. t.m., bo poteklo 20 let, odkar je umrl goriški nadškof Peter Cocolin. Goriško cerkev je vodil od l. 1967 do 1982. Po premestitvi nadškofa Pangrazija, je papež Pavel VI., 26. junija 1967, imenoval Cocolina za goriškega nadškofa in metropolita. Cocolinovo škofovanje je potekalo v pokoncilski dobi, ko so se postavljale zahteve po posodobitvi cerkvenih struktur in verskega življenja. V tem prizadevanju je ustanovil škofijski duhovniški svet in izdelal večletne pastoralne načrte. Ustanovil je škofijski pastoralni svet, v katerem so poleg duhovnikov tudi laiki. Cocolinu gre velika zasluga za poživitev misijonskega zanimanja in ustanovitev škofijske postojanke na Slonokoščeni obali. Slovenski verniki v Gorici mu dolgujemo ustanovitev Slovenskega pastoralnega središča oz. duhovnije pri Sv. Ivanu.

V spomin nanj bo **v petek, 11. t.m.**, v oratoriju Pastor angelicus v ul. Rabatta 18 ob 17.30 srečanje z naslovom *Spomin na škofa Petra*, na katerem se bodo spomnili lika in del pokojnika. O njem bodo spregovorili tržaški škof msgr. Evgen Ravignani, prof. Lojzka Bratuž z videmske univerze in župnik v Campolongu ter bivši generalni vikar msgr. Ennio Tuni. Ob 19. uri bo v stolni cerkvi maša, somaševanje bo vodil nadškof De Antoni.

IN MEMORIAM

MILA IN JELA VUK

V družini Vuk iz Mirna, iz katere izhaja tudi prezgodaj umrli književnik Stanko Vuk (1912-1944), so se pred kratkim poslovili od dveh njegovih sestra, ki sta dočakali visoko starost. Prva je Mila Vuk por. Perco, ki se je rodila v Mirnu pri Gorici leta 1910, šolala se je pri sestrah notredamkah v Škofji Loki in Gorici, malo pred drugo svetovno vojno pa se je poročila s furlanskim rojakom Aldom Percom iz Ločnika, ki je bil po poklicu trgovski potnik. Družino sta si ustvarila v Livornu, pokojnica pa je vse štiri otroke, enega sina in tri hčere, dobro naučila slovensko, prav tako tudi nekatere vnuke. Njen dom v tem italijanskem obmorskem mestu je zlasti ob začetku vojne postal zatočišče mnogim slovenskim vojakom, ki so tam služili vojaški rok. Zaradi stalnih bombardiranj tega mesta so se med drugo svetovno vojno preselili v Norcio v Umbriji, kjer je njihova družina že za časa nemške okupacije vzpostavila stik z odporniškim gibanjem, prav tako pa so pomagali mnogim pobeglim slovenskim, hrvaškim in črnogorskim zapornikom in internirancem ter strmoglavljenim ameriškim in angleškim pilotom, kar je bilo seveda zelo pogumno, a hkrati izjemno nevarno in tvegano. Pok. Mila Vuk por. Perco se je po drugi svetovni vojni popolnoma predala svoji številni družini, poleg otrok tudi vnukom, stalno je bila v tesnem stiku z rodnim Mirnom; dokler je mogla, je živo sledila dogajanju v matični domovini, njen prijetni dom v Livornu je skratka pomenil nekakšno slovensko oazo v tem italijanskem mestu. Tu je po dolgi bolezni tudi umrla 23. decembra 2001, pokopana pa je bila na božično vigilijo 24. decembra 2001.

Dobra dva tedna kasneje je s tega sveta odšla tudi njena sestra Jela Vuk por. Dobrota, rojena v Mirnu leta 1911. Njena življenjska pot je bila zelo razgibana; že v ranem otroštvu je med prvo svetovno vojno skupaj z družino okusila begunstvo na Štajerskem, po povratku na Goriško je obiskovala trgovsko šolo v Gorici, v tridesetih letih pa je morala zaradi fašističnega režima iskati zaposlitev v Jugoslaviji. Najprej je delala v odvetniški pisarni dr. Aleša Stanovnika na Jesenicah, kasneje pa kot strokovna uslužbenka na različnih bankah v Ljubljani, po vojni na Jugobanki in kasneje do upokojitve na Ljubljanski banki. Sama ni imela družine, vedno pa je bila v oporo sorodnikom med njihovim šolanjem in v življenjskih težavah. Po upokojitvi se je vrnila v rodni Miren, kjer je ob bližini številnih sorodnikov tudi dočakala visoko starost in se od njih mirno poslovila. Umrla je na svojem domu 3. januarja 2002, pokopana pa je bila na Svete tri kralje popoldne na mirenskem pokopališču.

SPOMLADANSKO POTOVANJE Z NOVIM GLASOM

Vabimo vas na potovanje

PO ANDALUZIJI V ŠPANIJI OD 23. DO 29. APRILA 2002

INFORMACIJE IN VPISOVANJE na naših uredništvih v Gorici in v Trstu, **tel. 0481 533177** ter **040 365473**. Akontacija pri vpisu 300.000 lir ali 155 evrov.

Pohitite s prijavo, ker je veliko mest že zasedenih!

OBVESTILA

ODBOR ZSKP se bo sestal v torek, 15. januarja, ob 20.30 na sedežu v Gorici.

MED MOLITVENO osmino za krščansko edinost (od 18. do 25. januarja) bo v cerkvi sv. Ignacija v Gorici v nedeljo, 20. januarja, ob 16. uri slovesna liturgija v bizantinsko-slovanskem obredu, ki ji bo predsedoval goriški nadškof. Pel bo slovenski ekumenski zbor.

DAROVI

ZA JEREMITARSKO skupnost Kati in Lojze Burjes (ZDA) darujeta 50 USA $.

ZA CERKEV v Gabrjah Karla Malič Menis 65.000; Angela Malič Klede 10.000; N.N. za ogrevanje 80.000; Kristina Devetak 20.000; Zofka Florenin 25.000; Adriana Maraž Preschern v spomin na Ignacija Dottorija 50.000; N.N. namesto cvetja na grob 100.000 lir.

ZA SLOVENSKO duhovnijo sv. Ivana v Gorici namesto cvetja na grob dragi prijateljici Majdi Kogoj daruje Lina Marinčič 100.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu N.N. za ogrevanje 50.000; Ida Cotič Devetti namesto cvetja na grob Giuseppeja Venzela 50.000, N.N. za ogrevanje 50.000, svojci za zvonjenje 20.000; svojci ob prvi obletnici smrti očeta Mirka Mužiča 50.000; Zora Devetak Laurenti 120.000 ter za MlPZ Vrh sv. Mihaela 80.000 in za cvetje 20.000; Renato Devetak 100.000; Gostilna Devetak za popravilo ogrevalne naprave 430.000; N.N. za popravila cerkve 1.000.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi N.N. za cvetje 10.000; N.N. 50.000 lir; Laura Koncut 40 evrov.

ZA MISIJON p. Kosa in lačne po svetu Jušta Planinšek in Danči z družino: 100.000; N.N. Rupa 150.000; N.N. Rupa 100.000; N.N. namesto cvetja na grob 50.000 lir.

ZA CERKEV na Peči N.N. 60.000; Jožica Marušič v spomin na brata Oskarja 50.000; Lučka Carli v spomin na teto Marijo Čefarin 150.000; hčerki Bartolucci v spomin na mamo Darinko 30.000; N.N. 50.000 ter za goriško Karitas 50.000; druž. Florenin Albina namesto cvetja na grob dragemu očetu 200.000; Adriana Malič Devetak ob 100-letnici rojstva none Štefanije 100.000; zlatoporočenca Salvatore in Angela 100.000 lir.

ŽUPNIJA SV. ANDREJA APOSTOLA V ŠTANDREŽU

vabi na

BOŽIČNI KONCERT SAKRALNE GLASBE

pel bo **komorni zbor Nova Gorica** pod vodstvom Ambroža Čopija.

Župnijska cerkev v Štandrežu, **nedelja, 20. januarja, ob 17. uri**

ŽENSKI PEVSKI ZBOR in SKRD JADRO IZ RONK

vabita na tradicionalni

KONCERT BOŽIČNIH PESMI

Izvaja **Mešani pevski zbor LIPA** iz Bazovice, ki ga vodi **Tamara Ražem**

Cerkev sv. Lovrenca v Ronkah, **nedelja, 13. januarja 2002, ob 15.30**

.... sledila bo v kleti družine S. Marušiča, v ulici Metlika, predstavitev 10. številke publikacije Jadro 2001

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Alessandro Baricco

DEVETSTO

V INTERPRETACIJI Janka Petrovca

REŽIJA Marko Sosič

Kulturni dom v Sovodnjah, **sobota, 12. januarja, ob 20.30**

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ
DRAMSKI ODSEK

France Bevk

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

DRAMATIZACIJA Boris Grabnar

REŽIJA Emil Aberšek

STROKOVNI SODELAVEC Janez Starina

Štandrež, župnijska dvorana Anton Gregorčič

PREMIERA: **sobota, 12. januarja 2002, ob 20.30**

ABONMAJSKA PREDSTAVA: **nedelja, 13. januarja, ob 17. uri**

REZERVACIJA PROSTOROV v soboto, 12. januarja, od 13. do 14. ure na tel. 0481 21332 (David Vižintin) in eno uro pred premiero v dvorani.

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

ISKRIVI SMEH, NA USTIH VSEH

- **Nedelja, 20. januarja 2002, ob 17. uri**
  DRAMSKA DRUŽINA F.B. SEDEJ IZ ŠTEVERJANA
  DOBRODOŠLI, KDAJ POJDETE DOMU?
  DRAMSKI ODSEK PD ŠTANDREŽ
  TATA VSE VE
- **Nedelja, 27. januarja 2002, ob 17. uri**
  KULTURNO DRUŠTVO VRBJE - CELJE
  Brandon Thomas
  CHARLEYEVA TETA
- **Četrtek, 31. januarja 2002, ob 20. uri**
  Natečaj mladi oder - Nagrajevanje
  DRAMSKI ODSEK PD ŠTANDREŽ
  ČLOVEK BREZ SMEHA
- **Nedelja, 3. februarja 2002, ob 17. uri**
  POPOTNI KOMEDIJANTI
  Jaka Štoka
  TRIJE TIČKI

PREDSTAVE bodo **v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici**, razen *Treh tičkov*, ki bo v telovadnici centra

S 1. STRANI

BENEŠKI OBRAČUN

Velja povedati, da je bil letošnji Dan emigranta prvi po sprejetju zaščitnega zakona, kar je dalo manifestaciji poseben pečat. Zakon je namreč pomemben ravno za Slovence, ki živijo v videmski pokrajini, saj je to prvo besedilo, ki jih enači z ostalim zamejstvom, ob tem pa se je uresničevanje zakonskega besedila zaenkrat omejilo le na Benečijo, saj je od odobrenih členov dejansko uresničen le tisti, ki podržavi dvojezično šolo v Špetru. Na Dnevu emigranta so torej počastili tudi drugo zgodovinsko novost, in sicer dejstvo, da Slovenci v videmski pokrajini razpolagajo z državno šolo, kjer se poučuje slovenski jezik.

Dan emigranta je bil od vedno tradicionalna priložnost, na kateri so domači predstavniki javno zahtevali od oblasti pravice in še posebno zaščitni zakon, po sprejetju zakona pa je srečanje tudi priložnost, da pristojne spominjajo na izvajanje zgodovinskega besedila.

Gost Dneva emigranta je bil, kot rečeno, predsednik parlamenta Borut Pahor **(na sliki)**, ki je pred mikrofonom med drugim povedal, da se prihodnost naše celine gradi na sožitju in sodelovanju. S tem v zvezi predstavlja odobritev zaščitnega zakona pomemben mejnik v sodelovanju med sosednjima državama tudi v luči razširitve EZ na Slovenijo, sedaj pa je potrebno, da se čimprej rešijo problemi okoli izvajanja omenjenega besedila. Pisno je Dan emigranta pozdravil tudi predsednik RS Milan Kučan.

V imenu organizacij Slovencev videmske pokrajine je na srečanju spregovorila prof. Živa Gruden. Nastop ravnateljice dvojezične šole ni bil slučajen, saj je na njem spregovorila ravno o etapah, ki so privedle do podržavljanja pomembne šolske ustanove, kar predstavlja prvo veliko zmago po odobritvi zaščitnega zakona za Slovence.

Na Dnevu emigranta je spregovoril tudi senator v italijanskem parlamentu Miloš Budin, ki je podčrtal zamude pri izvajanju zaščitnega zakona pri deželi F-Jk ter ocenil tako odlašanje z zakonom za neevropsko; pred mikrofon sta stopila tudi deželni šolski ravnatelj Bruno Forte in čedajski župan Attilio Vuga.

Ob govorih pa je Dan emigranta predvsem praznik slovenske kulture, saj predvideva nadvse pester in bogat program. Letos so se prosvetni delavci s prisrčnim poklonom spomnili na Kekka, nepozabnega ustvarjalca, pevca in glasbenika toliko *Senjamov beneške piesmi*, ki je pred kratkim utihnil. Lia Bront in Alessandro Bertossin sta se oddložila njegovemu spominu.

Najbolj pričakovana točka Dneva emigranta pa je vsakoletni nastop Beneškega gledališča, ki se ravno na dan Sv. treh kraljev predstavlja z novo igro. Velja spomniti, da se je dramska skupina rodila ravno na Dnevu emigranta. Letošnji nastop je bil tudi poseben in retrospektiven, saj so tudi beneški igralci hoteli na svoj način povedati, da se je za Benečane po odobritvi zaščitnega zakona zgodilo res nekaj prelomnega. Aldo Klodič je poskrbel za igro *Mama... zaščita*, ki jo je režiral Marjan Bevk. Ob igralcih Beneškega gledališča so pri postavitvi igre sodelovali tudi sedanji in bivši učenci špetrske šole, dekleta iz Rezije Alessandra in Gabriella ter pevska skupina Beneške korenine. V delu je Aldo Klodič zbral odlomke del, ki jih je Izidor Predan napisal za Dan emigratna in kažejo na dolgo pot, ki so jo morali Slovenci prehoditi, da so prišli do varstva slovenske besede v Benečiji.

Aldo Klodič je med drugim napisal: *Kar se rodi kiek novega, smo vsi veseli. In vič ki smo se trudili, buj veliko je veselje. Za zaščito Slovencev v Italiji smo se trudili čez 40 liet in Dan emigranta je biu zmieran na postaja telega truda. Je že 40 liet, ki se borimo na telim odru. Zbral smo an par koščiču od vsega telega velikega diela za spomin, pa ne samuo: tudi za podpuoro, za tardi kaman, od katerega začet gradit novo hišo. Smo udobil tele leč, je paršlo priznanje, so nam priznali naše pravice, in sada? "Mama... zaščita!!!" Smo se uleg-nili na njo? Nas je zastrašla? Al pa bo od sada napri vse teklo brez večjih težav? Ne! Nie časa za počivat, muormo uresničiti, kar nam je bluo dano. Kuo? Z dielom, ku donas. Šuola, kulturna društva, zbori, pa tudi občine, druge uprave in organizacije, vsi kupe muormo zavihnit rokave in parjet nazaj za dielo, če nočemo, da ostane zaščita brez Benečanov.*

PREDSTAVITEV V PETEK

KNJIŽNI BISER O REZIJI

V petek, 4. januarja, so v občinski dvorani na Ravanci v Reziji predstavili knjižno novost, za katero so poskrbeli pri ljubljanski založbi Družina. Gre za novo fotomonografijo o rezijanski dolini, katere avtor je v videmski pokrajini dobro poznan fotograf Milan Grego, italijanski predstavitveni tekst pa je posredoval strokovni poznavalec rezijanskega kulturnega bogastva in soavtor publikacije Roberto Dapit, medtem ko je za slovenski prevod poskrbela prof. Živa Gruden. V knjigi lahko preberemo tudi nekatere poezije domače pesnice Silvane Paletti, ki je napisala tudi uvodne besede.

Fotomonografija o Reziji predstavlja nekakšno nadaljevanje posrečene fotomonografije, ki so jo predstavili pred nekaj leti, in je bila vsebinsko vezana na Beneško Slovenijo. Milan Grego, ki je doma iz Tolminske, je sam povedal, da se je prvič srečal z rezijansko kulturo že v otroških letih, ko so tudi po Posočju hodili rezijanski brusači, dolino rož pa je posebno vzljubil kasneje, kar pričajo tudi njegove fotografije. V knjigi lahko spoznamo skrite in manj skrite kotičke tega predela našega zamejstva, gre dejansko za izčrpno fotografsko predstavitev etničnega, kulturnega in verskega prostora. Milan Grego ima najraje naravo in okolje, posebno pozornost pa namenja tudi ljudem in prizorom iz vsakdanjega življenja. Vseh fotografij je približno 200 in so sad triletnega Gregovega zahajanja v Rezijo.

EJ

SLOVENIJA

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE

NOVA PRIMORSKA PREMIERA

IVA KORŠIČ

Decembrske dopoldneve in večere je Primorsko dramsko gledališče posvetilo predvsem reprizam prvih treh letošnjih dramskih postavitev, radoživih Goldonijevih *Zdrah* v izvirni režiji Vita Tauferja, bolestne drame Slavka Gruma *Dogodek v mestu Gogi* v psihološko poglobljenem režijskem pristopu Mileta Koruna in ljubkega *Pingvina Cofka* Romane Ercegovič v nežni režijski zamisli Dragoslava Todorovića, pa tudi gostovanjem z lanskoletnimi predstavami po slovenskih odrih.

Na odrskih deskah tržaškega Kulturnega doma je predstavilo največjo uspešnico iz lanske sezone, poetično lirično komedijo *Tistega lepega dne* po noveli Cirila Kosmača in predelavi S. Fišerja v humorno-nostalgični režiji Borisa Kobala. Celo silvestrski večer je igralski ansambel PDG preživel delovno, saj je na domačem odru spet ponudil sodobno evropsko komedijo *Libertinec* E.-Emmanuela Schmitta v režiji Georgija Para, tako da so najbolj zagrizeni ljubitelji dramske umetnosti lahko nazdravili prihajajočemu letu v priljubljenem hramu očarljive modrice.

Mesec januar pa bo v glavnem posvečen četrti premieri letošnje gledališke sezone. Na sporedu bo tokrat eno izmed najbolj znanih odrskih del ruskega pisatelja in dramatika A. Pavloviča Čehova (1860-1904) *Tri sestre*. Čehov je izpovedal, da je bila medicina njegova zakonita žena, literatura pa ljubica. S tem je podčrtal, da je bil vse, sicer kratko življenje razpet med zdravniškim poklicem in literarnim snovanjem. Pisateljsko pot je začel s pisanjem kratkih humorističnih zgodb iz vsakdanjega življenja, toda kaj kmalu je prešel na realistične novele. V njih je opisoval male ljudi iz kmečkega in meščanskega okolja. Njegov humor je kasneje prepustil mesto resignaciji, skepsi in občutku nemoči. Kot dramatik je pustil izredno in jasno smer v razvoju svetovne dramatike. Ustvaril je namreč izviren tip drame brez tradicionalnih zapletov in ustaljene kompozicije, ki je lastna realističnim dramskim besedilom. Spremenil jo je v vrsto liričnih pripovednih in razpoloženjskih prizorov, drobno stkanih med seboj. Obravnavana tematika je večinoma prazno in brezizhodno življenje ruske podeželske inteligence, ki sanja o neki boljši bodočnosti; le-ta pa se nikdar ne uresniči. Tako sanjarsko hrepenenje preveva tudi dramo *Tri sestre*, ki jo bo PDG premierno uprizorilo v četrtek, 17. t. m., ob 20. uri. V slovenskem prevodu Milana Jesiha, režiji Jerneja Lorencija in njegovega asistenta Petra Srpčiča, v dramaturškem branju Teje Rogelj, ob lektorski pomoči Srečka Fišerja, v scenografski zasnovi Branka Hojnika, kostumografski preobleki Bjanke Adžič Ursulov in ob izvirni glasbi Branka Rožmana ter svetlobni obdelavi Sama Oblokarja bodo nastopili domači igralci in gostje: Peter Musevski (Andrej Sergejevič Prozorov), Lara Jankovič (Nataša Ivanovna), Teja Glažar (Olga), Štefanija Drolc k.g. (Maša), Mira Lampe-Vujičić (Irina), Radoš Bolčina (Fjodor Iljič Kuligin), Vlado Novak k.g. (Aleksander Ignatjevič Verišinin), Primož Pirnat (Nikolaj Lvovič Tuzenbah), Rastko Krošl (Vasilij Vasiljevič Soljoni), Ivo Barišič (Ivan Romanovič Čebutikin), Aljoša Koltak k.g. (Ferapont) in Ana Facchini (Anfisa). Predanim in občutljivim gledalcem se spet obeta užitka polno odrsko doživetje, ki ga znajo zmeraj znova obuditi izpovedi velikih brezčasnih klasičnih dramatikov.

GLOSA JURIJ PALJK

O OBLJUBAH

Pravzaprav bi tokrat raje rekli kakšno besedo bolj o željah kot o obljubah, katerih smo bili tudi letos deležni ob Božiču in Novem letu, ko smo širokogrudno prejemali in seveda tudi razdajali voščila. Seveda so te naše praznične želje vedno najboljše in najlepše, saj si sami ob vsakem novem letu želimo vse najboljše in seveda to tudi drugim želimo, običajno jim to izrazimo tudi z voščili.

Večkrat pa novoletne praznike spremljajo tudi obljube, ki so vse ali skoraj vse v glavnem uglašene na tematiko spremembe življenja in naših navad, spremembe na bolje, seveda.

Te obljube, ki so največkrat bolj pobožne želje kot pa resnične obljube, gredo od odločne in jasne samoobljube, da v novem letu ne bomo več kadili. In se po Novem letu znajdemo znova v trafiki z zavojčkom cigaret v rokah. Lahko pa si tudi obljubimo, da bomo v novem letu živeli bolj zdravo, da bomo več telovadili, z odprtimi pljuči zajemali svež zrak sredi idilične narave, nekje v gozdičku ali ob reki, v gorah ali ob morju. In se po praznikih spet najdemo v sedečem položaju na delovnem mestu in na pol ležeče na domačem kavču.

Znamenite in nikdar dovolj opevane so tudi praznične obljube o hitrem hujšanju, ki še posebej zadevajo ženski svet. Naše drage sopotnice si večkrat obljubljajo, da bodo "po Novem letu končno spremenile prehrambene navade in začele z dolgo odlagano shujševalno kuro". Gre za tisto znano shujševalno kuro, ki "jo bomo začeli naslednji ponedeljek", in navadno nas tisti ponedeljek kar predolgo časa že čaka. In Novo leto je priložnost, da znova sklenemo, kako bomo uredili svoje življenje in tudi svojo telesno težo, ki ni več taka, kakršna bi morala biti, na kar nas je tudi zdravnik opozoril. In si seveda takoj obljubimo, "da bomo po novoletnih praznikih gotovo začeli na novo, da bomo shujšali in veliko bolj zdravo živeli". Rečemo si tudi, da bo po novoletnih praznikih vse skupaj veliko lažje, ker bodo prazniki in obložene mize končno že mimo in se bomo zato v miru posvetili sami sebi. To so tiste znamenite shujševalne kure, ki se vedno začnejo naslednji ponedeljek in takoj po naslednjih praznikih ali ob godu svetega Nikoli v letu, ki ga vsi predobro poznamo, še zlasti takrat, ko gre za izpolnitev danih obljub.

Pa minejo novoletni prazniki in smo spet tam, kjer smo bili samo nekaj dni prej: v čisto vsakdanjem vrvežu našega bolj ali manj znosnega življenja in niti se ne čudimo več, ko ugotovimo, da je lepe praznične želje in še lepše obljube odnesel veter vsakdanjega dne, ki je veliko bolj prozaičen, kot pa se nam zdi ob praznikih. Nekateri smo si obljubljali, da ne bomo več kadili, drugi, da ne bomo več pili, tretji, da bomo bolj telovadili, hodili v naravo, četrti, da bomo več brali, ker smo tik pred iztekom starega leta ugotovili, kako malo časa smo utegnili posvetiti prebiranju knjig in nas od te lepe navade ni odvračalo samo današnje življenje in tudi ne samo televizija, ampak tudi naša lenoba.

Če smo starši, smo si ob Novem letu seveda obljubili, da bomo bolj vestni starši, da bomo več časa posvetili družini, otrokom in še posebej življenjski sopotnici ali sopotniku, ker se nam je kar nenadoma zazdelo, da med nami ni vse tako v redu, kot bi moralo biti.

Tudi o razmerah na delovnem mestu smo razmišljali in čisto na dnu smo lahko iskreno pred lastno vestjo ugotovili, da gremo lahko tudi sami komu na živce in zato ne gredo samo kolegi nam na jetra s svojim obnašanjem in smo si seveda ob praznikih obljubili, da se bomo zato najprej sami spremenili, seveda na boljše, in se bodo zato tudi kolegi spremenili na boljše. Pa smo potem vsi ponovno prišli na ista delovna mesta in ugotovili, da smo se sami kaj malo spremenili in se tudi naši kolegi in kolegice niso spremenili, in tudi to smo ponovno videli, da imajo tisti kolegi, ki so imeli lansko leto kisle obraze, tudi letos še vedno kisle obraze, morda še bolj kisle. In smo se nehali spraševati, če gremo sami komu na živce, tudi zato, ker smo na delovnem mestu videli ponovno ljudi, ki gredo nam na živce, in seveda tudi tiste, za katere vemo, da jim gremo mi. Spet običajen vsakdanjik torej.

In naše želje in obljube ob Novem letu? Kaj je z njimi?

Že res, da se dosti iz naših prazničnih želja in obljub ni izvilo, še manj uresničilo, saj sami pri sebi na tihem le priznavamo, da se je izjemno težko spremeniti. Sami vidimo, kako prav ima stari slovenski pregovor, ki pravi, da je stara navada železna srajca, kar v preprostih besedah pomeni, da je staro navado izjemno težko spremeniti.

Vse to je sicer res, a vseeno je nekaj dobrega tako v naših prazničnih željah kot v obljubah. Najprej gre tu za iskreno naravnanost k dobremu, ki ga nosi v sebi vsaka poštena obljuba in vsako iskreno praznično voščilo. In vsaka želja in vsaka praznična obljuba sta vseeno naredili nekaj dobrega v nas, če sta nas vsaj opozorili na to, da z nami ni vse tako, kot bi moralo biti. Ve pa se tudi, da še nihče ni samega sebe in ne drugih spremenil z voščili in niti ne z obljubami, katerim niso sledila dejanja.

V TOLMINSKI KNJIŽNICI DO 24. JANUARJA

VOJNA LETA 1991 V GORNJEM POSOČJU

ADA KLINKON

Zanimivo in kvalitetno razstavo je pripravilo območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Gornje Posočje. Svečano so jo odprli v Tolminski knjižnici v začetku decembra lani, na ogled pa bo do 24. januarja 2002. Na panojih v knjižnici je razstavljeno gradivo, ki ga je pripravil vsak poveljnik posebej. Opremljeno je z besednim gradivom, kajti vsak je imel svoje naloge v vojni, razstavljene pa so tudi fotografije. Vsi materiali iz arhiva so skrbno predstavljeni in pri pazljivem ogledovanju bo obiskovalec spoznal marsikatero vojno skrivnost in strategijo, ki so jo uporabljali vojni poveljnik in naši vojaki. Vidna je dobra organiziranost teritorialne obrambe, kajti v zadnjih dneh pred osamosvojitvijo Slovenije še vedno nismo verjeli, da bo prišlo do oboroženega spopada med Teritorialno obrambo in Jugoslovansko ljudsko armado. Razstava je razdeljena v tematske sklope, jasen shematski prikaz vsega gradiva, na koncu pa je podana analiza vojne za samostojno Slovenijo. Naj navedemo le nekaj naslovov: Blokada vojašnice Tolmin in stražnic Breginj, Učeja in Log pod Mangartom, Deblokada mednarodnega prehoda Robič, Zavzetje skladišča Šentviška Gora in drugo.

Iz razstave je sklepati, da so občina, milica in TO zelo dobro sodelovale. Upajmo, da bo ta dobro pripravljena razstava potovala še kam. Domovinska vzgoja je potrebna tudi v Sloveniji.

OB MOŽNIH PRODAJAH BANK IN PODJETIJ TUJIM DRUŽBAM

RAZLIČNA STALIŠČA IN POLEMIKE O NACIONALNEM INTERESU

MARJAN DROBEŽ

Največje zanimanje v Sloveniji ob pričetku novega leta je povzročila uvedba evra, skupne valute dvanajstih držav iz območja EU. V poslovnih bankah in menjalnicah so imeli (in še imajo) tega denarja dovolj za vse morebitne interesente, toda nakupi so bili manjši od predvidevanj oz. pričakovanj. Pač pa so tiskana in elektronska občila objavila veliko zapisov in komentarjev o tem, kdaj bodo tudi v Sloveniji sedanjo valuto, ki je začasne oz. prehodne narave, to je tolar, nadomestili z evrom. Po napovedih finančnih izvedencev naj bi se to zgodilo okoli leta 2006, torej dve leti po predvidenem sprejemu Slovenije v EU. Ob zamenjavi bivših valut dvanajstih držav v novo denarno enoto so se Slovenci brez težav in pretresov poslovili od nemške marke, ki je bila v Sloveniji osnovna mera za vse, kar je vredno denarja ali prinaša pomen državi in njenim prebivalcem.

Sicer pa se v Sloveniji nadaljuje pojasnjevanje stališč o tem, kakšni so ali bi morali biti interesi države v procesu, ko se država vključuje v vse tokove in odprtost evropske družbe. Oglašajo se predsednik vlade, ministri, finančni strokovnjaki in razni poslovneži. Soočajo se mnenja o privatizaciji nekdanjega družbenega in zdaj državnega gospodarstva, primernosti prodaje bank tujcem, pa o prodaji ljubljanske pivovarne Union belgijski multinacionalni družbi. Polemike o vsem tem, pa tudi o tujih naložbah v Sloveniji, so v več primerih tudi čustveno obarvane. Kaže pa vendarle, da do splošne razprodaje bank in podjetij, ki dobro poslujejo in tudi na mednarodnih trgih simbolizirajo Slovenijo, ne bo prišlo. Spremenilo se je, denimo, stališče o prodaji Nove ljubljanske banke. Nekaj časa so prevladovale težnje finančnega ministrstva, da bi banko lahko v celoti prodali tujcem. Spremenjeno stališče pa se zdaj zavzema za prodajo določenega števila delnic tujim interesentom, medtem ko bi večinski lastnik Nove ljubljanske banke tudi v prihodnje bila država Slovenija.

Politika in vlada bosta v nadaljnjem postopku privatizacije in prodaje bank in gospodarskih družb tujcem zagotovo morali upoštevati javno mnenje, ki odločno nasprotuje lahkotni in premalo domišljeni prodaji tistih podjetij ali dejavnosti, ki pomenijo enega od temeljev slovenskega gospodarstva in države. V dosedanjih razpravah o omenjenih temah se je oblikovala tudi definicija o tem, kaj je lahko slovenski nacionalni interes. Gre za izraz, ki je zdaj zelo v modi in ki se zdi včasih tudi zlorabljen. Po splošno sprejetem mnenju je nacionalni interes vse, kar prispeva k blaginji ljudi in k ohranitvi slovenstva.

Glede nadaljnjih dogajanj v državi poročamo, da se v Sloveniji mudi na počitnicah predsednik vlade Ruske federacije Mihail Kasjanov z družino. Prispel je na vabilo slovenskega premiera dr. Janeza Drnovška, njegov obisk pa naj bi prispeval k okrepitvi sicer že dobrih odnosov med Slovenijo in Rusko federacijo, zlasti k povečanju blagovnih izmenjav in trgovine. Ustavna komisija bo čez nekaj dni pričela obravnavati predloge za spremembo nekaterih členov najvišjega temeljnega pravnega akta države. Nekateri v Sloveniji, med njimi 72 poslancev državnega zbora, se zavzemajo tudi za spremembo 6. člena ustave, ki bi omogočala razpravo o spremembi državnih simbolov. Gre predvsem za spremembo zastave. Le-ta je sicer lepa, toda usodno podobna ruski, jugoslovanski, slovaški, nizozemski in zastavi še kakšne druge države.

KANDIDATA ZA PREDSEDNIKA LDS

LDS, največja politična stranka v državi, se pripravlja na kongres, ki bo 26. in 27. januarja v Portorožu. Za predsedniško mesto bo ponovno kandidiral sedanji predsednik in premier dr. Janez Drnovšek, toda nepričakovano je v kandidaturo za najvišji položaj v stranki privolil tudi Gojko Stanič, izvedenec za lastninjenje in delničarstvo v gospodarstvu. V LDS je prišel pred zadnjimi parlamentarnimi volitvami skupaj s slovensko obrtniško-podjetništko stranko, v kateri je bil podpredsednik. V svoji kampanji za kongres v Portorožu je Gojko Stanič kritičen do politike LDS. Po njegovem "je vse bolj jasno, da hoče nekdo tujemu kapitalu kar se da olajšati prevzem slovenskih podjetij. Vse te rešitve pa zame nikoli niso bile sprejemljive. Že desetletja spremljam prakso drugih malih narodov in ti si na vse načine prizadevajo, da svojih dobrih podjetij nikoli ne bi prodali tujcem - recimo Nizozemci in Švicarji. Zakaj naj bi Slovenci prodali nekaj, kar je vrhunsko in dobro".

Za nobeno funkcijo v LDS ne bo kandidiral Igor Bavčar, doslej podpredsednik stranke, ki se je (morda le začasno, ugibajo nekateri) odpovedal politiki in je prevzel vodenje naftne družbe Istrabenz v Kopru. Največja politična stranka v Sloveniji ima dva podpredsednika, kandidatov za to funkcijo pa bo v Portorožu vsaj devet. Za položaj generalnega sekretarja se bodo potegovali štirje kandidati. Pomenljivo je, da med kandidati za kakšno vodilno mesto v LDS ni prejšnjega dolgoletnega generalnega sekretarja Gregorja Golobiča, ki je užival veliko zaupanje dr. Janeza Drnovška in je bil cenjen tudi v drugih političnih strankah parlamentarne oziroma vladne večine.

V LETU 2002

ŠTEVILNE NOVOSTI NA PRIMORSKEM

Na Primorskem naj bi bilo letos veliko dogodkov in dosežkov, ki bodo lahko prispevali k nadaljnjemu izboljševanju življenjskih razmer oz. povečanju kakovosti življenja. Na območju Bovca in sploh Gornjega Posočja se bo končala popotresna obnova, s čimer bi nastale nove in večje možnosti za razvoj turizma, ki ostaja tamkajšnja najbolj obetavna gospodarska dejavnost. Obratovati bo nadalje pričela nova hidroelektrarna na reki Soči, Doblar II. Z njo bi se zaključilo hidroenergetsko izrabljanje reke Soče.

Obetajo si, da bo ustanovljena Univerza za Primorsko, čeprav je v razpravah zanjo prišlo do globljih nesoglasij med ministrstvom za šolstvo oz. obalnimi občinami ter mestno občino Nova Gorica in visokošolskim zavodom Politehniko. Nadalje se bodo nadaljevale priprave na preobrazbo mednarodnih mejnih prehodov z Italijo, kot so Vrtojba, Fernetiči in Škofije, da bi slednji ustrezali novim potrebam, potem ko bo državna meja med Slovenijo in Italijo izgubila sedanjo vlogo. Tovarna iverk iz poslonega sistema Meblo v Kromberku se je obvezala, da bo v letu 2002 opravila sanacijo, to je očiščenje proizvodnje, da ta ne bi več zastrupljala okolja, vključno z gozdom Panovcem, naravnim in kulturnim spomenikom. Nemara se bo nadaljevala gradnja zadnjih odsekov hitre ceste (avtoceste) v Vipavski dolini, zlasti prek Rebernic, in tistih odsekov, ki bodo usmerjeni proti slovenski obali. Končana bo gradnja vodovoda na t.i. Goro, to je na hribovsko območje nad Ajdovščino. Naložbo skupaj financirata država in občina Ajdovščina. Začeli bodo graditi obvozni cesti v Solkanu in v Vrtojbi. Kmalu bodo odprli obnovljeno in posodobljeno zdravstveno postajo v Mirnu. V obdobju do prihodnje pomladi bo pričela v Kromberku delovati zasebna klinika za očesne bolezni. Na Dobrovem v Goriških Brdih pa je predvidena gradnja oljarne, ki je potrebna zaradi naraščanja gojenja oljk na tem območju. Zgrajen bo tudi vodovod na versko in romarsko središče na Sveti Gori. Ta pomembni projekt financira pretežno Mestna občina Nova Gorica.

Na področju lokalne samouprave pa bo v letu 2002 morda ustanovljena nova občina Renče-Vogrsko, ki se bo izločila iz novogoriške mestne občine.

M.

MORDA BO USTANOVIL NOVO STRANKO

PREDSEDNIK MILAN KUČAN BO OSTAL V POLITIKI

Med političnimi dogodki v Sloveniji v letu 2002 bodo najpomembnejše volitve v razne predstavniške organe. Pravzaprav bodo trojne volitve: predsedniške s koncem Kučanovega obdobja, v občinske svete in volitve novega državnega sveta, ki je nekakšen drugi dom parlamenta. V javnosti je največje zanimanje za prihodnji politični usodi in usmeritvi Milana Kučana, ki je vsaj zadnjih dvajset let zaznamoval razvoj Slovenije, tako da bo njegov odhod s predsedniškega položaja politično, a tudi psihološko pomemben dogodek, in dr. Janeza Drnovška, ki še ni sporočil, ali bo kandidiral za novega predsednika Slovenije.

Milan Kučan je v zadnjem času nekajkrat govoril o tem, s čim se bo ukvarjal po koncu svojega mandata. Za državnega poglavarja je bil izvoljen dvakrat zapored, po ustavi pa ne more kandidirati še tretjič. Zdaj poudarja, "da njegov posel še ni končan" in ga zato mora nadaljevati do konca predsedniškega mandata, torej še skoraj celo leto 2003. Takole razmišlja: "Od vsega začetka se čutim zavezanega uresničevati politično zavezo, sprejeto in izraženo s plebiscitom ob koncu leta 1990. Veliko takratnih pričakovanj je uresničenih. Štirje veliki cilji pa po mojem mnenju še ne povsem. V letu 2003, zadnjem letu mandata, si bom zato predvsem prizadeval in pomagal pri vključevanju Slovenije v Evropsko unijo. Enako velja tudi za vključevanje naše države v evroatlantski obrambno-varnostni sistem, torej v zvezo Nato. Tretjij cilj, ki se mu mislim bolj posvetiti, je izpostavljanje bolj tvornega in uravnoteženega razmerja med delom in kapitalom, in razvijanje Slovenije tudi kot socialne države. Slovenija je veliko naredila pri zagotavljanju političnih pravic in svoboščin, prav pa bi bilo, da več pozornosti posveti tudi uresničevanju socialnih pravic. Ne mislim, da glede tega doslej ni bilo narejeno nič, še posebej v zadnjem času. In še četrti cilj, ta zadeva spravo in državljansko ter narodno pomiritev. Že med plebiscitno razpravo je bilo večkrat izraženo pričakovanje, da se Slovenci končno spravimo s seboj in med seboj, da nas preneha deliti preteklost in poveže odgovornost za skupno državo. Sam sem plebiscit razumel tudi kot tako ključno politično spravno dejanje. Morda bo lahko ob sedanji politični volji v letu 2002 narejen odločilni korak, da to poglavje iz naše preteklosti zapremo".

Glede svojega nadaljnjega političnega delovanja je Milan Kučan sicer dejal, "da ima vsak politik svoj rok trajanja", a je tudi poudaril, "da v politiki pridobiš modrost in izkušnje, ki jih lahko nudiš novim mlajšim slovenskim politikom". Milan Kučan je bil v prelomnih letih slovenske zgodovine, ko se je država osamosvajala predsednik politične stranke, ki je imela ves čas po drugi svetovni vojni monopol v vsem, kar je zadevalo Slovenijo, torej predsednik komunistične stranke, katere naslednik je zdaj ZLSD. Kučan je član te stranke, vendar je strankarsko izkaznico "zamrznil" za ves čas svojega predsednikovanja, saj je po ustavi moral biti predstavnik vseh Slovencev oziroma državljanov.

V političnih strankah, kjer skrbno ocenjujejo vsako politično potezo in izjavo Milana Kučana, menijo, da se državni poglavar po koncu svojega manadata ne bo vrnil v ZLSD. V tej stranki sicer že imajo svojega predsednika, ambicioznega in nadarjenega politika Boruta Pahorja. Zaradi tega je več tistih, ki napovedujejo, da bo Milan Kučan ustanovil novo potitično stranko leve usmeritve, kar bi zagotovo povzročilo novosti in velike spremembe na strankarskem prizorišču v Sloveniji.

M.

OB UVEDBI NOVE SKUPNE DENARNE ENOTE

TUDI V SLOVENIJI DOVOLJ EVROV

Tudi v Sloveniji, posebno v Ljubljani ter na obmejnih območjih z Avstrijo in Italijo, z velikim zanimanjem spremljajo uvajanja evra, nove skupne denarne enote dvanajstih evropskih držav članic EU. Predvidevanja Banke Slovenije, da imajo Slovenci doma shranjeno tujo gotovino v vrednosti od 500 do 600 milijonov nemških mark, so se kmalu izkazala za prenizka. Dejanko so takšni domači prihranki znašali skoraj milijardo mark.

V poslovnih bankah in menjalnicah so bile do konca decembra lani vrste varčevalcev, ki so bivše valute vlagali na hranilne knjižice ali na tekoče račune, da so jih banke preračunale bodisi v evre, slovenske tolarje ali pa v valute, ki ostajajo, največ v ameriške dolarje. Podobni posli so potekali v menjalnicah.

Tistim, ki so tujo gotovino do konca preteklega leta položili na bančne račune, so poslovne banke njihove prihranke že preračunale v evro. Za preostale pa bo menjava starih valut držav evroobmočja v evre potekala še do 30. junija tega leta. Do 28. februarja bo menjava potekala brez plačila provizije, seveda le v primeru pologa gotovine na bančni račun. V primeru pa, da bodo stranke v Sloveniji na bančno okence prišle z bivšimi valutami, da bi jih zamenjali v evre, bo treba plačati provizijo. Po 30. juniju bo menjava v večini držav evroobmočja, in tudi v Sloveniji, možna le pri njihovih centralnih bankah.

Kot je povedal predstavnik združenja bank Slovenije Slavko Cimprič, so prvi evri v Slovenijo prispeli sredi decembra 2001. Prvi delovni dan v novem letu, torej v četrtek, 3. januarja, jih je že bilo moč kupiti v prav vseh poslovalnicah slovenskih bank in v menjalnicah. Za razdeljevanje nove evropske valute je poskrbela avstrijska centralna banka, vendar je natančna količina evrov, ki so jih bodisi že poslali ali pa bo še prispela v Slovenijo, razglašena za poslovno skrivnost. Po uredbi Evropske unije, uveljavljene 1. januarja 1999 o menjalnih razmerjih med posameznimi valutami evropskih držav in evri, je en evro vreden 221,40 slovenskih tolarjev.

M.

DUHOVNIK IVAN CAMPLIN POMUREC LETA 2001

Pri izbiranju Pomurca leta 2001, ki ga vsako leto pripravita radio Murski val v Murski Soboti in tamkajšnji lokalni tednik *Vestnik*, je prišlo do presenečenja. Največ, skupaj 298 glasov, je namreč dobil upokojeni katoliški duhovnik iz Martinja na Goričkem, Ivan Camplin. Milan Kučan, šestkratni zaporedni zmagovalec oz. Pomurec leta, se je na tokratnem glasovanju s 94 glasovi uvrstil šele na četrto mesto. Za Pomurko leta 2001 pa so polušalci omenjene radijske postaje in bralci tamkajšnjega tednika izbrali delavko dobrodelne organizacije Karitas iz Murske Sobote, Marijo Ciz. M.

ITALIJANSKO PRAVO

RAHLA SPREMEMBA ZA STANOVANJSKE NAJEME

DAMJAN HLEDE

Kot že dalj časa znano in v praksi že utečeno, je zakon št. 431 z dne 9. decembra 1998 reformiral t.i. stanovanjske najeme, torej najemniške pogodbe, ki so namenjene stanovanjski uporabi. Slednje je dotlej urejeval splošni zakon o najemih (zakon št. 392/78, znan kot zakon pravične najemnine - "equo canone"), ki je pogajanju med strankami dopuščal le malo svobode (t.i. "patti in deroga"). Novi zakon iz konca leta 1998 se je rodil predvsem pod pritiskom mnenja, ki je zahtevalo večjo svobodo in večje možnosti najemniških pogodb za različne primere in potrebe. Sredi decembra je prišlo do rahle zakonske spremembe. To je tudi priložnost, da obnovimo obstoječo ureditev najemniških pogodb in jo uskladimo z omenjeno novostjo.

Zakon št. 431/98 predvideva štiri pogodbene izbire: prosti najemi, dogovorjeni najemi, tranzitorni najemi in študentski najemi. Poglejmo sedaj glavne značilnosti za posamezne pogodbene izbire.

1) Prosti najemi: prostost pomeni predvsem prosto določitev najemnine, za katero se dogovorita pogodbeni stranki. Pogodbo je treba skleniti v pisni obliki in jo registrirati. Ker za druge pogodbene pogoje ne obstajajo več avtomatizmi iz zakona 392/78, je priporočeno, da se stranki pri pogajanju poslužita zakonske možnosti, in sicer, da se obrneta na pristojne sindikalne organizacije. Ti najemi, ki so prosti pri določanju najemnin, imajo pa zakonsko določeno trajanje: podpisani morajo biti za štiri leta, ki se - razen odstopa v času - avtomatično podaljšajo za druga štiri leta (4+4). Za te pogodbe niso predvidene nobene davčne olajšave.

2) Dogovorjeni najemi: zakon je tu poveril določitev pogodbenih pogojev (trajanje, najemnina, itd.) osrednjim organizacijam, ki zastopajo lastnike in najemnike. Ti so sestavili državno konvencijo, kateri se potem prilagodijo teritorialne konvencije, ki jih določijo večje občine. Teritorialne konvencije morajo definirati meje za najemnine, znotraj katerih se lahko stranki dogovorita za najemnino individualne pogodbe. Trajanje teh pogodb, ki so sklenjene po obveznem vzorcu, je 3+2. Za te pogodbe je predvidenih precej davčnih olajšav: znižan registrski davek, znižanje davčne osnove Irpef ali Irpeg za lastnika, ki daje v najem, in morebitno znižanje davka Ici. Dogovori na teritorialni ravni so že dalj časa izvedeni in so v teku. Novost, zaradi katere danes pišemo, pa je v tem, da je bil 19. decembra sprejet zakon, ki določa, da morajo biti pogodbeni vzorci za dogovorjene najeme izdelani na vsedržavni ravni, kar pomeni, da bodo v kratkem teritorialne vzorce zamenjali z vsedržavnimi.

3) Tranzitorni najemi: Trajajo lahko od enega do osemnajst mesecev, sklenjeni morajo biti po obveznih vzorcih, najemnina mora biti določena v mejah predvidenih za dogovorjene najeme. Prehodnost teh pogodb mora biti opravičena s prehodnimi potrebami, ki jih našteva zakon.

4) Študentski najemi: urejujejo jih teritorialni dogovori v občinah, v katerih imajo sedež univerze ali njihove krajevne enote. Trajanje gre lahko od šestih mesecev do treh let. Najemnina mora biti določena v mejah predvidenih za dogovorjene najeme. Pogodba mora biti sklenjena po obveznih vzorcih.

SEJA VODSTVA SDGZ OB SKLEPU LANSKE SEZONE

POZITIVNI OBRAČUN IZZIV ZA NAPREJ

Deželno predsedstvo SDGZ se je sestalo zadnje dni decembra v gostilni Gruden v Šempolaju na tradicionalnem srečanju ob izteku starega in pred začetkom novega leta. Ob tej priložnosti je predsednik Marino Pečenik povzel glavne dogodke in rezultate iz poslovanja slovenske stanovske organizacije v letu 2001. V glavnem je šlo za zelo pozitivno oceno delovanja, ki je doseglo svoj vrhunec prav v prejšnjem mesecu, ko je potekalo obeležje 55-letnice ustanovitve Združenja. Slavnostna podelitev priznanj 23 podjetjem in posameznikom ter prodoren delovni kongres o "evropski širitvi na Vzhod" sta potekala v nabito polni Veliki dvorani Trgovinske zbornice v Trstu.

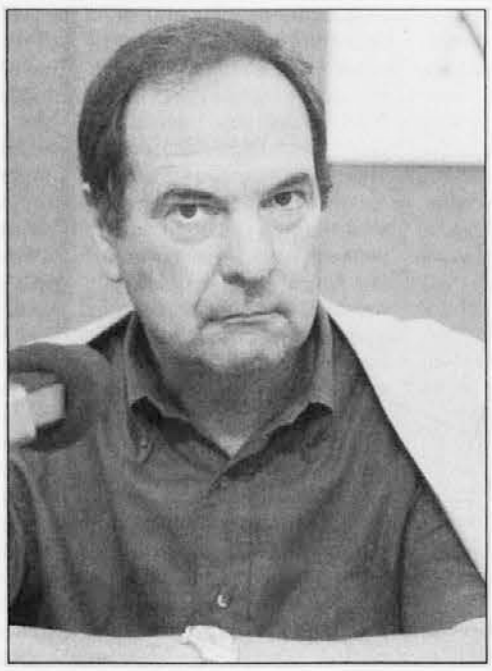

Ta okoliščina, ki ni bila resnici na ljubo dovolj poudarjena ne v slovenskih ne v italijanskih medijih, ima nedvomno izjemno zgodovinsko in družbeno - simbolično razsežnost, saj ni slovenska organizacija, po ustanovitvi v taistem poslopju leta 1946 in po nekaj občnih zborih do 60. let, imela več desetletij uradnega dostopa v osrednji hram tržaškega gospodarstva. Šele z nastopom novega vodstva zbornice, v katerem sodelujejo trije slovenski gospodarstveniki (Cunja in Pečenik za SDGZ, Stanissa za Kmečko zvezo), je prišlo do odjuge in padca še enega "zidu" na poti gospodarske in splošne integracije v mestu in širšem prostoru.

Obenem je omizje kongresa SDGZ, posvečeno posledicam slovenske vključitve v EU za obmejno gospodarstvo in za mala podjetja, prvič povezalo pri obravnavi strateškega vprašanja tako ugledne in različne sogovornike: predsednika F-Jk Tonda, tržaškega župana Dipiazzo, sežanskega župana in podpredsednika Obrtne zbornice Slovenije Kluna, poslanca Illyja, predsednika tržaške trgovinske zbornice Paolettija in predsednika Gospodarske zbornice Slovenije Čuka.

To je bila le zadnja etapa dolgoročno zasnovane in domišljene poti, ki je v zadnjih letih privedla do priznanja SDGZ v deželnem omizju najbolj reprezentativnih sindikalnih organizacij F-Jk, sodelovanja pri projektu Trst prihodnosti, do vključitve v konzorcija za pospeševanje gospodarskih pobud v Benečiji, do polnopravnega članstva v Gospodarski zbornici Slovenije itd.

Prav v zvezi s padcem meje, ki se napoveduje zelo kratkoročno, pa bo treba marsikaj še postoriti. S posredovanjem pristojnih uradov v naši Deželi in v sosednji Sloveniji bo treba čimbolj pospešiti soudeležbo obmejnih gospodarstvenikov in dejavnikov pri evropskih čezmejnih projektih; pri tem je bilo pohvaljeno resno preučevalno delo Urada za Evropo pri SDGZ, ki je predložilo Deželi nad 40 idejnih osnutkov za realizacijo gospodarskih, turističnih in tudi drugih projektov, ki bi lahko sodili v financiranje programa Interreg III Italija - Slovenija (šport, kultura, šolstvo itd.). Ti osnutki so bili pripravljeni po sugestijah in predlogih raznih kategorij operaterjev, a tudi drugih manjšinskih organizacij in društev.

Takšna pričakovanja in potrebo po bolj konkretnih in propozitivnih odnosih s sogovorniki v matici je izrazil podpredsednik SDGZ Marko Stavar na nedavni seji Komisije za Slovence v zamejstvu in na tujem, ki so jo v slovenskem parlamentu posvetili vključevanju slovenskih manjšin pri evropskih čezmejnih programih.

Na seji v Šempolaju so tudi obravnavali posamezne resorje delovanja. Podpredsednik Giorgio Cerno je poudaril pozitivno rast članstva in klientov servisa v Benečiji, navzoči predstavniki sekcij pa so spregovorili o problematikah kategorij. Predsednik obrtnikov Ezio Mauri je omenil težave in uspehe, od gradnje obrtne cone v Zgoniku do vse novih zahtev na področju zakonodaje, tako državne kot deželne: gradbeništvo, licitacije javnih del. Tajnik Davorin Devetak je informiral o delovanju trgovcev in gostincev ter o ustanovitvi novega storitvenega centra CAT "Servizi al Commercio". Predsednik trgovcev Ervin Mezgec je v svojstvu podpredsednika odbora Trieste Commercio e Sviluppo poročal o promocijah Trieste City Cluba: po akciji Gratta e Viaggia je zaživelo ob decembrskih praznikih ledeno drsališče na trgu Sv. Antona. Ravnatelj Vojko Kocjančič **(na sliki)** pa je poglobil še nekatere aspekte, vezane na institucionalne stike, pa tudi na številne pobude, ki so v polnem teku in bodo uresničene v letu 2002.

Delovno vzdušje se je dokaj sprostilo, ko je bilo na vrsti družabno srečanje z vsemi uslužbenci in sodelavci SDGZ in Servisa. Gostilničar in bivši predsednik gostincev Lino Doljak, ki je bil ob 55-letnici nagrajen s plaketo za dolgoletno aktivno delo za napredek Združenja, je z ženo Vando in sinom Simonom pogostil predsedstvo in vse sodelavce z okusnimi kraškimi jedmi in pijačo. Pomenljivi so bili tudi priložnostni nagovori, ki so jih imeli predsednik organizacije Marino Pečenik, član predsedstva in predsednik upravnega odbora Servisa Boris Zidarič, ravnatelj Vojko Kocjančič, predstavnik uslužbencev in sodelavcev Andrej Šik ter predsednik nadzornega odbora Drago Tomsič.

Iz posegov vseh naštetih je izhajal dvojen občutek: upravičenega zadovoljstva za uspešne politično - sindikalne in tudi poslovne rezultate, a tudi vpogleda v naprej in skrbi, da bi še naprej nadaljevali na poti razvoja. Omenjen je bil pozdrav dosedanjega predsednika Servisa Edija Krausa, ki je vodil podjetje v zadnjih, dokaj razburkanih in tudi izzivalnih letih. Ta so pomenila obdobje okrepitve in utrditve na teritoriju ter tudi strokovne rasti tako posameznih oddelkov kot osebja, ki je na razpolago članstvu in strankam.

Kar velja za sleherno organizacijo ali ustanovo, toliko več velja za organizacijo, ki je izraz gospodarstva in mora v prvi vrsti odgovarjati zahtevam in služiti potrebam podjetnikov. Uspehi so lahko le izziv in kažipot za še bolj zavzeto in učinkovito delovanje v letu, ki se komaj začenja.

DAV.D

€vrokotiček

MARA PETAROS

Dočakali smo veliki dan! V rokah imamo kovance in bankovce evra. Ker se nas bo zgodovinski dogodek odslej še bolj neposredno tikal, bomo rubriko ohranili še nekaj časa, dokler nam bodo pač prihajala na uredništvo vprašanja in dvomi, ki naj jih posredujemo naši sodelavki. Bralce zato vabimo, naj še naprej pošiljajo svoja vprašanja glede nove valute po e-mailu, faksu, tradicionalni pošti ali telefonu. ***(URED.)***

Vpr.: V eni od prejšnjih številk je bil govor o tem, kako si bomo ob morebitnih potovanjih v Veliko Britanijo, na Švedsko in Dansko morali nabaviti domače valute, ker te države zaenkrat niso sprejele evra. Zanima pa me, kako je urejeno za gospodarsko poslovanje s temi državami. Če npr. kako tukajšnje podjetje sklene posel z nekim britanskim, švedskim ali danskim podjetjem, je pogodba lahko sklenjena v evrih ali pa je tudi na tem področju treba upoštevati funt oz. krono? Zanima me tudi razmerje evro-ameriški dolar. Ko potujemo v ZDA, si seveda moramo nabaviti določeno količino dolarjev. Vendar pa bi želel vedeti, kako je z gospodarskim poslovanjem. Ko neko evropsko podjetje sklene pogodbo z ameriškim, katera valuta naj se upošteva? Ima tu ameriški dolar še vedno absolutno prevlado ali pa se pogodba lahko sklene tudi v evrih?

Odg.: Ko bomo potovali v Veliko Britanijo, na Švedsko ali Dansko, si bomo morali nabaviti domačo vlauto, to pomeni, da bomo morali evre zamenjati v domači denar. V zadnjih dneh pa so iz Velike Britanije sporočili, da bomo lahko npr. vstopnice za muzeje plačevali kar v evrih. Ni dvomov, da bodo tudi te tri države počasi same vstopile v območje evra in uvedle tudi v svoji državi evro kot edino valuto. Do tedaj pa bodo ohranili še vedno domači denar. Ko bodo podjetja, ki imajo svoj sedež v katerikoli državi Evropske monetarne unije, po-

slovala s podjetji, ki imajo stalni sedež v katerikoli državi, ki ne spada v območje evra, se bodo pač dogovorila, v kateri valuti hočejo poslovati. Ta valuta bo lahko evro, lahko pa tudi katerakoli druga valuta, ki je v rednem obtoku v katerikoli državi sveta. Ker je sklepanje pogodb prosto, se lahko pogodbenika za katerokoli valuto, ki je njima sprejemljiva. Lahko bi se npr. zgodilo, da bi pogodbenika odločita raje sklenila pogodbo v dolarjih, čeprav je en pogodbenik doma v Nemčiji in drugi na Danskem. Lahko pa bi ista dva pogodbenika sklenila pogodbo v jenih. Pri tem bo posel podvržen tveganju zaradi nihanja tečajev. Dejansko zakon ne postavlja nikakršnih določil glede valute, v kateri mora biti pogodba sklenjena, pomembno je le, da se z valuto strinjata oba pogodbenika. Dolar pa ima, in bo verjetno imel, v svetovnem poslovanju še vedno prevlado, saj je ameriško gospodarstvo zelo pomembno v svetu. Poleg tega pa so podjetniki danes navajeni, da se veliko posluje v dolarjih, veliko poslov je sklenjenih v dolarjih, tudi marsikatera referenčna cena je izražena prav v dolarjih (npr. cena surove nafte). Ameriška valuta je imela več let neko vodilno mesto in operaterji se bodo težko privadili na neko novo valuto, ki jo danes šele uvajamo. Kljub vse bližji fizični uvedbi evra, le-ta ne bo mogla v kratkem nadomestiti dolarja pri mednarodnih izmenjavah iz več razlogov: čeprav je evro tehnično zelo dobra valuta in ima vse značilnosti, da bi lahko v kratkem zamenjala dolar v mednarodnih izmenjavah, se to ne bo še zgodilo, ker evropsko gospodastvo ni pripravljeno za kaj takega, poleg tega pa opera terji zelo težko opustijo stare navade, ki trenutno prinašajo dobičke.

***

Vpr.: Ker prejemam plačo v gotovini, imam v denarnici kar nekaj lir, ki jih v prihodnjih tednih ne bom uporabila. Se lahko zgodi, da mi jih v trgovini ne sprejmejo več? Do konca februarja trgovci morajo sprejemati lire ali s tem, da jih sprejemajo, delajo uslugo kupcem?

Odg.: Do konca februarja velja v Italiji pravilo dvojnega kroženja, to pomeni, da sta evro in lira popolnoma enakovredni valuti in da jih lahko brez razlike uporabljamo pri vsakodnevnih poslih. V tem prehodnem obdobju je pri plačevanju nakupov možnih več kombinacij: lahko se odločite, da boste vse poravnali v lirah, lahko pri plačevanju uporabljate samo evre ali pa nakup plačate delno v lirah in delno v evrih. Na enak način vam lahko trgovec vrne ostanek od nakupa. Nekateri trgovci so se odločili, da bodo pomagali pri uvajanju evra s tem, da bodo kupcem stalno vračali samo evre. Pri tem pa ne sme biti kupec nesramen. Na neki avtocesti se je namreč zgodilo, da je moral avtomobilist poravnati cestnino za 1.500 lir in je za to uporabil bankovec po 500.000 lir in zahteval, da mu cestninar vrne ostanek v evrih. S tem je precej podaljšal trajanje plačevanja, obenem pa je cestninar porabil precejšnje zaloge evrov, ki so bili namenjeni tudi ostalim avtomobilistom. Ko se boste v tem prehodnem obdobju odpravljali po nakupih, uporabljajte bankovce lir, ki so po vrednosti primerni vrednosti nakupa. Prodajalec bo lire rade volje sprejel in vam vrnil evre. Tako boste lahko lire, ki jih še imate v denarnici, brez težav porabili do konca februarja, obenem pa boste postopno prejemali prve evre. Če pa bi vam ob koncu meseca ostala še kaka lira v denarnici, lahko brez stroškov greste na prvo bančno okence in tam zamenjate preostali znesek.

SMUČARSKI SKOKI

HANNAWALD JE LEGENDA

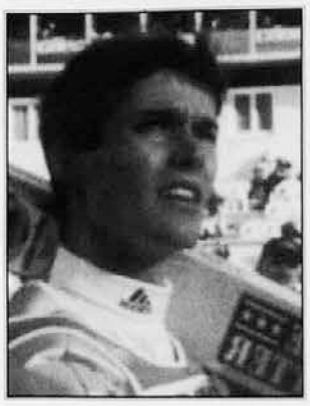

Sven Hannawald je postal legenda smučarskih skokov!

Tako mora zapisati vsak športni poročevalec pod letošnjo novoletno turnejo, najprestižnejše tekmovanje v smučarskih skokih, ki ga je prepričljivo osvojil mladi Nemec. Tako prepričljiv je bil, da je zmagal v vseh štirih tekmah, kar doslej ni uspelo narediti še nikomur. Še to zapišimo, da smo z veseljem tudi videli, da so se vrnili "slovenski orli", najboljši med njimi je bil Robert Kranjec, dobri pa tudi Peterka, Žonta in Fras.

Predvsem pa je mlademu Svenu Hannawaldu uspelo to, česar doslej na Nemškem ni doživel še noben smučarski skakalec. Hanni, kot Svena imenujejo Nemci, je namreč popolnoma osvojil nemško publiko in njegova priljubljenost med ljudmi je tako narasla, da jo že primerjajo s tisto, ki jo uživa na Nemškem sloviti Schumy. Že to je dovolj, da se zares zamislimo, kam gre današnji šport. Še do včeraj neznan, danes junak, jutri...

NA POHORJU TUDI LETOS LEPO!

ODLIČNA ZLATA LISICA

Minuli konec tedna je bilo na Pohorju nad Mariborom slovito tekmovanje za zlato lisico, kot se že dolga leta imenuje skupna kombinacija najboljšega dosežka med sobotnim slalomom in nedeljskim veleslalomom ali obratno. Ženski beli cirkus se je tudi tokrat preselil za nekaj dni na Pohorje, kjer so bile razmere za tekmovalke idealne. Tekmovale so sicer na umetnem snegu, temperature pa so bile več kot idealne za lepe predstave, obiskovalcev pa je bilo toliko, kot jih ni bilo še nikdar doslej.

Hrvati so prišli na bližnje Pohorje v Slovenijo masovno, ker so upali v lanskoletno zmagovalko velikega kristalnega globusa, a letos izjemno slabo Jeleno Kostelić. Hrvatici letos ne gre in ne gre in to seveda ni šlo v račun njenim hrvaškim navijačem, še posebej ne navijačem nogometnega kluba Dinama, ki jih poznamo pod vzdevkom Bad Blue Boys. Ker se že njenega ponovnega uspeha niso mogli "slabi modri fantje" veseliti, so seveda dali duška svojim "navijaškim sposobnostim", tudi zato, ker so jih k temu nenehno "vzpodbujali" njihovi "štojerski" kolegi, ki so tudi navijači mariborske nogometne enajsterice, imenovani tudi Viole in...

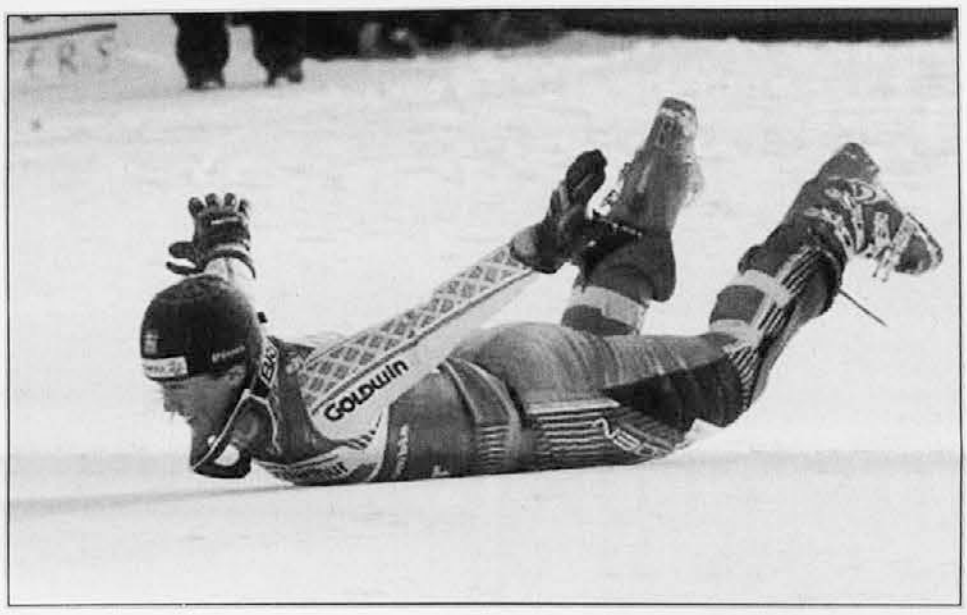

poseči je moralo kar več sto slovenskih policistov, da je nasilneže razdelilo in lepega smučanja in čevapčičev ter pleskavic željnim gledalcem le omogočilo, da so si v miru ogledali lepe tekme. To je bilo v soboto, ko se je na ledenem stadionu na Pohorju zbralo dvajset tisoč ljudi in so seveda blagajniki veselo meli roke, šteli denarce, da jih je bilo veselje gledati, in so jim oči žarele tudi od tega in ne samo od sladkega vinca. Na sobotnem slalomu je zmagala svetovna prvakinja Švedinja Anja Paerson **(na sliki spodaj)**, med Slovenkami pa je končno uspel mladi Lei Dabič preboj med prvih petnajst, kar pomeni, da bo dvajsetletna Blejka odpotovala na Olimpijske igre v Lake Placid in se je tega seveda zelo veselila.

Prav gotovo pa je največji slovenski uspeh pomenilo drugo mesto mlade Tine Maze **(na sliki zgoraj)**, na petkovem veleslalomu, kjer je mlada Slovenka dopustila premoč samo prvi, in sicer Švicarki Sonji Nef. Tina Maze je že dolgo napovedovala, da je sposobna poseči po visokih uvrstitvah, končno ji je le uspelo, in to še pred domačim občinstvom. Ta slovenska smučarka zagotovo še ni rekla zadnje besede, medtem ko so slovenske veteranke nekoliko zatajile, saj letos niso še dosegle odličnih rezultatov.

V nedeljo je na Pohorju ponovno slavila mlada Švedinja Anja Paerson in napovedala, da bo tudi letos osvojila mali kristalni globus v slalomu, saj je od letošnjih pet tekem osvojila štiri prva mesta. Na drugem mestu je pristala Sonja Nef in zlata lisica je bila njena.....

KOTALKANJE

KRISTALNA ROŽA ZA TANJO

Znana slovenska kotalkarica Tanja Romano, ki nastopa za openski Polet, je bila minulo soboto med koncertom znanega italijanskega show-mana Renza Arboreja v tržaški športni palači nagrajena s kristalno rožo, priznanjem, ki ga podeljuje Združenje tržaških trgovcev najuspešnejšim tržaškim športnicam v minulem letu. Priznanje je toliko bolj pomembno, ker gre v roke slovenski športnici v času, ko slovenska manjšina v Trstu ni deležna ravno največjih pozornosti, če se milo izrazimo. Res pa je, da so uspehi Tanje Romano tako veliki in odmevni, da je bila izbira več kot le pravilna.

Poleg Tanje je to priznanje prejela tudi veslačica Antonella Škerlavaj, medtem ko sta srebrno rožo prejela predsednik sklada Tržaške hranilnice Renzo Piccini in predsednik družbe Generali Gianfranco Gutty.

Tanji Romano ob prejemu lepega priznanja iskreno čestitamo tudi mi.

GOSPODARSTVO

SLOVENSKO DEŽELNO GOSPODARSKO ZDRUŽENJE NEKAJ DNI PO UVEDBI NOVE VALUTE

EVRO: NOVA NAVODILA ZA PODJETJA

Slovensko deželno gospodarsko združenje ponovno sporoča glavna navodila za podjetja, ki so v prvi osebi angažirana v dvomesečnem prehodnem obdobju dvojne cirkulacije obeh valut (evra in lire). Tu gre v glavnem za trgovce, gostince in obrtnike, ki imajo neposreden stik s klienti in so prvi "uničevalci" stare valute in posredovalci nove.

Po prvih dneh večjih vrst se je stanje v bankah normaliziralo in bankomati so skoraj stoodstotno operativni (v omenjenih bankah). Emil Petaros od Banke Antonvenete - Grupe Nove Kreditne je izjavil, da so že ob izteku prvega dne občutili, "da je evro že dejstvo". Marinko Petaros in Igor Racman od Zadružne kraške banke sta obeležila izredne vrste samo prvi dan. Zdravko Kuštrin od Kmečke banke - Bance di Cividale je omenil večjo "gužvo" v zadnjih dneh leta. Pri ZKB Doberdob in Sovodnje pa ni bilo pretiranih vrst, po besedah Flavia Mosettija. Pavle Ceh od Nove Ljubljanske banke pa je povedal, da je v tržaški podružnici NLB evro v polnem režimu že dobrega pol leta, saj velika večina strank so podjetja, ki so že pred časom spremenila tekoče račune v evre in poslovala le preko njih.

Novi kovanci in bankovci. V bankah in na pošti se dobi nov denar, zaenkrat praviloma v omejenem obsegu. Kovanci so razpoložljivi v formatih po 2 ali 1 evro, oziroma po 50, 20, 10, 5, 2 in 1 cent. Bankovci pa so po 5, 10, 20, 50, 100, 200 evrov.

Navedba valute. Do konca leta je morala biti cena navedena v lirah. Od 1. januarja 2002 pa je obvezna samo cena v evrih in je zato treba spremeniti vse kataloge, etikete in cenike v evre. Dvojna navedba valute je dovoljena in se jo splača vsekor obdržati vsaj v prehodnem obdobju.

Plačevanje POS. Je možno samo v evrih.

Bančne storitve. Banke so poskrbele avtomatično za pretvorbo v evre vseh tekočih računov do 31.12.2001. Zato je nujno, da si zamudniki priskrbijo čekovno knjižico v evrih.

Kreditnih kartic in kartic Bankomat ne gre nadomestiti.

Čeki v evrih.

1) za vrednosti z decimalkami se znesek v številkah napiše tako, da se po vejici navedejo stotinke (npr. 124,56), medtem ko se s črkami izpiše le celo število, v številkah pa stotinke po poševni črti (it. "barra"), npr. stoštiriindvajset/56.

2) v slučaju vrednosti z okroglo številko, četudi v znesku ni decimalk, morajo biti te navedene z dvojno ničlo (npr. 124,00) in v delu s črkami je treba napisati "stoštiriindvajset/00".

Čeki v lirah.

Ti čeki z datumom po 31. 12. 2001 niso več veljavni.

Marke. Nemška marka je od 1.1.2002 v Nemčiji dokončno iz obtoka in v tej državi ni nobenega prehodnega obdobja sočasne veljavnosti stare in nove valute. Če kupci (na primer iz vzhodnih držav) plačujejo v markah, se lahko trgovec obrne do svoje banke, ki mu bo v obdobju do 28. 02.2002 prejeto valuto spremenila v evre.

Kot so nam povedali v zgoraj navedenih bankah, za to storitev plačaš komisijo, ki je bila sicer že predvidena za menjavo mark v lire. Komisijski stroški so razmeroma nizki (v ZKB Doberdob-Sovodnje je to celo zastonj). Kupcem iz Slovenije in drugih vzhodnih držav bi kazalo svetovati, da pretvorijo morebitne shranjene marke v evre, v kolikor je možno, da se bodo komisijski stroški v kratkem povišali; jasno je, da bi v tem primeru le-ti bili v breme samih kupcev iz tujine.

Poštne znamke. Po novem letu so v prodaji v trafikah in na pošti samo nove znamke, označene z vrednostmi v evrih; stare znamke z vrednostmi v lirah niso več v prodaji, lahko pa jih še naprej uporabljamo za poštne pošiljke (it. "potere di affrancazione").

SPREMEMBA DRUŽBENE GLAVNICE

Dolžne so jo opraviti delniške družbe, družbe z omejeno odgovornostjo in zadruge; to obveznost imajo tudi družbe v likvidaciji; nobene obveznosti nimajo osebne družbe (s.n.c. in s.a.s.).

Potreben je sklep upravnega odbora, oziroma kjer tega ni, sklep edinega upravitelja ali likvidatorja družbe; sklep je treba vpisati v ustrezno knjigo zapisnikov in ga overoviti pri Trgovinski zbornici.

Imenovanemu sklepu je treba priložiti novi statut družbe, v katerem popravimo le tisti del, ki govori o družbeni glavnici in družbenih deležih, ki so bili do sedaj izraženi v lirah.

Pri spremembi je treba najprej spremeniti posamezne deleže in nato celotno glavnico. Pri tem je treba upoštevati za evro dve decimalki. Morebitne zaokrožitve lahko črpamo iz rezervnega sklada. Če tega ni, lahko deleže in glavnico zaokrožimo navzdol.

Zadevni sklep naj bi sprejeli do 31. decembra 2001. Po sprejetem sklepu je predviden rok 30 dni, da se predloži sklep in novi statut, ki ga podpiše predsednik na vseh straneh, pristojni trgovinski zbornici.

OSTALE OBVEZNOSTI

Od 1.1.2002 morajo biti fakture, davčna potrdila (it. "ricevute-scontrini fiscali") izdana v evrih; skupni znesek je lahko napisan tudi v lirah, in to do 28.2.2002, ko je možen še nakup s plačilom v lirah.

Kdor ni še poskrbel za prilagoditev blagajne (it. "registratore di cassa"), naj to stori nemudoma.

Tehtnice in blagajne. Trgovcem ni potrebno zamenjavati tehtnic, četudi imajo zneske, napisane v lirah. Dovolj je, da kupcu izdamo davčno potrdilo, izraženo v evrih.

Slovensko deželno gospodarsko združenje je sklenilo konvencijo za posebno ugodne pogoje s naslednjimi prodajalci:

- Bianchi Trst, ul. Crispi 33, tel. 040 660310;
- Electronic Ciuch Trst, ul. S.Marco 17/a, tel. 040 772341;
- Primavera Trst, ul. Valdirivo 28, tel .040 631112;
- Sushmel Trst, ul. S. Francesco 11, tel. 040 370802;
- Teknomec Gorica, korzo Italia 76, tel. 0481 81032

Od 1.1.2002 so vsa bančna in poštna plačila, vključno z mod. F 24, opravljena v evrih. Stari modeli, čeki in podobne tiskovine v lirah niso več veljavni.

Upravljanje podjetij. Stroški za vse obvezne in druge strukturne spremembe so v breme operaterju: sprememba računalniških sistemov, informacije strankam.

Vse pogodbe, ki so bile sklenjene v lirah, obdržijo svojo veljavo.

Evro-okrožnica. SDGZ je pripravilo posebno okrožnico, ki se dobi na vseh sedežih in podružnicah. Slovenske zadružne banke in Kmečka banka - Banca di Cividale so tiskale nazoren priročnik v slovenščini. Uradi Združenja in zgoraj navedene banke so vsem podjetjem na razpolago za dodatna pojasnila.

založba MLADIKA

želi v začetku novega leta 2002 vse dobro Slovencem doma in po svetu ter jim priporoča

revijo Mladika

Naročnine na revijo v novem letu: za Italijo 21€; za Slovenijo in druge države 24€; po letalski pošti 29 €.

Poštni tekoči račun: 11131331 – Mladika – Trst.

Bančni tekoči račun: 16916 – Zadružna kraška banka – SWIFT CCTSIT2T.

Priporočamo vam tudi svoje najnovejše knjižne izdaje

Dobite jih v slovenskih knjigarnah v Trstu in Gorici in na naši upravi.

MLADIKA, Trst, ulica Donizetti 3, tel. 040 - 370846, fax 040 - 633307, e-mail: urednistvo@mladika.com